

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserat do 30 petič a Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3.—, večji inserati petič vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru. Inseratni davki posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnništvo
Ljubljana, Knaflova ul. 5
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

PODRUŽNICE:
MARIBOR, Grajski trg 8. —
NOVOMESTO, Ljubljanska cesta, tel. št. 26.
Račun pri pošt. ček. zavodu v Ljubljani št. 10.351

CELJE, Kocenova ulica 2. — Tel. 190.
JESENICE, Ob kolodvoru 101. — — —
Račun pri pošt. ček. zavodu v Ljubljani št. 10.351

PRINC KAROL SE JE VRNIL V RUMUNIJO

V francoskem letalu iz Pariza do Rumunije — Vojaštvo ga je sprejelo z vojaškimi častmi — Princ Karol bo sam prevzel vlado

Bukarešta, 7. junija. Kakor poroča agencija »Informatio«, se je princ Karol snoči ob 10. s posebnim letalom pripeljal v Bukarešto. Iz Bukarešte se je takoj odpravil z avtomobilom v kraljevski gradici Controceni, kjer ostane do nadaljnjega. Takoj po prihodu princa Karla se je sestel ministrski svet k izredni seji, na kateri je sklepal o Karlovem povratku in sklenil, da bo nemudoma sklicana ustavodajna skupščina k izrednemu zasedanju, da ukinе svoječasni zakon o prepovedi povratka princa Karla. Vest o prihodu princa Karola se je bliskovito razširila po vsem mestu ter izzvala zlasti v armadi veliko navdušenje.

Bukarešta, 7. junija. O povratku princa Karla v Bukarešto se doznava že naslednje podrobnosti:

Princ Karol se je odpeljal včeraj popoldne iz Pariza in je snoči ob 10. prispel v Cluj, kjer je bil sprejet z vsemi častmi, ki pristojajo monarhu. Poleg odposlancev vojske sta ga pričakovala tudi dva ministra. Iz Cluja je princ nadaljeval potovanje v Bukarešto na rumunskem vojnem letalu v spremstvu letalske eskadrile. Na letališču v Bukarešti sta ga pričakovala dva polka, ki sta mu izkazala vojaške časti in takoj prisegla zvestobo. Na čelu teh dveh polkov je princ Karol nato vkorakal v Bukarešto, kjer ga je narod navdušeno pozdravil. Podal se je naprej v kraljevski gradici Controceni, kjer ga je čakal njegov brat princ

regent Nikolaj. Po kratkem razgovoru s princem Nikolajem se je princ Karol sestel z ministrskim predsednikom Maniom. Takoj po tem sestanku je bil sklican ministrski svet k izredni seji, na kateri je bil odobren povratek princa Karola in sklenjeno, da se nemudoma skliče ustavodajna skupščina, da razveljavi svoječasni zakon o prepovedi povratka princa Karla. Seil ministrskega sveta sta prisostvovala tudi princ Karol in princ Nikolaj ter oba ostala člana regentskega sveta. Pričakuje se, da bo princ Karol še danes proglašen za rumunskega kralja.

Beograd, 7. junija. Francoski pilot, ki je pripeljal princa Karola iz Pariza v Rumunijo, se je danes jutraj takoj zopet odpeljal. Na povratku je dopolne pristal v Beogradu.

Pričetek sokolskih svečanosti v Beogradu

Zletne svečanosti je otvorilo današnje lahkoatletsko tekmovanje srednješolske mladine — Jutri bo glavni mladinski dan — Pri javni telovadbi bo nastopilo nad 13.000 srednješolcev in srednješolk

Beograd, 7. junija. Danes so se pričeli v Beogradu sokolski prazniki. Prvi dnevi vsesokolskih svečanosti so namenjeni mladini, ki se je zbrala v Beogradu v tako imenovanem številu, kakor ga naša prestolnica še ni videla. Iz vseh delov države so prispeli že tekom včerajšnjega dne številni posebni vlaki z ženskim in moškim naraščajem, pa tudi iz Češkoslovaške je prispelo na zlet okrog tisoč srednješolcev. Tekom dneva je prispelo skupno okrog 13.000 zdravih dečkov in deklic, ki bodo danes nastopili pri tekmah v lahki atletiki. Jutri pa bodo sodelovali pri javnem nastopu na ogromnem zletišču.

Beograd je ves v zastavah in ovetju. Zletni odbor je izvedel sijajno or-

ganizacijo, tako, da se neovirano razvija ves ogromni promet in da najde vsakdo prenočišče in vse drugo za udobno bivanje za čas zletnih dni. Po ulicah odmeva godba in petje, povorka sledi povorki in krasen pogled nudijo ulice, poplavljene z rdečesrajčnimi sokolci in brhkimi sokolnicami. Dijačkinje so nastanile večinoma po šolah in zavodih v Beogradu, Zeninu in Pančevu, dijački pa tudi v taboriščih, ki jih je dalo na razpolago vojaštvo. Mariborčanke so nameščene v domu Kola srbskih sester v Frankopanski ulici, dijački iz Slovenije pa v osnovni šoli na vzhodnem Vračariju in Studeniški ulici.

Uvod v zletne svečanosti je tvorilo lahkoatletsko tekmovanje srednješolske mladine, ki je pričelo davi ob 6. na zle-

tišču, kjer je vladalo že od ranega jutra živahno vrvenje.

Istčasno so se vršile dopoldne tekmeh v plavanju na savskem plavalističnem Bobklubu. Pri lahkoatletskih tekmah sodeluje 616 učencev in 266 učenek, pri plavalnih tekmah pa 195 učencev in 53 učenek.

Popoldne se bo vršila na zletišču skušnja za jutrišnji javni nastop, drevi ob 20.30 pa bo v gledališču na Vračariju in v dvorani Sokola I. akademija, pri kateri bodo sodelovali učenci in učenke. Glavna prireditelj mladinskih dni bo v nedeljo popoldne ob 15.30, ko bo nastopilo pri javni telovadbi nad 13.000 učencev in učenek. Pred nastopom bo pozdravil sokolsko mladino prosvetni minister Boža Maksimović.

Grandi odpotoval v Varšavo

Rim, 7. junija. AA. Snoči je minister za zunanje zadeve Grandi odpotoval v Varšavo, da vrne obisk, ki ga je napravil v Rimu lani poljski zunanji minister grof Zaleski.

Atentat na Rotschilda

Pariz, 7. junija. Neka poštna pošiljatev, namenjena baronu Rotschildu, je eksplodirala, preden je dospela v roke naslovnika. Policija je uvedla strogo preiskavo in doglala, da gre za maščevanje. Ker so dobile slične pošiljateve tudi druge odlične pariške osebnosti, je policija mnenja, da je atentate organizirala ena in ista oseba. Omenjene osebnosti so prejele pred časom tudi več grozilnih pisem.

Krvavi nemiri v Afganistanu

Pešavar, 7. jun. AA. Prodiranje članov plemena Afridi proti Pešavarju so oblaščva pravčasno zaustavila. Izredniki so podirali dreve in zagradili ceste. Oblaščva so poslala v boj letala, ki so razpršila izrednike. Zaradi nenadne formacije ozemlja je bilo zasledovanje izrednikov težko. Sodijo, da so imeli tudi vojaške čete nekaj žrtve.

Padec španske pezete

Madrid, 7. junija. AA. Finančni listi poročajo, da je vrednost pezete nepričakovano znatno padla, čim je minister financ izjavil, da je gospodarski položaj Španije odličen. Padec pezete pripisujejo ti listi neosnovanim poročilom in vestem o notranjem položaju v Španiji.

Konferenca Male antante

Konferenca se bo predvsem bavila z Briandovim predlogom o evropski misiji in z vprašanjem gospodarskega sodelovanja

Bukarešta, 7. junija. Kakor se očitajno poroča, se bo konferenca Male antante, ki se bo sestala koncem tega meseca v Strbskem Plesu bavila prevsem s stališčem, ki ga bo zavzela Mala antanta glede na Briandov predlog. Mala antanta se bo dogovarila tudi s Poljsko, tako da bodo vse štiri države zavzele docela enako stališče. Na dnevnem redu je tudi posvetovanje o tesnejšem gospodarskem sodelovanju med

državami Male antante. Tozadevna pogajanja z Jugoslavijo se bodo pričela že na konferenci, nadaljevala pa se bodo v Bukarešti, kamor bo odpotoval zunanji minister dr. Marinković po konferenci. Končno se bo konferenca bavila z izvedbo haaskega in pariškega sporazuma in zlasti določila enotno stališče Male antante do zahtev madžarskih nadvojod.

Düsseldorfski vampir požigalec

Kürten priznava 20 požigov. — Kürtena bodo preiskali psihiatri.

Düsseldorf, 7. junija. Osumljenega Petra Kürtena zaslišujejo sedaj o raznih požigih, ki jih je izvršil Kürten po lastnem priznanju v dobi od 1. 1913. do 1929. Kürten sam navaja, da ima na vesti okrog 20 požigov. Čeprav se je sprva mislilo, da bo z aretacijo Kürtena konec zagonetnih umorov in zločinov v Düsseldorfu in v okolici in da ima policija s Kürtenom v rokah krvoločnega vampirja, dokazujejo dogodki zadnjih dni, da se slični zločini še nadaljujejo. Policija poizveduje še, kaj se nekim 30letnim moškim, ki se

je izdal za polkovnika Reuterja in ki je posilil neko 20letno krojačico. Možakarja doslej še niso našli. Tudi misteriozna smrt Adelgunde Ortman, ki jo je policija prvotno naslikala kot nesrečo, daje povod za nadaljna raziskovanja.

Glede na to, da postajajo izpovedbe aretiranega Kürtena čimdalje bolj fantastične, je sodišče sklenilo, da bo dalo Kürtena preiskati po psihiatrih. V to svrhu bo takoj po končanem zaslišanju oddan v opazovalnico.

Komunistični izgredi v Indokini

Krvavi spopadi med policijo in komunisti. — Debata v francoskem parlamentu.

Saigon, 7. junija. AA. Indopacifiška agencija poroča, da je več skupin ljudi, ki so nosile boljšešve znake, napadlo 4. junija oddelke policije, ki je bil prisiljen streljati. Ubita je bila ena oseba in 5 ranjenih. V vasi Hockom so izbruhnili krvavi nemiri. Ogrožena policija je ustrelila dve osebi in 7 ranila.

Pariz, 7. junija AA. V poslanski zbornici

se je vršila včeraj razprava o interpelaciji glede dogodkov v Indokini. Poslanec Taintinier je odkrito napadal sovjetsko vlado, da neprestano neži revolucijske pokrete v raznih krajih sveta. Govornik je zaključil svoja izvajanja s predlogom, naj bi se vsi narodi združili proti boljševski propagandi.

Mednarodni kongres za pouk živih jezikov

Beograd, 7. junija. V Parizu se je te dni vršila seja pripravilnega odbora za sklicanje mednarodnega kongresa za pouk živih jezikov in književnosti. Sklenjeno je bilo, da se bo vršil kongres na veliko noč 1. 1931. v Parizu. Polez teoretičnih in metodskih vprašanj se bo kongres bavl tudi s praktično stranjo mednarodnega sodelovanja ter sprejel primerne predloge v cilju pozlobitve medsebojnih stikov. Predvsem gre za to, da se profesorjem živih jezikov omogoči spoznavanje dotičnih narodov in držav, njihove kulture in književnosti, da bi mogli na ta način uspešneje poučevati. Razpravljalo se bo o osnovanju posebnih štipendij za profesorje in dijake, o izdajanju primernih publikacij in o sodelovanju s književnimi in umetniškimi organizacijami. Na kongresu bodo sodelovale skoro vse države. Tudi pri nas je bil osnovan poseben odbor pod predsedstvom beograjskega univerzitetnega profesorja dr. Miloša Trifunca, ki bo skrbel za to, da bo tudi naša država na tem kongresu častno zastopana. Vsi oni, ki bi želeli podati na tem kongresu o teh vprašanjih kak referat, morajo javiti to na naslov univ. prof. dr. Miloša Trifunca v Beogradu. Vračarska ulica, najdalej do 20. junija, vsebino svojih referatov javiti organizacijskemu odboru v Parizu najdalej do 1. julija 1930. referate same pa dostaviti najdalej do 1. januarja 1931. Naša vlada bo to akcijo prijemno odprla, tako da bo lahko naša država zavzemala na kongresu častno mesto.

Odkritje Fochovega spomenika v Angliji

London, 7. junija. AA. Waleški princ je v prisotnosti Fochove vdove in njenih dveh hčera, princa Arturja Conaughtskega in Conaughtskega vojvode, ministrov, diplomatov, vojaških dostojanstvenikov in velike množice odkril soho maršala Focha. Soha je postavljena v Grosvenor-Gardenu nasproti postaji Victoria. Waleški princ je v imenu britskega naroda poveljeval zaslugi pokojnega maršala Focha, ki je bil velik bojevnik Francije in največji vojaški strokovnjak svojega časa. Pokojnik je vodil zavezniške armade k zmagi, v uri zmage pa ni iskal drugega kakor trajnega mira.

Nemške žene se zanimajo fašizem

Rim, 7. junija AA. Predsednik italijanske vlade Mussolini je sodelal skupino 30 nemških žena, ki so prispale v Italijo, da preišče fašistične dobrodelne ustanove. Mussolini se je zahvalil nemškim ženam za njihovo zanimanje za fašizem in njegovo dobrodelno delo.

Izbruh ognjenika Krakatau

Berlin, 7. junija. Po vesti »Berliner Tageblatt« iz Amsterdama je prišel veliki vulkan v nizozemski Indiji Krakatau včeraj zopet bruhati. Observatorij na ognjeniku je beležil samo včeraj 60 izbruhov v minuti. Otok Arnak Krakatau, ki se je junija 1929 pri zadnjem velikem izbruhu ognjenika, kjer je bilo na stotine človeških žrtve, potopil v morje se je preko noči zopet pojavil na površju. Otok je nastal pri velikem izbruhu ognjenika v januarju lanskega leta in je bil do junija 40 m nad morsk gladino ter je meril 975 m v dolžino. Prebivalstva se je polastilo zaradi novih izbruhov ognjenika veliko razburjenje. Guverner je odredil obsežne varnostne ukrepe.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Ljubljanska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Amsterdam 22.765, — Berlin 13.51, — Bruselj 7.9003, — Budimpešta 9.8987, — Curih 1095.9, — Dunaj 798.36, — London 275.09, — Newyork 56.51, — Pariz 222, — Praga 167.95, — Trst 296.55.

INOZEMSKÉ BORZE.

Cunih: Beograd 9.1275, London 25.09875, Pariz 20.255, Newyork 516.5, Bruselj 72.10, Milan 27.0575, Madrid 62.5, Berlin 123.25, Dunaj 72.85, Sofija 3.74, Praga 15.325, Varšava 58, Budimpešta 90.325, Bukarešta 3.07.

Razpečava v kraljevina Jugoslavija
Fran Ks. Lešnik, Maribor, Cankarjeva ul. 26.

Indijska vstaja komunistično delo

Bojkot evropskega blaga v Indiji. — Značilna izjava Hendersona v angleškem parlamentu.

Bombay, 6. junija. Poljedelsko ministrstvo javlja, da ogroža propaganda za državljansko neposlušnost v Indiji vladni načrt za namakanje zemlje, ki določa v ta namen 15 milijonov funtov sterlingov stroškov. Po tem načrtu bi zgradili veliko zapornico pri Turkurju. Ker se je bojkot inozemskega blaga zelo pootstiril, bo najbrže zelo težko spraviti skupaj potreben kapital za izvedbo tega načrta.

Bombay, 6. junija. AA. V četrtek se je pričel bojkot evropskih trgovin. Policija je aretirala predsednika in 6 članov indijskega kongresa.

Bombay, 7. junija. AA. Štirje indijski uporniki so bili obsojeni na smrt.

London, 7. junija. AA. V spodnji zbornici je minister za zunanje zadeve Henderson odgovoril na vprašanje o indijski vstaji, da gre za sovjetsko propagando. Minister

je napovedal, da ni izključena prekinitev diplomatskih odnosov z Rusijo. Nato je imel bivši minister Chamberlain kritičen govor, ki ga je zbornica prejela z velikim odobravanjem. Govornik je pobiljal zunanjo politiko laburistične vlade, ki je priznala sovjetsko vlado in vzpostavila diplomatske odnose s sovjetsko Rusijo, ne da bi zahtevala jamstva.

London, 7. junija. Ob zaključku debate o odnosih med Anglijo in Rusijo v spodnji zbornici je podal zunanji minister Henderson izjavo, v kateri ugotavlja, da so uporno gibanje v Indiji organizirali v Moskvi izsolani in od Moskve plačani agenti. Anglija zdaj le še čaka, da se preiskava o tem zaključi, na kar bo imela spodnja zbornica priliko, da sklepa o prekinitvi diplomatskih odnosov.

Sovjetska razstava v Benetkah

Benetke, 7. junija AA. Včeraj je bil na svečan način odprt sovjetski paviljon 17. umetniške razstave v Benetkah, so prisostvovali predsednik razstave grof Volpi in sovjetski generalni konzul Gailmuskv. Gostje so si z velikim zanimanjem ogledali razstavljene umetnine, ki imajo veliko umetniško vrednost.

Dve milijardi za francosko letalstvo

Pariz, 7. junija. AA. Minister za letalstvo Eynac je imel govor o načrtih letalskih gradenj leta 1930/1931 in zavrnil razne netočnosti. Proračun za letalstvo znaša 2 milijardi frankov in eo tu večji izdatki za premostitev letališča v Le Bourgetu, nadalje izdatki za velik laboratorij za aerodinamiko, gradnje novih letališč, za priredit-

ve velikih raidov za posamezna letala in za skupinske polete, za organizacijo rednih letalskih zvez z daljnim vzhodom, s Kongom in Madagaskarjem.

Največji safir na svetu

Rim, 7. junija. AA. V neki indijski džungli so slučajno našli safir, ki bo morda največji na svetu. Dragulj tehta 950 karatov in je cenjen na 500.000 dolarjev.

Najbogatejši Anglež umrl

London, 7. junija. Kakor poročajo, je umrl znani angleški milijonar lord Ashton, ki je veljal za najbogatejšega človeka v Angliji, brez oporoke. Ogromno premoženje bosta podedovali vdova in hčerka.

Ljubljana šteje 58.398 prebivalcev

Ljubljana in njeni izseljenci — Gibanje prebivalstva v l. 1929 — Stanovanjska akcija mestne občine

Ob priliki zadnjega štetja prebivalcev, hiš in stanovanj ljubljanskega mesta, katero štetje je izvršil popisovalni urad ljubljanske občinske uprave, smo poročali, da je štela Ljubljana 31. januarja 1928 skupaj 337 cest, ulic, trgov itd., dalje 2730 zidanih hiš z 11.106 stanovanji in 71 stanovanjskih barak s 309 stanovanji ter da je ta dan imela Ljubljana 57.116 prebivalcev.

V povojni dobi, to je od prevrata l. 1918. do 1929. je bilo v Ljubljani nanovo zgrajenih 709 hiš z 1817 stanovanji. Ker je pa bilo predljudskimi nanovo zgrajenih 162 hiš s 453 stanovanji in lani celo le 120 hiš s 359 stanovanji ter sta pomnožili preteklo leto in korporaciji Brinja in Sv. Križa Ljubljano za 13 hiš in 5 zidanih stanovanjskih barak, skupaj s 46 stanovanji (brez barak), je štela

letos 1. januarja
Ljubljana skupaj 3025 zidanih hiš in 11.964 stanovanj.

Zato bi bila docela napačna trditev, da je v Ljubljani kot tretji prestolici naše države, v mestu uradništva in delavstva, zdaj dovolj stanovanj za vse prebivalstvo.

Tega, za Ljubljano ne baš ugodnega dejstva, nam ne potrjuje le dnevno življenje prebivalstva ljubljanskega mesta, temveč tudi tozadevna statistika.

Že v pred- in medvojni dobi, torej do konca leta 1918., je primanjlovalo po statističnih podatkih v Ljubljani 869 stanovanj. In ako bi ne tvorili pretežne večine ljubljanskih prebivalcev finančno šibki delovni sloji, to je uradništvo in delavstvo, bi se bilo po zanesljivih statističnih podatkih moralo v povojni dobi zgraditi v Ljubljani normalno 2420 stanovanj. V resnici je pa bilo v tem času letos od 1. januarja manjkalo v Ljubljani 1278 družinskih stanovanj. To visoko število pa se pomnože v zadnjih letih v mestu izvršene številne prizidave stanovanjskih prostorov v druge namene.

Občutnemu pomanjkanju eno- in dvo- in trobojnih stanovanj v Ljubljani je torej v glavnem pripisovati, da se je leta 1927. izselilo iz Ljubljane 7680 oseb, leta 1928. skupaj 7840 oseb, lani pa celo 8035 oseb.

v zadnjih treh letih torej 23.755 oseb. Velika večina te množice ljubljanskih izseljencev, ki je bila zaradi izrednih stanovanjskih razmer primorana zapustiti mesto, je še danes stalno zaposlena v Ljubljani ter se mora zato dnevno voziti v mesto v uradi in delavnice, otroci teh izseljencev pa v tukašnje šole.

In ako računamo še, da v Ljubljani zaposleno uradništvo in delavstvo ni primerno plačano, vidimo, da trpija v sedanjih razmerah tudi:

maša obrt in trgovina, ki se ne moreta razvijati tako, kakor bi se morali.

Ogledimo si gibanje prebivalstva Ljubljane v preteklem letu.

Mestni popisovalni urad ljubljanske občinske uprave vodi namreč o tem statistiko in sicer na podlagi policijskih zglasnic ter odglašnic izseljencev in priseljencev, dalje izveščkov iz rojstnih in poročnih matrik ter končno na podlagi zapisnika v Ljubljani umrlih oseb.

Po statističnih podatkih se je lani

nanovo priselilo
v Ljubljano 5021 moških in 4036 žensk, skupaj torej 9056 oseb, predljudsk pa 7782 oseb.

Zaradi delnega ukinitja stanovanjskega zakona v preteklem letu in ker je bilo leta 1929. v Ljubljani nanovo zgrajenih 359 stanovanj — saj jih je bilo v lanskem avgustu samo v 10 novih mestnih hišah na Poljanah oddanih v uporabo 114 — je bilo lani tudi

preseljevanje zelo živahno.

Poteg 7336 moških se je preselilo 7638 žensk tako, da se je lani preselilo v mesto 14.974 oseb, kolikor jih je preselitev prijavilo policijski upravi.

Izselilo
se je iz mesta 4518 moških in 3517 žensk, skupaj 8035 oseb.

Evidenca o rojstvih

vodi v Ljubljani šest mestnih župnih uradov ter duhovni urad splošne ženske bolnice, dalje vojni svečenik ljubljanske garnizije ter mestna župna urada pravoslavne in evangetijske cerkvene občine. Vsi ti uradi pošiljajo izvlečke iz svojih rojstnih in krstnih matic v uporabo popisovalnemu uradu ljubljanske občinske uprave, kateri urad mora voditi domovinsko matico v Ljubljano pristojnih oseb. Brezkonfesionalne rojstne morajo na starši itak takoj po rojstvu prijaviti predstvedu ljubljanske občinske uprave, ki vodi tozadevno rojstno matico za Ljubljano.

Lani je bilo

v Ljubljani rojenih
779 ljubljanskih (ne tujih) otrok, katerih starši so imeli stalno bivališče v Ljubljani, in sicer 415 moškega in 364 ženskega spola. Mrtvorojenih je pa bilo 12 ljubljanskih otrok moškega in 12 ženskega spola. Tujih, neljubljanskih mrtvorojenec, je bilo 57 in sicer 38 moškega in 19 ženskega spola, tako da je bilo lani v Ljubljani vseh mrtvorojenih 81.

Zanimiva je tudi statistika

umrlih ljubljancev.

Umrlo jih je lani 648 in sicer 298 žensk, 232 moških in 118 otrok.

V Ljubljani je lani umrlo tudi 668 tujcev in sicer 221 moških, 209 žensk in 236 otrok. Vseh mrtvih je bilo lani 1314, predljudsk pa 1213, od teh 578 stalno v Ljubljani bivaloših.

Samomor

je izvršilo predljudskim 7 ljubljancev in trije tujci, lani pa 6 ljubljancev in 1 tu-

lec. Iz tega je razvidno, da se je lani prebivalstvo Ljubljane pomnožilo za 9635, obenem pa tudi znižalo za 8663, tako da je prebivalstvo naraslo za 1152 oseb.

Če pomislimo, da se je leta 1927. pomnožilo število prebivalcev Ljubljane za celih pet oseb, predljudskim pa za 102, moramo lanko pomnožitev prebivalstva Ljubljane za 1152 oseb v glavnem pripisovati inkorporaciji Brinja in Sv. Križa, s katerima je Ljubljana pridobila 335 prebivalcev, dalje da se je zaradi ustanovitve banke uprave priselilo v Ljubljano večje število uslužbencev z družinami iz bivše mariborske oblasti, in končno, da se je nanovo sezidalo 120 hiš s 359 stanovanji.

V postavko teh 120 hiš pa moramo v prvi vrsti šteti ljubljansko občinsko upravo, ki je zgradila na Poljanah veliko hišo, v katero se je lani avgusta vselilo 507 oseb. Zato se je tudi število priseljencev 7782 iz leta 1928. dvignilo v preteklem letu na 9056, nasprotno je pa znašalo število izseljencev lani 8035.

Pozabiti tudi ne smemo za razvoj mesta zelo važnega momenta, da je občinska uprava do konca lanskega leta storila po svojih močeh prav vse za ublažitev stanovanjske krize. Iz mestnega računskega zaključka posnemamo, da je občinska uprava do konca lanskega leta zgradila stanovanjskih hiš za 61.933,326 Din. Tako je koncem leta 1929 bivalo v mestnih hišah 1075 družin s 4804 člani, zdaj pa stanuje vsak dvajset ljubljaničan v mestni hiši. Obnem je pa občinska uprava podprla privatno gradbeno akcijo na ta način, da je prevzela garancije za gradbeno posojila stavbnim družinam v skupnem znesku 17.510.000 Din. In končno je občina tudi dovolila za vse nove zgradbe v Ljubljani precejšnje olajšave za plačevanje mestnih davčin, gostiščine in kanalske pristojbine.

Kot rečeno, je štela Ljubljana predljudskim 31. januarja 57.116 prebivalcev. Ker se je pa število prebivalcev 1. februarja do 31. decembra 1928 pomnožilo za 130, lani pa za 1152, je štela Ljubljana letos januarja 58.398 prebivalcev, ki bivalo v 3025 zidanih hišah z 11.964 stanovanji ter v neštetihi lesenih barakah, ki zaradi stanovanjske krize Ljubljane rastejo dan za dnem v mestnem pomeirju kot gobe po dežju.

Grški izletniki v Ljubljani

Ljubljana, 7. junija.

Danes ob 14.10. so se z gorenskim brzovlakom vrnili v Ljubljano zastopniki grških gospodarskih in kulturnih organizacij. Mudili so se na Bledu, kjer so bili zadivljeni od krasote naše Gorenske. Gostje so ogledali tudi Bohinjsko jezero in slap Savice.

Takoj po prihodu vlaka so goste — 37 po številu — odpravili avtomobili v zbornico TOI, kjer jim je bil prirejen prigrizek sprejem. Pozdravne govore so imeli deloma slovenski, deloma francoski predsednik zbornice TOI g. Ivan Jelačić ml., podban dr. Pirkmajer in podžupan prof. Jarec. Za pozdrave so se zahvalili predsednik grške zbornice Tapakostadinu, tajnik naše trgovske in industrijske zbornice v Solunu dr. Mihajlovič in predsednik zbornice Dukas. G. Dukas je direktor grško-srbske banke v Solunu, rodom Grk, vendar se je zahvalil za pozdrave v breznih srbohrvaščini, kakor bi bil rojen Srb.

Po pozdravnih govorih so si gostje ogledali poslopje zbornice TOI in se divili njeni preureditvi po načrtih prof. Plečnika. Takoj nato so se odpravili v Vevče, da si ogledajo tamšnjo papirnico.

Studije in informativno potovanje grških zastopnikov po naši državi, ki je velikega pomena za politično in gospodarsko zblizanje Grčije z Jugoslavijo, je, kakor znano, organizirala naša zbornica TOI v Solunu, tehnični del programa pa je izdelalo društvo »Putnik«.

Iz Laškega

60-letnica prostovoljnega gasilnega društva v Laškem, spojena z zletom Jugoslovenske gasilske zveze. Kakor smo že poročali, bo praznovalo prostovoljno gasilno društvo v Laškem 8. in 9. t. m. proslavo 60-letnega društvenega obstoja. Poleg ljubljanskega prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva je to društvo najstarejše v Sloveniji. Jugoslovenska gasilska zveza je vpoštevala to okolnost in odredila, da bo istočasno v Laškem zlet celokupnega slovenskega gasilstva. Na tem zletu bodo naši gasilci prvič javno nastopili s telovadnimi vajami s sekirami. Za nastop, ki bo 9. t. m., je privlačenih preko 800 gasilcev telovadcev. Ker se bo poleg teh telovadcev udeležilo zleta še do 1200 gasilcev in večje število civilnega prebivalstva, je železniška uprava dala na razpolago posebni zletni vlak, ki odhaja iz Ljubljane v nedeljo 8. t. m. ob 12.30 in se vrača iz Laškega v ponedeljek 9. t. m. ob 20. Gasilec telovadcev povrne potne stroške zvezni tehnični odsek, vsem ostalim gasilec in udeležencem pa je pri uporabi tega vlaka dovoljena polovična vožnja. Telovadci iz Gorenske, Notranjske in ljubljanske okolice se zberijo v Ljubljani v nedeljo 8. t. m. ob 12. na kolodvoru, kjer dobre brezplačne vožnje listke za Laško in nazaj. Gasilec netekmovalcem pa se izročijo posebne legitimacije, na podlagi katerih si pribavijo polovično vožnje listke. Telovadni nastop v Laškem bo preživetna gasilcev za nastop ob priliki kongresa, ki bo v mesecu avgustu. Slovensko gasilstvo je zelo na-

vdušeno za te vaje in je žrtvovalo zadnje mesece samo vezanju teh vaj. Že nastopi ljubljanske, Savske in Vrhnjske gasilske župe, ki so se vršili v Ljubljani, so pokazali, da sta se tako vodstvo kakor posamezni članstvo resno oprijela teh vaj, s katerimi hoče pokazati javnosti, da sledi naše gasilstvo s hitrimi koraki za brati Čehi, ki se bodo v večjem številu udeležili kongresa in ob tej priliki nastopili s svojimi vajami v Ljubljani. Slovensko javnost opozarjamo na gorjo proslavo v Laškem in priporočamo, da je vsem udeležencem, ki se ne bodo poslužili posebne vlaka, dovoljena polovična vožnja pri povratku iz Laškega.

„Divji mož“ v novi obleki

Tik rotovža popravljajo in prenavljajo starodavno močeno poslopje »Pred ako« fijo št. 21, kjer je bil nekdanj najslavnejši hotel »pri divjem možu«, — zum »Wilden Mann«, ki so ga ljubljaničani poslovenili v »Bidelmona«.

Na ukaz vlade je ta hotel ustanovila l. 1731. mestna občina, da poskrbi stanovanje potnikom in vojakom, ki so do tedaj morali zaradi pomanjkanja drugih prenočišč večinoma prenočevati kar v poštnem poslopju ali po samostanih, ki jih je bilo v Ljubljani vedno na pretek. Mesto je kupilo tik rotovža 2 hiši in postavilo tam monumentalno poslopje, ki je še sedaj med najlepšimi stavbami Ljubljane, čeprav ima le najpotrebnejše okraske in naznačen stebri le poudarjajo višino trinadstropne hiše z močnim kamenitim portalom. Hvalevredno je torej, da sedanji lastnik g. Čuč lepe hiše ne bo prav nič izpremenil, kar večkrat zagreže drugi posestniki in pokvarijo notranje in zunanje lice svojih lepih in arhitektonsko pomenljivih starih hiš.

L. 1736. so na pročelje obesili veliko sliko divjega moža, ki jo je pred leti našel na podstrežju upravnik gledališča g. Mahkota in poskrbel v polnem razumevanju pomena zgodovinskih spomenikov, da je slika prišla v muzej. Portal in školjaste okraske pri oknih je izgotovil l. 1742. Ludovik Bombasio s kamnosekom Frančiškom Grumnikom.

Prve goste je v novem mestnem hotelu z 10 sobami sprejela najemnica, vdova Sifrentova. Bili so pa to le odlični gospodje, zlasti pa visoki oficirji, ki jih je v nemirnih časih popotovalo toliko skozi mesto, da v hotelu ni bilo dosti prostora, pa se je poštar Amigoni pritožil in občina je najemnici odstopila še gornje nadstropje hotela, a ker hotel najbrže ni dosti nesel, ga je mesto l. 1763. prodalo.

Še sto let so bili gostje »Bidelmona« vsi najodličnejši potniki, ki so šli skozi Ljubljano, in med njimi je bilo tudi več kronanih glav in velikašev. Do leta 1868. je »divji mož« prenočeval in gostil ter napajal ljubljanske in tuje gospode, potem so ga pa sneli s pročelja in mu dodelili kot za vrati, sedaj pa uživa zasluženi pokoj v muzeju, njegov dom se pa prenavlja, kakor naj se prenove vsak varstva vreden spomenik naše preteklosti.

Mladinska akademija Sokola II.

Snoči je zadnje agilni Sokol II. privedil v telovadnico državne realke zelo uspešno mladinsko akademijo. Vabilu Sokola II. se je odzvalo v obliki številu ter je popolnoma napolnilo obširno telovadnico. Zlasti je omeniti lep obisk Ljublj. Sokola s starostjo br. Kajsijem na čelu.

Akademijo, ki je obsegala 9 pestrih telovadnih točk, je otvorila ženska deca (16) s prostimi vajami, ki so bile razen malenkostnih hib, še dosti skladno in dobro izvedene. Za 8. deca je nastopila moška, a prav lepimi in efektivnimi preskoki čez konja. Lepa skupina moške in ženske dece je nato vzbudila toplo priznanje občinstva. Zletne proste vaje je moški naraščaj (9) kot običajno izvedel prav strumno in skladno, nakar je 22 moške deca dobro izvedlo vaje z lesenimi ročkami. Gracijozen in akoro brezhiben je bil nastop naraščajne (12) z zletnimi prostimi vajami. Nato sledile igre moške dece, so vzbudile obilo zabave in smeha, zlasti borilno metanje je vzbudilo salve smeha. Moški naraščaj je

nato na bradli izvedel nekaj prvovrstnih vaj, zlasti vaje naraščajnika Fröhliche, so gledalce očarale. Visek telovadne akademije pa sta bila nastopa ženskega in moškega naraščaja s izredno lepimi prostimi vajami. Izvedba pri obeh brezhibna, krije vzorno. Navdušenje občinstva je bilo tolikšno, da so morali oboji vaje ponovljati. Akademija je dosegla popoln uspeh ter Sokolu II. iskreno čestitamo k lepemu večeru. Zdravo!

Deseti dan velesajma

Ljubljana, 7. junija.

Kupčijski promet narašča tako, da izgleda, da bo uspeh večji in bo tudi v kupčiskem oziru dosegel velesajem rekord. Včeraj je bilo nekaj nad 5000 obiskovalcev, med katerimi je bila večina resnih interesentov, ki so siskleni mnogo kupili. V ospredju interesa je stalo pohištvo in proizvodnja železarske industrije. Predvsem je treba tu omeniti naša tri velika domača veleprodajalca, to so Kranjska industrijska družba, ki je eno najmočnejših podjetij težke industrije v državi, in njena razstava vzbuja splošno veliko pozornost. Prav tako tudi znane tovarne Westen iz Celja, ki zalagajo vso državo s svojo odlično emailirano posodo in drugimi predmeti. Razen teh dveh podjetij so pa tudi Strojne tovarne in Ivarne v Ljubljani leto razstavile v zelo velikem obsegu ter se pri razstavi strojev in ostalih izdelkov vidi, kako je to podjetje v kratkem času napredovalo. Največje zanimanje pri tej firmi je za motorne ognjenasne brizgalne in za popopolnoma nov izum, namreč za takozvani »stranski jarmenik, ki je posebej pripravljen za male žage in ima že vgrajen elektromotor, tako da mali gater lahko postavimo kar sredi gozda in z njim žagamo.

Obisk je tudi danes zadovoljiv ter so na velesajmu zopet trgovci iz vseh krajev države. Posebej zanimanje je za predmete raznih branž, kakršne pač rabijo podeželski trgovci v svojih trgovinah. Dopolnno so posestili velesajem grški gostje, ki so med njimi naidličnejši zastopnik kapitala, industrije, znanosti in občin ter novinarji, ki so ob 8.20 prišli v Ljubljano in jim je velesajem privedil ob 13. svečan obed.

Danes smo med udeleženci opazili tudi knezoškofa ljubljanskega g. dr. Antona Bonaventuro Jegliča.

Velesajmsko vstopnico, ki je vredna 10.000 Din, bo jutri na binkoštno nedeljo kupil nekdo pri glavnem vstopu na ljubljanskem velesajmu za 10 Din, zato naj vsak dobro pogleda zadnjo stran vstopnice.

Na binkoštni ponedeljek bo pa iz kuponov velesajmskih legitimacij izrebrana polica banke »Slavijec« za enoletno zavarovanje proti nezgodam in sicer 25.000 Din za slučaj nezgode smrti, za slučaj invalidnosti pa 50.000 Din. Tisti pa, kdor jutri dobi na navadno vstopnico polico, je zavarovan za doživljenje in smrt za 10.000 Din, nikdo pa ne bo plačal nič pare pristojbine.

Pozor. Živiljska polica banke »Slavijec« v Ljubljani za Din 10.000 se izda 8. t. m. to je na predzadnji dan letošnjega ljubljanskega jubilejnega velesajma, onemu posetniku velesajma, ki kupi tako običajno velesajmsko vstopnico za Din 10.—, ki jo je prej banke »Slavijec« opremila z nakazilom za dvig te police. Z živiljsko polico se banka »Slavijec« zavezuje, da izplača na vsak način po preteku 20 let Din 10.000 če pa dotičnik prej umre, se izplača ta znesek takoj po smrti upravičenemu imetniku police. Živiljska polica je brezplačna, banka »Slavijec« ne bo zahtevala plačila premij ves čas, dokler traja zavarovanje, glavnica Din 10.000 pa se bo kljub temu izplačala takoj, kakor hitro poteče polica.

Police banke »Slavijec« za nezgode prejme popolnoma brezplačno lastnik one številke velesajmske legitimacije, ki bo izrebrana zadnji dan letošnjega velesajma, t. j. 9. junija. Zrebrali se bodo kuponi, ki ostanejo pri velesajmskem uradu ob potrditvi legitimacije. S polico za nezgode se banka »Slavijec« zavezuje za dobo onega leta, da izplača v slučaju smrtni nezgode znesek Din 25.000, ako pa bi imela nezgoda za posledico trajno invalidnost, izplača Din 50.000 oziroma odstotku invalidnosti sorazmeren del. Prosimo obiskovalce, da točno izpolnijo kupon legitimacije.

Župni zlet ljubljanske sokolske župe

Za vsesokolski zlet v Beogradu se Ljubljanska sokolska župa najintenzivneje pripravlja. V nedeljo, dne 8. junija, priredi na letnem telovadšču ljubljanskega Sokola župni zlet, ki naj bi bil javna preizkušnja za vsesokolski zlet. Tudi čisti dobiček župnega zleta je namenjen le v podporo telovadcem in telovadkam za Beograd.

V soboto, dne 7. junija ob 17. do 20. ure se bodo vršile tekme moškega in ženskega naraščaja, ob 19.30 pa tekme članice v višjem oddelku. K tekam se je priglasilo lepo število tekmovalcev in tekmovalk, največ pa moškega naraščaja. Tekme članov in nadaljevanje tekme članic bo v nedeljo dne 8. junija ob 6. uri zjutraj. Zakešnitev izključuje tekmovalce ali tekmovalke od tekme. Hkrati prične tekmo tudi ženski naraščaj v oddelku ki moški naraščaj v bojni tekmi. Ob 9. uri zjutraj se morajo vsi netekmovalci in netekmovalke zbrati na svojih zbirališčih k pregledu prostih vaj. Ob 10. uri so izkušnje za popoldanski javni nastop.

Ob 13.45 je zbor sokolstva na letnem telovadšču Sokola I na Taboru za slavnostni sprevod po mestu. Točno ob 14. uri odide sprevod po Vidovdanskim cesti, Sv. Petra cesti, Marijinem trgu, Wolfovi ulici, Kongresnem trgu, Selenburgovi ulici, Ale-

ksandrovi cesti v Tomanovo ulico. V sprevodu korakajo člani v slavnostnem kroju, članice v slavnostnem in telovadnem kroju, moški naraščaj v slavnostnem kroju, ženske naraščaj v slavnostnem kroju, imajo pa lahko namesto rdeče srajce tudi belo, ženski naraščaj v slavnostnem in telovadnem kroju. Moška in ženska deca ne korakata v sprevodu.

Beležnica

KOLENDAR.

Danes: Sobota, 7. junija 1930, katoličani: Lukrecija; pravoslavci: 25. maja, Obglav. Jov. Krst.

Jutri: Nedelja, 8. junija 1930, katoličani: Binkošti, pravoslavci: 26. maja: Karlo.

DANAŠJE PRIREDITVE.

Opera: Goranjski slavček. Kino Matica: 24 karatna nevesta (Zvočni film).

Kino Ideal: Sensacija cirkusa Roberta.

Kino Ljubljanski dvor: Sestra Marija. Razstava na velesajmu.

Razstava »Zvešto srce in delovna ročica« v Jakopičevem paviljonu.

PRIREDITVE V NEDELJO.

Opera: Nikola Šubic Zrinjski. Kino Matica: 24 karatna nevesta.

Kino Ideal: Sensacija cirkusa Roberta.

Kino Ljubljanski dvor: Pat in Patachon.

Razstava na velesajmu.

Nogometni turnir na Primorju: ob 16. Svoboda — Red Star, Knittelfeld, ob 17.45 Primorje — Hajduk.

PRIREDITVE NA BINKOŠTNI PONEDELJEK.

Kino Matica: 24 karatna nevesta.

Kino Ideal: Sensacija cirkusa Roberta.

KINO LJUBLJANSKI DVOR: Pat in Patachon.

Študentski tek za darilo »Jutra« skozi mesto.

DEŽURNE LEKARNE

Danes in jutri: Trnkoczy, Mestni trg, Ramor, Miklošičeva cesta.

Ponedeljek: Bohinc, Rimska cesta, Leustek, Rastljava cesta.

Revlja »SAMORODNOST«

Pravkar je izšla druga dvoštevilka »Samorodnosti« s senzacionalno, veličastno tragedijo Ivana Groharja in s pestro vsebino.

Iz gledališke pisarne

Opera

Začetek ob 20.

Sobota, 7.: Goranjski slavček — Moščak. Izv. izredno značajne ose.

Nedelja 8.: Tihar. opereta. Izv. izredno značajne ose.

Ponedeljek 9.: Nikola Šubic Zrinjski. Izv. izredno značajne ose.

Torek 10.: Zapeto.

Danes se poje Forsterjeva opera »Goranjski slavček« z gospo Ribičevno, go. Popovičevno, go. Kogojevno ter go. Zupanom kot goskom, Gostičom, Grbo, Mohoričem, Jenkom in drugimi. Dirigira navadno Polje. Sledi ji lovačeva pantomima »Moščak«, ki jo izvaja go. Moharjeva, Jančarjeva, Smerkoljeva, g. Golovin in balen zbor, pomožni s nekaterimi člani opernega zbora. Piese in pantomimo je nastudiral balenisti zbor. g. Golovin. Dirigira g. Neffat. Predstava se vrši pri zelo znižanih cenah (od 30 do 2 Din).

Zaradi obolnosti g. Krčiča je potrebna slednja sprememba že objavljenega repertoarja: V nedeljo se poje Zellerjeva opereta »Tihar« s g. Drenovcem v naslovni vlogi. Sodelujejo: go. Poličeva, g. Majdičeva, go. Balatova go. Gosotič, Peček, Povše, Simončič, Solina, Erklav, Bekič, Perko in drugi. Dirigent g. Svetel. Opozorjamo znanost goste, birmence, na to preskočeno melodijno opereto, ki se vrši pri globoko znižanih cenah.

Na binkoštni ponedeljek se poje Zajčeva opera »Nikola Šubic Zrinjski« s g. Primožcem v naslovni partiji. V večjih partijah nastopijo: go. Thierry, go. Poličeva, go. Betetov, Kovač, Marčec, Janko, Mohorič in drugi. Sodeluje celokupni balenisti zbor s sopolskega go. Moharjeva sa čelu. Dirigent g. Neffat. Predstava se vrši pri zelo znižanih cenah (od 30 do 2 Din).

Funt mesa

V Ju-Jengovi bolnici v Kantonu ne lečijo nalezljivih bolezni. Nedavno je pa umrl tam Kitajec Wong-Ta-Mung in vsi znaki so kazali, da ga je pobrala kolera. Treba je bilo ugotoviti, ali je šlo res za kolero in zato so truplo obducirali. Čeprav ravnanstvom bolnice ni imelo dovoljenja pokojnikovih sorodnikov. Zdravnikom se je mudilo in zato niso čakali, da bi sorodniki dovolili truplo obducirati.

Zdaj pa tožijo sorodniki upravo bolnice in sicer ne toliko zato, ker je bilo truplo obducirano, kolikor zato, ker je manjkal po obdukciji košček pljuč. Pravda še ni končana, pač pa se je že vrnila prva obravnava. Zagovornik je operiral zelo spretno s citatom iz Shakespeara. Sheylcock, je dejal zastopnik na obravnavi, je hotel izrezati živemu človeku funt mesa. Toda v našem primeru gre za funt

SRAJCE za GOSPODE

bale prvovrstne šifon, modne cevir in popelin, parizski sporte, spalne srajce, vseh vrst delav-
ne srajce, spodnje kratke in dolge hlače, fine in
navadne po konkurenčnih cenah nudim

F. & I. GORIČAR, Sv. Petra cesta 29
Ljubljana

Birmanska darila

znižane cene pri SLAVKO RUS, Dunaj-
ska cesta (poleg »Figovca«)

Pri revmatizmu v glavi, ledjih, plečih,
živčnih bolečinah v kolkih, usedu (He-
xenschuss) se uporablja naravna »Franz
Josefov« voda z velikim pridom pri
vsakdanjem izpiranju prebavnega kana-
la. Univerzitetne klinike izpirujejo, da
je »Franz Josefov« voda posebno v sred-
njih letih in starostni dobi izborna či-
stilno sredstvo za želodec in čreva.
»Franz Josefov« grenčica se dobi v
vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih
trgovinah.

**ZVEČER za
namakanje**

Schichtova

**ZJUTRAJ za
izkuha-
vanje**

Schicht

ŽENSKA HVALA

TERPENTINOVO MILO

pa je pranje gotovo!

Proletarski glasniki o sebi in o proletarijatu

»Ne priznavam umetnika, ki razgalja pred svetom svojo lastno
betežno dušo — Edino v proletarijat verujem

Ljubljana, 7. junija.

Na našo anketo, kaj delate,
vaša dosedanja dela, ali ob-
stoji proletarska umetnost, sti-
ki med vami in proletarija-
tom? nam pišejo proletarski
glasniki:

Sloviti slikar Picasso je odgovoril na
vprašanje, kaj je umetnost: Če bi to vedel,
bi tega prav gotovo nikomur ne povedal.
Meni pa se zdi vsa zadeva povsem prepro-
sta in čudim se samo našim ljudem, ki pi-
šejo dolge, utrne razprave o umetnosti, ki
ničesar ne povedo, kakor da bi vse te uča-
nosti kdo bral! Vse premalo časa in so časi
tudi preveč in prehitri za take nehasne
stvari. Isto se godi s proletarsko umetnos-
jo. Ali je? Ali obstoji? Tako gotovo je in
obstoji, kakor gotovo je in obstoji proletari-
jat. In če živimo nemaniti, delamo — ima-
mo tudi vso pravico, da iz sebe ustvarja-
mo. Torej obstoji proletarska umetnost in
ni nikakega dvoma več. Obstojala je že
davno in je napačno mnenje, da je prišla
iz Rusije, kakor je bedasto naziranje onih,
ki istovetijo proletarsko umetnost s komu-
nizmom.

Razne ugledne inozemske revije so na-
čele baš to vprašanje. Evo nekaj odgovo-
rov: Maks Herrmann Neises pravi: Iščo-
sko bi bilo tajiti oboj literaturo in umet-
nosti, ki oblikuje stremeljenja delavstva. Ta
obstoja, ki oblikuje stremeljenja delavstva.
Erich Weinert je odgovoril: Ta literatura
in umetnost obstojita. Smatram
jo za najplemenitejšo produkcijo, kajti za-
me so stremeljenja delavstva, stremeljenja
morale človečnosti. Bernard von Brentano
pa: Ker je gibanje delovnega ljudstva odi-
no gibanje, ki je odkritosrečno in pomemb-
no, bo umetnost njegov izraz — ali pa je
sploh ne bo.

Baš tole me je mikalo, da bi poudaril:
proletarska umetnost je izraz svojega po-
kolenja, je izraz delovnih množic, je izraz
vse šile, ki dela in ustvarja, klic onih, brez
katerih bi se svet zrušil in obetal. Čudim
se zaslepljenosti naših ljudi, ki negirajo
to umetnost, ki govorijo in pišejo o nji z
zasmehom, v katerem pa ni ničesar dru-
ga kakor prikrita zavist. Kaj vas je
straš, če ruder zapoje, kadar strada? Kaj
ne privoščite ruderju toliko solnce, kakor
slovenskemu kritiku, ki iz dolgočasje kri-
tike piše? Proletarska umetnost, boljše
umetnost delovnih množic — jej! Ne pri-
znavam umetnosti, ki nas ne doseže, ne
priznavam umetnika, ki razgalja pred sve-
tom svojo lastno betežno dušo, ne prizna-
vam literature, ki nas ne prizna! Tisoči
stradajo v Trbovljah, Zagorju, Kočevju,
Hrastniku... trideset milijonov brezposel-
nih strada po vsem svetu, 40.000 smrtnih
nesreč samo v ameriški industriji, kar da
20.900 vdov, 80.000 sirot. Ali je, ali ni?

Kaj je proletarska umetnost? Kaj
hoče umetnost delovnih množic? Izraziti v
pesmi, romanu, drami, slikah svoj obstoj,
svoje življenje, svojo vero, svoje htenje in
upanje po svojih umetnikih, ki se ne za-
pirajo vase, temveč s svojim zdravim sa-
molastnim izrazom govorijo iz množice za
množico in aktivno nevoljo do vsega, kar
ovira človekov razvoj in rast, z neumljen-
im sovražstvom do vseh lenuhov, parazito-
v, ljudi brez prepričanja, sploh do vseh
falotov vseh načinov in oblik; ki govorijo s
splošnim o človeku kot viru ustvarja-
joče sile, stvaritelju vseh del, vseh čude-
šov tega sveta, borcu zoper naravne sile

in stvaritelju druge narave, ki jo tvorijo
dela človekova, njegova znanost in tehnika,
da bi ga osvobodile od brezkoristnega raz-
sipavanja njegovih telesnih moči. Ki govo-
re in pišejo o vrednotenju žene ne samo
kot viru telesnega užitka, nego kot tovari-
ša in pomočnika v težki življenjski borbi,
ki govore o razmerju do otrok kot ljudi,
katerim smo v vsem svojem delu odgovor-
ni, ki streme z vsemi sredstvi povišati ak-
tivnost človekovo do življenja, mu vcepljati
znanje do lastne moči, po svoji zmoglo-
sti v sebi in izven sebe premagati vse, kar
ovira človeka pri razumevanju pomena in
radosti dela... (Maksim Gorki.)

Izraziti predstavniki proletarske umet-
nosti poleg že omenjenega so: Upton Sin-
clair, Zola, Barbusse, Toller, Nessel, Gold,
Dell, Jack London, Georg Fink, Kisch, De-
se, Grosz, Kollwitz, Masereel, Ivanov, Vi-
reassejev itd.

Tudi pri nas proletarska umetnost vsta-
ja in živi! Od Cankarja pa prav iz tal de-
lavkega ljudstva!

Moja dosedanja dela: »Trbovljec, soci-
alen roman »Divji plamenik, ki je izšel v
Ameriki (večina mojih socialnih novel in
povesti se tiska v Ameriki), mladinska so-
cialna povest »Rudič, ki jo bodo v jeseni
ponatisnili v Ameriki, tudi v angleškem
prevodu (hudirja, pa ja ne?!), drama
»Kamolomci, ki so jo natisnili in igrali v
Ameriki, nekaj slabih prevodov, pesmi pa
za več zbirk. Sedaj pišem roman, katerega
dejanje se vrši med vojno v zaledju, poleg
tega pa premišljam, kdaj bodo naši kritiki
napisali prvo breztendenco socialno po-
vest.

Tone Seliskar.

Ljubljana, 7. junija.

Kaj delam? Prejšnji mesec sem napisal
daljšo povest. »Kavarija za vasjoc. Izho-
dišče povesti je kot samomorilec in ne-
krščencev, ki jih na deželi navadno pokop-
ljejo izven pokopališča. Vsaj pri nas. Motiv
dejaja je socialno sovražstvo med bogatim
kmetom in proletarskim vinčarji. Deja-
nje se izvrši v 13 letih in se začne s sve-
tovno vojno. V povesti sem opisal tudi
nastojanje klopotev in vinogradov mur-
skih gor. V kotu samomorilec in nekr-
ščencev so pokopani mladi kmečki fant, ki
je postal dezertir, požigalec in samomoril-
lec, njegovo dekle, vinčarskega rodu, ki
je kot mnogo naših deklet šlo v mesto slu-
žit, se tam pogubilo in takorekto zapadlo
beli trgovini. Njun nezakonski sin (kak
krivčen je ta atribut!) tudi propade in gre
prav tako, kot oče in mati v prostovoljno
smrt. Te tri grobove sem izvzel iz ostalih
in o njih pripovedujem v imenu ostalih. V
tem, od človeka prekletem, neblagoslovlje-
nem kraju nesrečnejšev, ki jih je strlo živ-
ljenje in ljudje, vidim »Kavarija za vasjoc.
V povesti nastopa župnik, ki je nekak in-
kvizitor-nevernej, zakar trdi, da je treba
človeka za to kaznovati na tem svetu, zato
se mora tu pokoravati pred cerkvijo in nje-
nimi služabniki, ker v oni svet in njega
sodbo nihče več ne veruje... Videti je, da
namreč tudi on ne...

Pravkar končavam z zbiranjem materi-
jala za novo daljšo povest (mogoče ro-
man), v kateri bom skušal podati rasmere,
kakršne so bile med vojno v zaledju. Tako-
rekoč vojni roman iz zaledja. Zadnje čase
kar pretiravajo z vojnimi romani s fronte.
O fronti je lahko marsikaj napisati, ker
lahko brez vsega pošleš granato in pokon-
čaš v tem poglavju tega junaka, v drugem
poslali na oni svet stotnika Stenhova v
»Koncu potje, čeprav ga je pisatelj v ori-
ginalu premišljeno pustil živga. Toda to
samo mimogrede. Zaledje je med vojno
prav toliko trpelo kot fronta. Le da je bila
oblika drugačna. Fronta je ustvarjala kr-
vave sence, tisti strah zaledja pred krvjo,
ki se je potikal po časopisih, v poročilih o
mrtvih in ranjenih, v krušnih kartah itd.
Vsaka svetloba ustvarja sence. In frontni
ognji so vrgli svoje sence na ozadje, da je
v njih po mojem mnenju včas veliko bolj
strašno, nego ogenj na fronti. Kot sence
so se zdeli ljudem vračajoči se invalidi, po
nočeh so strašile sence spijonov in na fronti
padlih. Krvava groza. Zato bo naslov po-
vesti »Sence«, zapiski iz zaledja.

Moja dosedanja dela? Teh je precej. Če
bi zbral vse novle in črtice, bi jih spravil
v dve precej debeli knjigi. Tudi tri drame

sem napisal pred leti. »Nemoč« je bila igra-
na pod mojo režijo v mariborskem gleda-
lišču. Kakor veste, se tudi mnogo bavi-
m gledališčem, teoretično in praktično. Pre-
cej nejevolje med konservativci je vzbudila
moja predelava »Groba neznanega vojaka«
v »Balado v vojni in ljubezni«; predelave
so bile vedno v navadi, kakor ste to lahko
brali v mojem članku v »Jutru«, tudi pri
nas. Pa še kake! Edina razlika je bila ta,
da sem jaz na plakatu bil toliko odkrito-
srčen, da sem publiki povedal, da je delo
predelano. Zelo me zanimajo dramaturški
problemi. (Moderno dramaturgijo sem študi-
ral na dunajski univerzi, kjer je to pose-
ben in enakovreden predmet n. pr. z raz-
nimi filozofskimi problemi. Kdaj bomo pri
nas tako daleč?)

Roman »Človek mrtvaški lobanec, ki je
doživel čudno usodo, pa je tako dovolj znan.

Niti najmanj ne dvomim. Proletarska
umetnost je. Prav tako, kakor je meščanska
umetnost. Nikar ne mislite, da ne cenim
meščanske umetnosti. O, tisto, ki je res
umetnost, ki je pisana pogumno in odkrito-
srčno, ki je verno zrcalo meščanskega živ-
ljenja, preprosto in pristno, tisto umetnost
ljubim, čeprav se idejno z njo ne strinjam.
Brez obotavljanja priznam, da je proletar-
ska umetnost še na srednji poti kakor je
meščanska že preko svojega najvišjega
vrha, dasi je še na močnih višinah. Življenje
ni tako gladko kakor Miklošičeva cesta.
Zlasti danes ne. Zato se konci proletarske
in meščanske umetnosti stikajo in preha-
jajo drug v drugega, čeprav so vrhovi po-
vsem samostojni in si nasprotni. Kot histo-
rični materialist moram vendar priznati
zgodovinski razvoj, ki gre preko evolucije
in revolucije. Zato tudi odkrito priznam,
da si niti najmanj ne lastim naziva »pro-
letarski umetnik ali glasnik, kakor ste vi
naslovili naše odgovore. Priti je kmetov,
iz tistih polj in hribov Slovenskih gor, v
velemesta in mesta, iskati po šolah, uni-
verzah, po dunajskih in pariških velikih kot
zakotnih ulicah smela in sreče za življenje,
to vrže človeka v razne vrtnice, da je danes
po čustvovanju proletarec, jutri mogoče
aristokrat. Jaz popolnoma verujem v pro-
letarijat.

Edino v njega verujem in tudi v njegovo
umetnost verujem, čeprav sem sam prav-
zaprav deklariral intelektualce. Nikdar še
intelektualec niso doživljali takih tragedij
nego danes. Intelektualec lahko prav dobro
ve, kam in kod vodi pot, toda sredi me-
ščanskega okolja je nesvoboden, je odvisen
predvsem materialno. Materialne prilike
ustvarjajo človeku obraz in dušo. Zato se
po vsem tem, kar sem vam povedal, sma-
tram kot pisatelja samo za sopotnika, kakor
so sopotniki v novi ruski literaturi Leonid
Leonov, Konstantin Fedin, Vsevolod Iva-
nov itd. Človek mora biti odkritosrečen na-
pram sebi in drugim. Če bi ne bilo takega
okolja, če bi materialne prilike ne vladale
svet in človeka, potem bi bilo vse drugače
za slovenskega pisatelja, ki veruje v pro-
letarijat, nego je... Sem realist. Življenje
mi je glavni vir vsega mojega dela, vse
umetnosti, in mi tudi bo, najsi se vsi l'ars
pour l'ars-tisti postavijo na glavo. Vem,
zanje sem heretik. Bratko Kreft.

»Društva — zamudniki. Dan na dan
se dogaja, da društva in razne organizacije
ter tudi privatniki zahtevajo, da zahteva-
jo, naj objavimo kako notico se isti dan.
Seveda prišemo notico v uredništvo skoraj
redno tako pozno, da objava ni več mogo-
ča, ker moramo zaključiti zaradi izpre-
membe voznega reda list prej kakor do-
sledi. Vsak zamudnik se čuti upravičenega,
da zroji in hoče izsiliti objavo, čeprav je
popolnoma nemogoča. Včeraj n. pr. nam je
nekdo telefonično neko notico šele 7 minut
pred poldnevom, vendar je bil pa redka
izjema, da se ni kregal, ko smo mu po-
jasnili, da je prepozno. Kdor namreč hoče
spraviti kaj v list istega dne, ga prosimo,
naj prišete notico že napisano vsaj do 10.
v uredništvo, tudi najvažnejšo in najkrajšo
stvar pa prejememo še do 10.30. Tolklo,
da ne bo zamere.

Praznik novomeških študentov

Sestanek nekdanjih novomeških gimnazijcev in obujanje spominov
na dobre stare čase

Ljubljana, 7. junija.

Zbrali so se v četrtek, ko je odzvonilo
poldne. Tako je — in nikdo ne misli pre-
makniti kazalca na uri nazaj. Toliko in to-
liko kaže, ampak najmlajšemu že gre na
pol stoletja, kar so bili skupaj, da, prav-
zaprav gre že proti večeru. Marsikomu je
že zašlo sonce in ga je odel mrak tod ali
tam. Requiescant amici!

Janko — monsignor je pa spregovoril:
Ostalo je samo zrnje!

Prijatelji, najbližji srca, je govoril be-
sede kakor balzam, prethitane in v mo-
drosti pol stoletja skovane. Petdeset let in
več so padla kladiva na življenje, da je
iz mladostne mehkobe bilo zgajeno jekle-
no zrcalo, ki se v njem vidi pol veka na-
zaj vse lepo.

Petdeset je visoka številka, pa je doba
vendar tako kratka, kakor bi se bili razšli
še včeraj. Ampak od včeraj do danes je
bil dan dolg in vsem, ki ste sedeli v četr-
tek za mizo, plačila vreden delavnik.

Zato sem pa vesel z vami, gospodje, ki
vas je pred petdesetimi pripravila novo-
meška gimnazija na ta veseli vaš jubilej.

Pri Koščaku na Poljanah so pogrnili mi-
zo in sedli so po vrsti: Strojole, višji dav-
kar, ki se sedaj davkov brani v Trzinu;
Ignac Klinc, enaka šarža, ki vestno varu-
je, kar Novomeščani so dali na stran; Ivan
Perpar, tudi tega gnarja višji svetovalec;
svetih bratov Cirila in Metoda notarius
Hudovernik; Jurjo Režek, senjor le po
številki in stric novomeškega župana; Vi-
ktor Rohrmann, meščan stolnega mesta
Ljubljane v najpopolnejšem pomenu naslo-
va; Američan Jože Rems iz Bele Krajine
s podaljšanim potnim listom; prior Valeri-
jan Najmlajši; Matija Novak, odkar je
»velečastni« za eno paro lažji na mesec;
Ivan Hafner z Oracarijevskega turna, metul-
jar daleč na okrog; fajmošter Lojze Pe-
hani v penziju; naš Janko Barle, tudi v
Zagrebu gospod; Gustav Milejnik, stano-
dajalec državne pošte v Škofji Loki; Jan-
ko Kukar, papa srečnega sina; Anton Hri-
bar, človek; Ivan Kamboč, der lächende
Philosoph; Ivan Remic, angel varuh pre-
komorca; Mokronajzar Peca Franjo, to-
varnar; tisti Bergmann; Josip Sever, ren-
tanj pri Figovcu, Franc Kocijan, posestnik
najboljše kuhinje v Škofji Loki; Davorin
Vukšinič, oskrbnik viteškega križa in nad-
učitelj Mainarič, sedaj že pri drugem Kri-
žu; Franc Rojc, oboževatelj umetnosti;
Ivan Šašel, Belokranjec, na koncu mize pa
Viktor Bohinc, avto na razpolago. Vsi s
puščici kakor svade, ampak zdlo se mi
je, da sem na shodu birmških botrov, ta-
ko pokroviteljsko in praznično dobrohot-
no so se vsi držali. Bogme, izpovedati se
moram, da takega zbora še nisem videl.
Vsi nad šestdeset pa skoraj do osmdeset,
pa vendar vedri in mladi po srcu kakor
omizje sedanjih abiturientov. Mož pri
možu, da mi je radost premagalo spošto-
vanje in prevzelo zadovoljstvo, ki jih je
pomajalo in so jih od minute do minute
tesneje združevali spomini na gimnazijo v
Novem mestu, na varuhe franciskane, na
pater Lacka, Rafaela in Bernarda, na go-
spodnjo generacijo, Prefektovo Micko, in na
plemenito gospodino Cappovo, ki ji je de-
lal preglaivce neugnani Tome. Kako je pel
Hudovernikov Zandl pri »Marianandacht«,
da so jokale vse matere in device novo-
meške, in kako je pater Lacko lasal Hri-
barja, da je predobri profesor moral po-
čivati... Da ima ta že toliko unukov in da
je Viktorjeva sestra muma na Holandskem.
In da je po dolgih, dolgih letih srečal Bo-
hinca na grozansko visokem kolezu, pa je
dejal, da je pravi...

Vstal je gospod Rems in pozdrav-
ljal ter povedal, da jih je lani prišlo sku-
paj 39, letos pa le 26. Dveh lanskih ne bo
več: Petra Raucha in Martina Colariča.
Povesile so se bele glave in pobožno so
ustali. Kakor bi govorili vsi obenem, je
pravil kako so lovili rake — švimsula —
Strni log — bratje Hudoverniki — stude-
nec na Trški gori — Iz pre govornika so
drhteče besede o upanju, da se prihodnje
leto sestanejo še vsi, in odrgalo se mu
je iz srca, da se ga bodo spominjali, če...
Rahlo je zapihala hladna sapa — in tr-
čili so prijatelji: srčno, kakor nikdar prej.
Krepak in močan se je dvignil orjak
Hudovernik. Čemu, čemu mi je zabičil, da

ne smem izdati, da so za zlomili spomini
in je postal mehak. Naj mi odpusti, ampak
prelepa je bila solza, da bi jo zatajil.

Razupita je bila novomeška gimnazija
za refugium peccatorum. Nikdar ne, pač
pa refugium vnetih narodnjakov, politič-
nih preganjancev s consilium abundi.
Vsakega je meščanstvo gostoljubno spre-
jelo za svojega in nikdar pozabljeni fran-
ciškani niso pustili nikomur skriviti lasu
zaradi slovenskega prepričanja. Varovali
so nas in vodili, da ni propadel nikdo in
nobeden. Za vso mladino je bilo Novo me-
sto paradiz! Najdražji in najmlajši so spo-
mini na one čase, na predobro Novomešča-
ne, na očetovske poštenjake franciskane, ki
imajo vsi na nje najbližji spomin. Nikdar se
ne vrnejo najlepši dnevi življenja...

V obeh se je zaiskrilo nekaj in tiho
zaplapolalo iz njih, kakor hrepenenje v
ona leta.

Pa so vrgli na krožnik za sv. Nikolaja,
ki so za preoblekli za sv. Urbana, varuha
Tržke gore, dva stotaka in zbrali za po-
trebne novomeške dijake 350 Din. Pove-
dali so eno in uganili so drugo, pomenili
so se o vsem in zapeli ter se veselili, po-
tem si pa stisnili roke in poljubili kakor
bratje in tiho razšli, da se ob letu zopet
prestejejo. Naj bi se sestali vsi!

A. G.

Prvo kolo »Waffenrad« za prestolonaslednika

V četrtek smo poročali o ustanovitvi
Jugoslovanskih Steyr tovarn z. o. z. v
Ljubljani in včeraj popoldne so se na po-
vabilo vodstva novega važnega podjetja
zbrali v tovarni v Frankopanski ulici 21
gostje, da prisostvujejo izgotovitvi prvega
kolesa slovite znamke »Waffenrad«.

Predsednik upravnega odbora g. Reich,
direktor Kreditnega zavoda, je pozdravil
zastopnika komandanta dravske divizije,
komandanta mesta generala g. Popoviča,
mestnega župana g. dr. Dinka Puca in
podžupana g. prof. Jarca, zastopnika uni-
verzega g. prof. ing. Znidaršiča, avstrijskega
gen. konzula g. dr. Pleinerta, zastopnika
ZTOI g. dr. Pretnarja, zastopnika policije
sega direktorja nadsvetnika g. Mlekuza,
komandanta kolesarskega bataljona pod-
polkovnika g. Jakliča in lepo število dru-
gih oficirjev, upravnih svetnikov Kredit-
nega zavoda, ter ostale obitinske svetnike
in gospode iz Ljubljane, zlasti pa bližnje
sosedo iz Siske, ki so s ponosom prišli k
otvoritvi nove industrije v svoji soselki.
Kakor bi govoril hotel poudariti pomen
in ceno časa za industrijo in uspešno de-
lo, je na kratko z lapidarnimi stavki pou-
daril pomen novega podjetja za narodno
gospodarstvo Jugoslavije, obenem pa opo-
zoril tudi na socialne posledice nove to-
varne, kjer bo dobilo mnogo naših delav-
cev kruha, saj je sklenila tovarna produci-
rati na leto vsaj toliko koles »Waffenrad«,
kolikor smo jih dosedaj uvažali.

Na povabilo direktorja g. Hermana ba-
rona Wodnianskega so si gostje ogledali
vse najmodnejše delavnice, kjer so jim
obratovodje g. ing. Häusser, podpredsed-
nik upravnega sveta g. dr. Hauer in drugi
uradniki podjetja pokazali in razložili, ka-
ko nastane na poti skozi najrazličnejše
stroje v najkrajšem času kolo »Waffen-
rad«, dokler niso stali pred bleščicim, naj-
prej pobakrenim, potem poniklim in na-
to še s kovinskim kromom proti vplivom
kline zavarovanim prvim kolesom nove
tovarne. Mojeje je zvil še zadnji vijak
in zavrtelo se je srebrno, z barvami držav-
ne zastave emajlirano kolo, ki ga podjetje
pokloni prestolonasledniku Petru.

Po lepem pričetku dela so udeleženci
izrazili čestitke, nato so pa stroji obstali
in vse v tovarni, gostje, delavci in gospo-
darji so trčili v prospeh novega podjetja.

Iskrenost.

»Dragica, se vam je nocoj kaj sanjalo o
meni?«

»Ne. Prav malo sem večerjala in nisem
imela nobenih hudih sanj!«

Vid vara.

»Kakšna strašna moda je danes! Ali se
vam ne zdi onole dekle smešno?« — »To
je moja hči, gospod!« — »Ne zamerite, ni-
sem vedel, da ste ji oče!« — »Pa saj nisem
njen oče, ampak njena mati!«

Obleke za birmance

tema in knickerbocker hlače, platnena oblačila itd.

najugodnejše pri tordki

Drago Schwab, Ljubljana, Doorni trg šte. 3

Dnevne vesti

— Natečaj izrednega profesorja entomologije. Rektorat univerze v Zagrebu je razpisal natečaj za popolnitev katedre izrednega profesorja entomologije in zoologije na gospodarsko-šumarski fakulteti.

— Osnutek zakona o zavarovanju trgovcev. Posebna komisija zastopnikov ministrstva trgovine in industrije ter socialne politike in narodnega zdravja je sestavila osnutek zakona o zavarovanju trgovcev za primer bolezni in smrti. Osnutek je bil poslan vsem gospodarskim zbornicam na vpogled.

— Za mrtve proglašeni. Deželno sodišče v Ljubljani je uveljavilo postopanje, da se proglašajo za mrtve hišar iz Davč Josip Biček, posestnikov sin z Rakeka Janez Breclji, delavec iz Vodice Franc Jenko, posestnik iz Srednje vasi pri Bohinju Franc Štros, posestnik v Viševku pri Rožu Vincenc Revstec, posestnikov sin v Iški vasi Franc Šivec, zasebni uradnik iz Ljubljane Herbert Rudesch, Janez Romar iz Ljubljane, ter posestnik in mlinar iz Križev pri Trzinu Franc Zupan. Vsi so odšli med vojno na bojišče pa se niso vrnili.

— Novo pristanišče na Sušaku. Ob izlivu Riječne na Sušaku so začeli delati graditi novo kamnito pristanišče. Za to pristanišče je določenih 900.000 Din. S tem bo urejen promet na obali in razbremenjeno glavno pristanišče na Sušaku, ki bo služilo odsej samo parnikom druge preko-oceanske plovidbe.

— Počitniška kolonija v Martinščici. Minister socialne politike in narodnega zdravja je odredil, da se odredbe pravilnika o organizaciji počitniške kolonije v Martinščici pri Sušaku podaljšajo za proračunsko leto 1930/31.

— Cigarete »Soko«. Za vsesokolski zlet v Beogradu je pripravila uprava državnih monopolov posebne cigarete, ki se imenujejo »Soko«. Prodajali jih bodo v škatljicah po 20 komadov samo v Beogradu. Škatlica stane 10 Din.

— V katero davčno skupino spadajo pekari pri odmeri pridobitine? Na predlog zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je ministarstvo za finance z odlokom št. 24.464 z dne 14. aprila 1930 pojasnilo, da se morajo pekari vrstiti v I. skupino člena 42. zakona o neposrednih davkih (osnovnim davkom 10%) samo v primeru, da poleg svojih izdelkov prodajajo, čeprav samo deloma, tudi nabavljeno izdelano blago, na primer slaščice, kekse i. t. d., ali v primeru, če obratujejo v takem obsegu, da se more njihovo podjetje smatrati za industrijsko, kar je zelo redko. V večini primerov spadajo pekari kot obrtniki v II. a skupino (z osnovnim davkom 8%) ali v II. b skupino (z osnovnim davkom 6%), upoštevaje pri tem, ali delajo s stroji na pogon ali zaposlujejo več nego 4 kvalificirane pomočnike ali ne.

Privatni detektivski zavod

I. Toplikar, Rimska cesta 9.

— Konkurnzi, predkonkurnzi in razglašene prisilne poravnave izven konkurnze. Društvo industrijev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja čas od 21. do 31. maja sledečo statistiko: Otvorjeni so bili konkurnzi: v Beogradu, Zemunu, Pančevu 1, v dravski banovini 1, v savski banovini 2, v primorski banovini 1, v drinski banovini 1, v dunavski banovini 4, v moravski banovini 5 in v vardarski banovini 1. Otvorjeni so bili predkonkurnzi: v savski banovini 1. — Razglašene so bile prisilne poravnave izven konkurnze: v dravski banovini 1, v savski banovini 3, v drinski banovini 1 in v dunavski banovini 4. — Odpravljeni so bili konkurnzi: v Beogradu, Zemunu in Pančevu 2, v dravski banovini 1, v savski banovini 4, v primorski banovini 1, v drinski banovini 1, v zetski banovini 1, v dunavski banovini 4, v moravski banovini 3 in v vardarski banovini 3.

— Tujski promet na naši rivjeri. Letos bo tujski promet na naši rivjeri izredno živahen. Že zdaj je v našem Primorju mnogo tujcev. V Crikvenico je prišlo zadnje dni mnogo tujcev, še več jih pa pričakujejo med binokostnimi prazniki. Kakor smo že poročali, je prišel v Crikvenico del ljubljanske vojaške godbe, ki prireja vsak dan koncerte. V crikveničko pristanišče je prišlo tje dni naše vojno brodovje. V Splitu je bilo v nedeljo že 4672 gostov. Od 1. januarja do 31. maja je posejilo Split 9400 naših državljanov in 5331 inozemcev, skupaj 14.711 proti 11.200 v istem razdobju lanskega leta. Letos je torej tujski promet na predeval okroglo za 25%. Mnogo tujcev je tudi v Šibeniku, Trogiru, Makarski, Dubrovniku, Hvaru, Korčuli, Kotoru itd.

— Za jugoslovanski pomorski dom v Rotterdamu. Naš konzul v Rotterdamu g. Van Dam je sklenil otvoriti letošnje leteni v Rotterdamu pomorski dom za jugoslovanske mornarje, če mu pojdajo naše oblasti na roko. Če se mu to posreči, smemo upati, da bodo sledili Van Damovemu primeru tudi drugi naši konzulati v svetovnih pristaniščih. Bivši minister socialne politike dr. Drinković se je zanimal za stvar in gotovo bo podprl našega konzula v Rotterdamu v hvalevrednem prizadevanju tudi novi minister.

— Zbori. Revija nove zborovske glasbe. Ureja Zorko Prelovec, zalaga pevsko društvo »Ljubljanski zvon«. Letnik VI, št. 3. M. Hubad: »Potrkani ples«. E. Adamič: »Zabučate gore« (Teče v

da), mešana zbor, Z. Prelovec: »Zadnje slovo« (nagrobna), moški zbor, E. Adamič: Ribice po vodi plavajo, samospjev za glas s klavirjem. — Književni del: M. Kunčič: Ptček in ptčka (pesem); dr. J. Marčič: »O slovenski operi«, dr. St. Vurnik: »K vprašanju objektivne glasbene kritike«. Opera. Koncerti. Novosti. Razno. Iz uredništva in upravnštva. Tudi tega zvezka, ki je hitro izšel za drugimi, bodo naročniki veseli. Dobe ga je oni, ki so naročniki vsaj delno poravnali. Na »Zbore« bi pač moral biti naročen prav vsak ljubiteljski glasbenik in petja, saj je naročnina (50 Din letno) za list z bogato vsebino res nizka. Pevska društva, zbori, pevci in pevke, solisti in solistice, naročite se na »Zbore«!

Tvrdka F. ČUDEN

v Prešernovi ulici 1

ima v nedeljo in ponedeljek dopoldan odprto. Razstava in prodaja birmanskih daril in juvelov.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo lepo vreme. Včeraj je bilo po vseh krajih naše države deloma oblačno, v Skoplju in Splitu je nekoliko deževalo. Najvišja temperatura je znašala v Sarajevu 23, v Zagrebu in Beogradu 24, v Splitu 23, v Ljubljani in Mariboru 22, v Skoplju 15 stopinj. Davi je kazal barometer v Ljubljani 764,8 mm, temperatura je znašala 10 stopinj.

— Poplava kobilje v Banatu. Kmetje iz Potiški Sv. Nikole v Gornjem Banatu so se dan opazili, da je žito na polju poleglo. Ker zadnje dni ni bilo vetra, se jim je zdelo zelo čudno in šli so gledat, kaj je. Vsi presenečeni so opazili, da je sedelo na vsakem stebelcu najmanj 20 do 30 kobilje. O tem je bilo takoj obveščeno okrajno glavarstvo. Kobilice so se epustile na tla v dolžini 10 in širini 2 kilometrov. Uvedena je bila takoj obširna akcija za pobijanje škodljive golazni. Oblasti so ukrenile vse potrebno, da zajeze poplavo kobilje.

— 30 obtožencev, 500 prič. Subotičko državno pravdnštvo je te dni zaključilo obtožnico proti članom I. jugoslovenskega pogrebnege zavoda v Subotici, v kateri je 30 oseb obtoženih zaradi 180 kaznivih dejanj. Obtožnica navaja, da so obtoženci škodovali članom zavoda za 3 milijone Din, ker so dvigali članske prispevke in si pustili za vsak primer smrti izplačati 25.000 ali pa 50.000 Din zavarovalnine. Večina upravnih uradnikov je prijavila za članske starše, ki so že prekoračili 70, ali celo 80 let in ki so kmalu po zavarovanju umrli. Med drugimi je obtožen tudi predsednik zavoda Danijel Fekete, eden najbogatejših subotičkih trgovcev, ter njegov sin, ki sta imela štiri članke knjižnice ter sta štirkrat dvignila po 50.000 Din. Med obtoženci pa je tudi več profesorjev, učiteljev, trgovcev in zdravnikov bolniške blaginje. Za razpravo, ki se prične 14. t. m., vlada v Subotici zanimanje. Trajala bo najbrž 10 dni, zaslišanja pa bo okoli 500 prič. Ker je sodišče premajhno, se bo razprava vršila v magistratni dvorani.

— Prijet trgovec s dekleti. Somoborska policija je prišla bivšega hotelekega vartarja Karla Lekšarja, ki je kupoval z dekleti. Nedavno sta prišli v Sombor dve mladenki, ki sta iskali pisarniške službe. Lekšar ju je nagovarjal, naj raje sprejmeta gospode, bogate kavalirje, ki bodo dobro plačevali. Daj jima je hotel tudi lepo stanovanje na razpolago ter obljubil, da »gostov« na bo zmanjkalo. Mladenk sta ga ovadili policiji, ki ga je vtaknila pod ključ.

— Društvo zobotekhniki za Slovenijo v Ljubljani vabi vse včlane in ne včlane znanstvenike zobotekniške dravske banovine na svoj občni zbor, ki bo 14. t. m. ob pol 8. v Ljubljani v restavraciji »Novi svet«. Predsednik je Udeležba obvezna! 365n

— Prispela nova velika poljka upogljivih, nezlomljivih in neizgorljivih, kot pero lahkih novorvstnih gramofonskih plošč, cena 50—65 Din. »Tehnik« Josip Banaj, Ljubljana, Miklošičeva cesta 20. Glej današnji oglas!

— Slika je naizgovornejši jezik — rekla brez besed! Samo tako lahko razumemo izredno zanimivo sliko treh originalnih srečk, ki se nahaja v pomnisanem fotograficnem posnetku na današnji prilogi v našem današnjem listu. Se posebno miniva postane slika spričo dejstva, da je bil v enem letu zadet dvakrat največji dohodek po 1.200.000 Din pri eni isti tvrdki. To je precej osamljen primer. Res, slika, ki mnogo pomeni in ne potrebuje nikake reklame.

Modni salon F. Kurij

Turjaški trg šte. 1

nudi cenjenim gospodom prvovrstno izdelavo vseh vrst oblek po najnovejšem kroju in izredno nizkih cenah. Angleško in češko blago najmodernejših vzorcev v zalogi.

Državnim uradnikom tudi na obroke!

Ako želiš imeti lepe knjige, pristopi k Vodnikovim družbi!

Iz Ljubljane

— Iz Otvoritve razstave sodobne francoske umetnosti. V navzočnosti odličnih predstavnikov naše javnosti je predsednik Narodne galerije g. dr. Fran Windischner včeraj ob 18. otvoril v veliki dvorani Narodnega doma razstavo sodobnega francoskega slikarstva, o kateri priobčimo obširneše poročilo v eni prihodnjih števil. Predsednik Narodne galerije je v svojem otvoritvenem govoru naglašal, da pomeni razstava sodobne francoske umetnosti za Ljubljano in našo državo velikega velika, markanten in svečan dogodek trajne kulturne vrednosti. Naše občinstvo ima pred seboj mogočno in mnogostранsko zbirko francoskega umetniškega poleta, ustvarjanja in dela. Razstavljena je okoli 300 umetnin, med njimi 60 slik. Prepričani smo, da se bo naše občinstvo z veseljem oprljalo prilike, ki se tako lepo nudi, da si ogleda dela slavstvih francoskih umetnikov. Razstava pa ne služi samo pouku, vzgoji in prosveti. Naše prizadevanje za to odlično predstavlo bo priča in dokaz naše ljubezni, vdanosti, velikega občudovanja in globokih simpatij do velikega in slavnega francoskega naroda, do nenadnikljive francoske kulture ter do duhovitega francoskega ustvarjanja. Za ureditev razstave gre velika hvala požrtvovalnemu trudu upravnika Narodne galerije g. Ivana Zormanca.

— Pred prihodom rumunskih avtomobilistov. Dne 11. in 12. t. m. posetijo odlični člani Rumunskega avtomobilskega kluba Ljubljano. Gostje se pripeljejo v sredo 11. t. m. med 10. in 11. dopoldne iz Zagreba po Dolenjski cesti čez Karlovski most, zavijejo za Gradom ob Gruberjevem prekopu v Streško ulico ter bodo vozili dalje mimo Mestnega doma na Mestni trg, Stari trg, čez sv. Jakoba most na Colozovo cesto, mimo spomenika Ilirije, po Vegovi ulici, čez Komarjevi trg pred Kazino, kjer bo sprejemni pozdrav. Približno pol ure kasneje se odpeljejo rumunski avtomobilisti po Šelenburgovi ulici, Prešernovi ulici, Miklošičevi cesti, Tavčarjevi ulici in Celovski cesti proti Bledu. Prihodni dan 12. t. m. prispejo rumunski gostje z Bleda okrog 10. dopoldne zopet v Ljubljano ter se odpeljejo brez postanka po Dunajski cesti dalje proti Celju. Župan g. dr. Dinko Puc vabi ljubljansko meščanstvo, da mile goste iz domovine naše kraljice povsod prisrčno pozdravi ter okraši domove v onih ulicah, kjer se bodo vozili rumunski avtomobilisti, s cvetjem in zastavami.

— Iz Umrli so v Ljubljani od 28. maja do 7. junija. Malgai Alojzij, peskar in posestnik, 36 let, Knezova ulica 19; Neža Henigsmann, zasebnica, 53 let, Vidovdanska cesta 9; Janez Brece, bivši delinar, 66 let, Vidovdanska cesta 9; Franc Birk, tiskarski polir in posestnik, 50 let, Bohoričeva ulica 33; Bibijana Franciška Bahovec, usminkarica, 74 let, Slomškova ulica 20; Boris Urbanc, sin brivca, 5 mesecev, Šelenburgova ulica 7; Jožef Cimerman, vdova sodnega oficijala, 87 let, Celovška cesta 61; Marija Blaž, bivša delavka, 80 let, Dolenjska cesta 28; Ana Krulc, bivša kuharica, 88 let, Mestni trg 19; Dora Laurič, zasebnica, 57 let, Zalaška cesta 11; Franja Segar, poštna uradnica v pok., 64 let, Zalaška cesta 11; Marija Šurk, zasebnica, 71 let, Lepodvorska ulica 35; Ivan Ahlin, mesar in posestnik, 43 let, Karlovska cesta 17; Herman Česnovar, sin posestnice, 32 let, Dolenjska cesta 3; Ivan Tonkar, zasebnik, 60 let, Kavčarjeva cesta 26. — V bolnici: Franc Kavčič, železniški nadspovednik v pok., 77 let, Bohoričeva ulica 4; Anton Kolšek, sin dimarice, 2 meseca, Družanje 5; Danijel Markovič, sin služkinje, 3 mesece, Kotnikova ulica 8; Josip Štrumbelj, žagar, 51 let, Podgrad 19; Josip Podraž, posestnik, 74 let, Zelmaš 37; Anton Suštarščič, posestnik, Zagorjka Šiška; Zdenka Reja, gojenka, 20 let, Lipčeva ulica 2; Srečko Podreberšek, sin služkinje, 6 mesecev, Lipčeva ulica 2; Marija Koželj, bivša služkinja, 28 let, Podgrad 47; Marija Gril, hči hišarja, 2 leti, Nova gora.

— Iz Zelenice ograje na naših cestah so tudi kakor ceste same v jako slabem stanju. Tako na pr. je železna ograja na mostičku, že skoraj zunaj Viča, od rje tako razjedena, da se le še s težavo drži pokonci. Na Tržaški cesti je zelo živahen promet, zato je še tem bolj potrebna poprava take varnostne naprave. Rja je tudi močno razjedala železno ograjo na Opekarski cesti, kjer se v njo izliva Velika čolnarska ulica. Če bi se železne ograje od časa do časa preplekale, bi bile veliko bolj trpežne in bi se prihranili večji izdatki.

— Iz Promenadni koncert muzike 40. peš. polka v Tivoloskem parku v nedeljo 8. t. m. ob 11. Spored: 1. Mahr: V daljni svet, marš. 2. Rendla: Veseli trenutki, srbske pesmi. 3. Strauss: Princ Metusalem, uvertura. 4. Gleisner: Operne melodije. 5. Leopold Praha, češke pesmi. 6. Morena: Žive pesmi, valček. 7. a) Petersburški: Oh, donna Klara, tango; b) Arnold: Ti, samoti, boston. 8. Čerin: Slovenski fantje, marš. Svira polovica godbe, ker je polovica kot zdravilška godba v Cerkvenici. Dirigent višji kapelnik dr. Josip Čerin.

— Iz Filmski spored v Ljudskem kinu. V kinu »Ljubljanski Dvor« se predvaja samo še danes poslednjičkrat ob 4, ½, in 9. zvečer pretresljivi film »Sestra Marija« z Iris Arian in Wernerjem Pittschauom v glavnih vlogah. Kraina vsebina filma, katere nam predstavlja nesrečno ljubavno

zvezo in mladega opeta dominikanca gane vsakega gledalca v dno duše. Ker je ta film danes nepreklicno zadnjikrat na sporedu vabimo občinstvo, da si ga danes, sigurno ogleda. Jutri in na binokostni ponedeljek vsakokrat ob 3, ½, 6, ½, 8. in 9. zvečer najboljši film smeja in sicer »Pat in Pata« — četrti del medna kralja. Za vse tiste, ki si žele par uric razvedrila in dobre zabave najpriporočljivi spored. Pri vseh predstavah znižane ljudske cene 2.—, 4.—, 6.— in 8.— Din.

— Iz Nov svočni film »Busterova 24. karatna nevesta«. Elitni kino Matica predvaja danes ob 4, 7. in 9. zvečer premiero zvočnega filma »24 karatna nevesta« z znamenitim humoristom Buster Keatonom v glavni vlogi. Buster Keaton nam predstavlja v tem filmu zaljubljenega ženina, ki po mnogih avanturah in komičnih epizodah pride končno do svoje ljubljene žene. Pred tem sporedom se predvaja še zelo posrečena filmska groteska »Medvedji ples«, ki vzbuja istotako kot film salve smeja. — Jutrišnje predstave in v ponedeljek se vrše ob 3, 5, 7. in 9. zvečer. Smeja in zabave željna publika bo pri tem sporedu prišla prav gotovo na svoj račun.

— Iz S čem bi ga se razveselili? Tako premišlja in si beži glavo vsak boter in vsaka boterica, ko misli na svojega malčka, odnosno birmanka. Ta kočljiv problem pa je rešen v trenutku, ko občiste veselejem, stopita v paviljon H, koja 211—217 in si ogledata razstavo tvornice Sonda. To tako lepega, pestrega in dobrega je tam, da se bodo zaiskrila očesa birmančkov. Res, prelep je aranžma, pisane bonbonjere vseh velikosti in oblik, čokolade na izbiri, pa tudi bombončkov in vseh takih dobrot, ki jih ljubi deca. Kakor izvedemo, prireda tvornica o binokostnih na sejm pravcarstvo razprodajo z znatnim popustom.

— Iz Javne produkcije gojencev državnega konservatorija v Ljubljani. Ob skedpu šolskega leta 1929/30 se bodo vršile štiri javne produkcije gojencev državnega konservatorija in sicer I. v četrtek dne 12. junija, II. v ponedeljek dne 16. junija, III. v petek dne 20. junija in IV. poslednja v ponedeljek 23. junija. Vse produkcije se vrše v Filharmonični dvorani. Začetek ob 20. uri. Nastopajo bodo gojenci vseh oddelkov konservatorija. Spored vsake produkcije je izredno pester, pa tudi bogat. Spored I. produkcije bomo objavili v ponedeljkovi številki. Občinstvo opozarjamo na nastope naših nadebnih gojencev — konservatoristov. Sedeži po 5 Din, stojšča po 2 Din bodo v predprodaži v Matici knjigarni.

— Iz Uprava Sokola I. vabi svoje članstvo, da se v čim večjem številu udeležijo župne prireditve v nedeljo 8. t. m. po možnosti v kroju. Zdravo! — Uprava. — Iz Šentjakobska knjižnica v Ljubljani. Stari trg 11, je izposodila maja 3408 strankam 12.107 knjig. Knjižnica, ki je 31. m. m. stopila v 20. leto svojega obstanka, pošlje vsak delavnik od 4. popoldne do 8. zvečer in izposoja slovenske, srbohrvatske, češke, ruske, poljske, nemške, francoske, italijanske, angleške in esperantske knjige ter modne liste vsakomur, kdor se zadostno legitimira. Knjige se pošiljajo tudi po pošti. Izposojni rok tri tedne, za znanstvene knjige 4 tedne. Na razpolago popolni imeniki knjig, ki si jih kupi, da si napiše številke knjig doma. 364m

— Iz Ljubljanski Sokol naznanja, da so članski znaki za beograjski vsesokolski zlet dosepli ter so vsem prijavljenim na razpolago v društveni pisarni v Narodnem domu med uradnimi urami od 6. do pol 8. ure zvečer. Cena znaku je Din 20.—, za poštino Din 1.—. V društveni pisarni se sprejemajo tudi naročniki za Tyršev zbornik, zgodovino jugoslovenskega Sokolstva in članstvo za sokolsko mladino, katere knjige izda še letos Jugoslov. Sokolska Matica. Členu vsem trem knjigam Din 20. Knjige članstva in narasčajo na topolele pripravimo. Istočasno pozivljamo svoje članstvo, da se polnoštevilno udeležijo zleta sokolske župe Ljubljana. Vsak član, ki ima svečani krog, naj smatra udeležbo za svojo sokolsko dolžnost. Zbiramo se na Taboru v nedeljo 8. t. m. ob trideset na 2. popoldne. Zdravo! — Odboj.

— Iz Splošno žensko društvo opozarja na krasno razstavo ročnih del v Jakopičevem paviljonu. Zanimive in poučne so razne tečnice. Od večsto predmetov je skoraj vsak umetnina zase. Ogleda si to edinovrstno razstavo, ki bo trajala samo še do binokostnega ponedeljka zvečer. 361n

— Iz Dr. med. Mila Kovač je otvorila prakso za rentgenološka preiskavanja in obsevanja in za kemično — mikroskopične preiskave v Mariboru, Aleksandrova cesta 6. Tel. interurb. 2888. Ordinira od pol 9. do 17. (5.) ure. 362n

— Iz Promenadni koncert Narodnega železniškega glasbenega društva »Sloga« v Zvezdi drevi ob pol 8. Spored: Uvodna koračnica; Rossini: Stabat mater — arija; Gounod: Faust — fantazija; Jessel: The Gibson Girl — two step; Wagner: Pošliam ti te rožice — pesem; Beethoven: Egmond — uvertura; Bardorfer: Slovenske pesmi — potpuri; Zaključna koračnica. Kapelnik g. Herj Svetel.

— Iz II. državna realna gimnazija na Poljanah v Ljubljani priredi v ponedeljek 9. t. m. dopoldne in v torek 10. t. m. ves dan razstavo med poukom od učenk in učencev izvršenih ročnih del iz šivanja, risanja, prirodoznanja in zemljepisja. Ravnanstvo najvjudneje vabi na ogled zlasti starše otrok, ki obiskujejo ta zavod. Vstop prost.

— Iz Harley Davidson 1930. Ko so se pred dobrim mesecem pojavili v Ljubljani nova, olivno oranžno in v raznih kombinacijah pobarvana motorna kolesa, so Ljubljančani kar strmeli. Tovarna Harley Davidson, ki je bila vsaj v barvi svojih motornih koles dosedaj kolikor toliko konservativna, češ da je olivna barva tradicija, se je tudi v tem pogledu modernizirala. Tudi v tem pogledu pravimo! Zakaj model Harley Davidson se ni moderniziral samo na zunaj, marveč je nov, popolnoma preurejen in prilagojen sodobnosti. O tem se lahko osvedoči vsakdo, ki poseti razstavo Harley Davidsonovih motorjev na Miklošičevi cesti. Tehniška komercialna družba kot generalna zastopnica namreč radi pomanjkanja prostora na velesjmu ni razstavila. Posebnosti Harley Davidsona so: Popoln komfort, medsebojno menjajoča kolesa, nove konstrukcije vilic, sedla in veliko dimenzijoniranih balonskih pnevmatik.

— Iz O avtomobilski razstavi na velesjmu. Letošnja avtomobilska razstava na ljubljanskem velesjmu vzbuja radi prekrasnih avtomobilskih voz, limuzin spornih in turističnih avtomobilov ter motorjev splošno pozornost. Številni gledalci pa se zdi ustajajo pred razstavljanim oddelkom avtomobilske tvrdke inž. Žužka. Prekrasen voz je »Auburn«, elegantna temnobarvana limuzina, eden najboljših sodobnih ameriških izdelkov. Oni, ki si ne morejo kupiti dražjega stroja, imajo na razpolago cenen in ličen mali nemški dvojni štirisedežni voz »Hanaman«, ki je kljub nizki ceni kvalitetno res prvovrsten. Vožnja na Jezersko sedlo in druge vspone je z lahkoto zmogel. Tretji stroj je »Essex«, tudi ameriški avtomobil, ki nudi ves komfort, je izredno praktičen, a razmeroma cenen. Nedvomno največjo senzacijo pa vzbujajo prekrasni A. J. S. motorji, svetovna znamenja. Nova tipa imata ponikljan tank, vsa armatura je nova, konstrukcijske naprave za tehnično tako sladne, da se motokiklistu za voz ni treba prav nič brigati. Kajti kontrola za olje itd. je nameščena spredaj. Zanimanje za angleški stroj »Francis Barnett«, katerega zastopstvo ima tudi omenjena tvrdka.

— Iz Opozarjamo za birmo na fotografski atelje STAUT v Kolodvorski ulici 18, ki dela precizno in poceni. 360m

Iz Celja

— c Na Podsedro in St. Peter pod Sv. Gorami bosta za binokostne praznike vozila v soboto, t. j. 7. junija popoldne oziroma zvečer iz Celja dva avtobusa, v torek t. j. 10. junija jutraj pa bo prišel rezervni voz pomagat do Koza in do Sedlarjevega, voznika pa ostane seveda kakor je za redne vožnje. Sicer pa opozarjamo ponovno, da sedaj že vsaj redno vsak dan iz Celja poseben avtobus ob 12.50, ki prihaja v Rogaško Slatino 13.25, odhaja odtod 5 minut kasneje proti St. Petru pod Sv. Gorami skozi Mostinje, kjer vstopijo na ta avtobus potniki na St. Peter ter se zvečer vrača iz St. Petra pod Sv. Gorami ob 19.41 skozi Mostinje, Rogaško Slatino ter odtod ob 19.55 skozi Mostinje na Grobelno 20.40, kjer ima zvezo z osebnim vlakom na Maribor in Celje ob 21.15. Potniki iz smeri St. Petra proti Celju oz. Mariboru ter potniki iz Celja oziroma popoldne iz Maribora se lahko iz Mostinja peljejo proti doplačilu 5 Din v Rogaško Slatino in nazaj, da jim ni treba v Mostinju okoli tri četrti ure čakati.

— c Vstopnice na opero »Bigoletto«, ki jo vprizore člani mariborskega Narodnega gledališča v petek 13. junija zvečer ob 20. uri v celjskem Mestnem gledališču, se dobe oziroma lahko rezervirajo v knjigarni Gorizar & Leskovec na Kralja Petra cesti. V operi nastopijo kot gostje ga. Tinka Wessel-Pola iz Grada (bivša primadona zagrebške opere) in bivša člana mariborske opere ga. Vida Zamejšek-Kovičeva ter g. Neralič. Vstopnice morajo biti obvezno rezervirane oziroma kupljene najpozneje do srede 11. junija popoldne, ker mora biti gostovanje sicer v slučaju premajhnega odziva odpovedano.

— c Občni zbor društva slovenskih sodnikov. Društvo slov. sodnikov bo imelo svoj redni občni zbor v nedeljo 15. t. m. ob 11. uri dopoldne v prostorih okrožnega sodišča v Celju.

Bogata letina biserov

Bahreimovi otoki v Perzijskem zalivu so zdaj obljubljena dežela, kamor romajo bogastva željni ljudje iz vseh delov sveta. Na tisoče večjih ladij in okrog 5000 čolnov križari okrog njih v vseh smereh. Iz ptičje perspektive se vidi to mrzlično vrvenje kakor ogromno mravljišče.

Kie tiči vzrok, da drve ljudje na Bahreimove otoke? Vabi jih neizmerno bogastvo v obliki biserov, ki so se pojavili v ogromnih množinah. Neizmerno bogastvo so nakopile na morskem dnu školjke. Vrednost biserov, ki so jih naši doslej pri Bahreimovih otokih, se ceni na 1000 milijonov. Med njimi so tudi prekrasni eksemplari, kakršnih ne na svetu malo. Bisere išče okrog otokov nad 30.000 ljudi. Biseri so letos tako bogato »obrodili« zato, ker je školjke napadel neki parazit in jih prisilil izločati snov, iz katere nastanejo v školjki biseri. To je torej vzrok, da so postali omenjeni otoki kar čez noč obljubljena dežela.

Sokolska župa Ljubljana

Obvešča se vsa društva, da je dovolilo Ministrstvo Šolstva naknadno četrtinsko vožnjo za župni svet 8. junija 1930 pod br. M. S. 10.528 s dne 4. VI. 1930, na kar se opozarja vse udeležnike. Kupi naj se polovična karta, ki je veljavna za povratek na podlagi zloste legitimacije, katere so prejela vsa društva.

Prilaskujemo polnoštevilne udeležbe vseh društev.

Zdravo!

ŽUPNA UPRAVA.

Županova jama s krasnimi kapniki

Podzemske dvorane pri Grosupljem, ki jih je odkril pred štirimi leti župan Perme

Grosuplje, 5. junija. Slično, kakor Kras, ima tudi Dolenjska mnogo podzemskih jam. Med njimi je ena najzanimivejših Županova jama v slikoviti dolenski pokrajini jugozahodno od Grosuplja v neposredni bližini Ledenice pod Taborom, znana že od Valvazorjevih in Harcetovih časov sem.

Županova jama leži na posestvu župana g. Josipa Perme, ki ima največ zaslug za njeno odkritje in se zato tudi po njem imenuje. Dostopna je najlažje z železniške postaje Grosuplje. Pot vodi eno in pol ure pešhoje od postaje po deželni cesti mimo tovarne motvoze in vrvarne v Pono vo vas, odtod pa po poljski in gozdni poti mimo šentjurskega Tabora proti Ledenici. Županova jama je približno 100 m oddaljena od nje in leži okoli 410 m nad morjem.

Vroč popoldan je bil, ko sem korakal po opisani poti proti Ponovi vasi. Cesto od Grosuplja proti Ponovi vasi temeljito popravljajo; tudi so jo znatno skrajšali, tako da ne dela več velikih ovinkov. Ko sem prišel do delavcev, ki že zunaj grosupeljskega gozdiča posipavajo cesto, sem si mislil, da ne bo napak, če povprašam po Permetu. Tukaj je! So mi odvrnili. Srečo imate! mi je rekel. Če se ne bi dobila, bi bil vaš obisk zastoj, ker so vsi na polju.

Gredoč proti Ponovi vasi mi je g. Perme pripovedoval, da je v okolici Tabora na 1 km okoli 10 brezen. Zanimal se je zanje še kot šolarček. Pokojni učitelj Remec je znal zelo lepo opisovati Postojnsko jamo. Svoj opis je navano končal z besedami, da je tudi v okolici Šentjurskega jezera mnogo jam in da uče izkušnje, da kjer je ena jama, je tudi druga. To si je vzel tako k srcu, da je začel raziskovati Ledenico, pri čemer si je svetil z lojevim svečam, ki si jih je naredil sam.

Ledenico in druga brezna je raziskoval od svojega 11. do 24. leta. Ko je postal leta 1896 občinski odbornik, je nehal z raziskovanjem, da bi se mu ne emejali. Pred štirimi leti pa mu žilica ni dala več miru.

Spustil se je v brezno pri Opzlem k kamnu s svojim 16letnim sinom Josipom, krojaškim mojstrom Ivanom Ogrincem in njegovim sinom Antonom ter odkril sedanjo Županovo jamo.

Na svojem domu v Ponovi vasi mi je pokazal g. Perme debelo spominke knjižgo, v katero se podpisujejo obiskovalci Županove jame. Gotovo je v njej več tisoč podpisov. Jamo obiskujejo zlasti učenci ljubljanskih osnovnih in srednjih šol. Zadnji so obiskali jamo prvošolci II. državne gimnazije.

Na poti proti Županovi jami me je opozoril g. Perme na lipe, ki jih je zasadil od svojega doma do Ledenice v razdalji 200 metrov.

Ko bodo zrasle, bodo najboljši kazipoti.

Spotoma je menil Perme, da bi bilo dobro, če bi si ogledal Tabor, ki stoji še izza turških časov. Res je še prav dobro ohranjen. Impozantna je zunanji obrambni zid. Lepo je ohranjena tudi še podružnična cerkev, restavrirana leta 1897. Oltar in freske je restavriral znani ljubljanski akademski slikar g. Matej Sternen.

Na Taboru nameravamo zgraditi razgledni stolp. Tabor ima 492 m nadmorske višine in se z njega vidi velik del Dolenjske. Krasen je razgled proti Ljubljani, za katero se vidijo Kamniške planine in tudi Triglav.

Vhod v jamo je zaprt z vrati iz železne pločevine na cementnem podboju. V jamo vodijo položne stopnice. Tloris votline predstavlja skoro krožnico s premerom 15 do 20 m z dvema izrastkoma na vzhodni strani. Strop se je tu očitno udrl. Zato je prenehalo pronicanje vode skozi apnenčeve sklade in s tem tudi tvorba kapnikov.

Po dr. Bohinju, ki je jamo opisal v »Geografskem vestniku«, je Županova jama razdeljena v štiri dele. Iz pravkar omenjene votline se spuščajo tla proti jugovzhodu naglo navzdol v rov B, ki doseže na levi strani 39 m globine. Siga pokriva tu velik del severne stene in je napravila na njej velike orgle. V tem delu jame zagledaš prve večje kapniške tvorbe. Prav blizu najožjega dela rova B, ki je obenem najvišji kraj jame sploh (3 m), krasijo strop in jugozahodno steno lepi zveneti zastori, s tal pa se dvigata proti stropu dva vitka, bela stalagmita.

Pri veliki ročni jamski luči — 300 sveč — kakor mi je pokazal g. Perme, je napravila name najmočnejši vta velika dvorana, dolga 54 m, široka in visoka pa okoli 30 m. S stropa so se tu utrgale ogromne skale, ki napolnjujejo dvorano v obliki napa. V jugozahodnem delu dvorane je ob steni 22 m globoka globel s strminami gladkimi stenami. Njeno dno je najgloblji kraj v jami sploh, 44 m pod vhodom.

Stene so po vsej južni dvorani zaigane. Tu so ponekod nastale krasne stalaktitne skupine: baldahin, šal, kapelica in druge.

Severna stena je brez sige, zato pa preprežajo strop stalaktiti v najrazličnejših oblikah. Poleg več mogočnih kapnikov je vse polno manjših stalaktitnih tvorb. Zdelo se mi je, kakor da sem prišel v začarano dvorano.

Iz velike dvorane vodita v zadnji, morada najzanimivejši del jame, v Blatno dvorano.

Na levi del Županove jame s tkzv. županovim kapnikom. Zgoraj župan g. Perme.

rano, dva vhoda. Znamenite tvorbe so v tej dvorani, oz. še pred njo: Kalvarija, kjer bo stala godba za posebne slovesne prilike, kamrica, briljantni eter, krstni kamen in oltar. V Blatni jami je več tolmunov z značilnimi tankimi stenami iz sige in siganim dnom. Nekateri so se razvili že v prave sigave ponve. Povsod v njih stoji voda, zlasti v ponvah na vzhodni strani.

Po mojem mnenju je ni zlepa tako dobre pitne vode kakor je tale iz studenca pri kretnem kamnu, — je rekel Perme in mi ponudil kozarec vode. Izpil sem jo in moral sem priznati, da ima prav. Voda je čista, mrzla in obenem krepilna.

Županova jama je dolga 200 m. Ko bo zvezana z bližnjo Ledenico, bo dolga 350 metrov. Perme mi ni le vodil po stopnicah in mostovih, po katerih hodijo navadno izletniki, temveč tudi tam, kamor nikogar ne pušči, ker se preveč boji za svoje kapnike. Tako mi je med drugim razkazal Srebrno dvorano, skozi katero bo napravil dohod v Ledenico.

Tu me čaka še mnogo dela, da bo mogoč prehod. Paziti bom moral, da mi ne bodo poškodovali kapnikov, ki so tu še posebej lepi. Poglejte, kako se svetijo, kakor bi bili iz srebra!

Po ogledu Županove jame sva odšla v bližnjo Ledenico. Ta jama, ki je brez kapnikov, je dolga 70 m in visoka 30 m. Gosp.

Perme mi je pokazal, kje namerava napraviti hodnik in mi je še zaupal, da bo napeljal v jamo, ko zveže Ledenico in Županovo jamo, električno razsvetljavo.

Vhod v Županovo jamo ne bo potem več direktno, temveč skozi Ledenico, katere vhod bom potem prav tako zaprl. S tem bosta obe jami pridobili na privlačnosti.

G. Perme mi je razkazal še Mikličovo jamo, ki jo je odkril njegov sin 11. junija 1926. Jama je dolga 50 m, 2 m široka in 5 metrov visoka. Tudi v tej jami so krasni kapniki, ki pa ne dosegajo onih v Županovi jami.

V Županovo jamo je napravilo Društvo za raziskovanje jam več ekspedicij in jo preiskalo. O prazgodovinskih najdbah sicer ni našlo sledov, pač pa se je prepričalo, da je v njej zbranih toliko speleoloških in morfoloških zanimivosti, kakor redko kje drugod.

A. P.

Jugoslovensko gledališče v Pragi

V Pragi so ustanovili »Jugoslovanski oder«, katerega umetniško vodstvo je prevzel Zvonimir Rogoz

Ježina Karasova priobčitev v Narodnih Listih zanimiv članek o jugoslovenskem gledališču v Pragi. Članek se glasi:

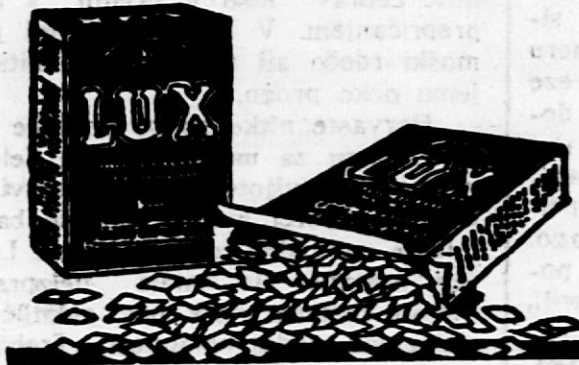
Nihče ne dvomi, da so medsebojne simpatije Čehov in Jugoslovenov spontane, splošne in iskrene. Čudno je pa, da so še vedno bili ali imajo platično čustvo. Na kulturni bazi so pa stiki našli in zato tudi najzanimivejši. In vendar njihova intenzivnost še daleč ne izčrpa danih možnosti. Tudi gledališki strokovnjaki niso zadovoljni. V Jugoslaviji se dela na tem polju za zblizanje in medsebojno spoznavanje mnogo več, nego pri nas. Ljubljansko gledališče dobiva počasi svojo češko tradicijo. V Ljubljani radi črpajo iz češkega repertoarja. Ljubljana je postala tako nekakšna preizkusna etapa za naše ustvarjenje. Kar doseže tam uspeh in pozornost, gre naprej v Zagreb in v Beograd. Praga ne vrača v enak meri. Na naših vodilnih odrih smo spoznali samo neznaten del jugoslovenske dramske literature in sicer samo nekatere avtorje, pri katerih je odločalo še njihovo tesno razmerje do Prage v škodo strogo umetniške strani. Sistematično ali pregledno torej dramske produkcije Jugoslovenov ne poznamo in pri zapadnjaški orientaciji svojih gledalšč bi teh nedostatkov tudi v bodočnosti tako lahko ne odstranili. Ni torej čuda, da so delavci na polju češko-jugoslovenskega zblizanja nedavno spro-

žili misel nekakšnega »Jugoslovenskega odra« v Pragi. Ta misel dolgo ni našla moča, ki bi jo uresničil, dokler je ni obudil k življenju s svojim prihodom iz Ljubljane v Prago zelo inteligentni in poizrtvalni arhivski igralec Zvonimir Rogoz.

Češko-slovaško — jugoslovenska Liga in Jugoslovensko kolo sta ustanovila »Jugoslovanski oder« in Zvonimir Rogoz je prevzel umetniško vodstvo. Na razpolago ima ansambl dobrovoljcev, ki so deloma že znatno izkušeni. Z energičnim in temeljitim delom jih je znal takoj privleči v celoto, ki se je močno razlikovala od diletantske povprečnosti. Ta oder, ki reflektira na nadaljno redno življenje, ima svojo eksistenco upravičeno in čili. Njegova naloga je sistematično seznaniti praško javnost z originalnimi jugoslovenskimi deli, obenem pa naj postane dobra šola klasičnega jezika onim, ki se zanj zanimajo, a teh je v Pragi mnogo. Zato ima možnost pritegniti krog svojega svojega specialnega občinstva v nasprotju z neštetiimi drugimi malimi odri. Stalno občinstvo, to je temelj in življenje gledališča. »Jugoslovanski oder« tudi nima za začetek drugega namena, kakor smoteno prizadevanje. Brez kakršnekolik finančne podlage je absolutno svojo otvoritveno predstavo v Meščanski Besedi začel. Predstava je imela boljši občinski značaj z nagovori in dramskimi drobnarijami del B. Lovriča in duhovitega P. Petroviča.

Krasna svežost

čiti Dais jumperje in rute po vsakem pranju s

LUX

milom v luskah.

Za bodoče pa ima Zvonimir Rogoz smotren načrt. Pripravi to ali ono komedijo Branislava Nušića in kako Cankarjevo delo, morda »Pohušanje« v dolini šentflorjanski. To je že veliko, močno zahtevajoče delo. Če se taka predstava posreči, bi rad dobil Rogoz za njo poslopje manjšega pravega gledališča, da bi mogel vprizoriti predstavo v širšem obsegu. Že iz propozicij prvih večerov je razvidno, da gre režiserju »Jugoslovenskega odra« res za sistematično delo in pregledni repertoar, sestavljen enakomerno iz vseh jugoslovenskih vel. Rogoz deluje za ustanovitev rednega odra, ki bi igral vsaj enkrat v mesecu. Na profesionalno gledališče je težko misliti, to je finančni problem, nujnost vsakodnevnih predstav, a o tem še tako navdušeni prijatelji Jugoslovenov zdaj niti sanjati ne sme. Toda vsi odri začnajo amatersko, odgovarja Rogoz mirno in trezno na našo skepsno.

Sicer je pa ogromna naloga ustvariti tako trden diletantski oder, postaviti ga na resničen umetniški nivo in naštevirati vsak mesec igró za cel večer. To ni samohvala, temveč vzdihi na Rogozovih ustih, če pravi resignirano: »Zdaj vse to z menoj stoji in pada«. Rad bi si vzgojil vsaj pomolčnika. Toda treba je vzgojiti in zdražiti še nekaj — gledališko Prago, ono

širšo, kajti s krogom iskrenih interesentov, ki so stali ob zibelki »Jugoslovenskega odra« se ni mogoče zadovoljiti, čeprav jih je mnogo. Ta krog bo »Jugoslovenskega odra« vesel, toda zase ga toliko ne potrebuje, kakor vsi drugi, katere čaka težka preizkušnja njihovega prijateljstva do Jugoslovenov v soboto 7. tm. Navzočnost g. Rogoza, katerega je samo nebo poslalo v Prago, da predrami tukajšnje gledališke kroge iz nepazljivosti do jugoslovenske umetnosti in ki je svojo igralsko mislijo pri nas med nami za to nalogo tudi udano razširil, je povzročila, da spravlja Narodno divadlo po mučno dolgem presledku na oder novo jugoslovensko delo, Ogrizovičev »Hasanaginica« v vzornem prevodu Hudcove. To je močno in originalno delo, sposobno očarati češkega gledalca z eksotično milino jugoslovenske — muslimanskega sveta in njeza tradicionalne vsestvarne psihologije.

Zal se je sezona že močno nagnila h koncu in predpokošna sobota v dvojni meri odvaža zanimanje od gledališča. Navzlic temu je pa zdaj na občinstvu, da se zdrži iz letargije in s svojim zanimanjem za premiero pokaže, jeli njegovo zanimanje iskreno, a gledališču s tem naznači, da želi še več takih premier.

Turistika na Dolenjskem

Studenec Gospodična se bolje zajame in obzida — Na razvalinah mehovskega gradu naj se postavi razgledišče

Novo mesto, 3. junija. Novomeška podružnica SPD praznuje letos 10 letnico svojega obstoja. Zal, da občni ni bil obiskani primerno jubileju ter da sta odločila svoji funkciji po 10letnem poizrtvovalnem in vnetem delu tajnik, višji glavarstveni komisar g. Otmar Skale (že koncem januarja, nakar je odbor izvolil na njegovo mesto davčnega upravitelja g. Zdravka Novaka) in blagajnik g. Rudolf Smola, Predsednik, vladni svetnik g. Ferd. Seidl, ki je že delj časa bolan in je hotel tudi spriti svoje visoke starosti odloži svojo funkcijo, je moral še nadalje ostati predsednik, kar je že od ustanovitve podružnice.

Iz tajniškega poročila posnemamo: Odbor se je predvsem bavil z

markacijo potov

Obnavljale so se stare markacije in napravile nove. Novo zamenjavana pota so: Novo mesto-Mirna peč-izvir Temenice pod Sv. Anjo-Ponikve, nadalje Straža-Lipovec-Ajdovec, Soteska-Sv. Peter, Straža-Toplce-Podturn-Podstenice. Pri markacijskem delu gre glavna zasluga g. Alojziju Liliji. Prišel je kašipotne tablice — nič manj kot 37 — ob začetku markiranih potov. Izobesili smo tudi orientacijske table v Novem mestu (na Rozmanovi hiši), dalje na kolodvorih v Novem mestu, Kandiji in Straži.

Kot novo podjetje naše podružnice je odbor priredil začasno turistiško

zavetišče pri Sv. Miklavžu

poleg Trdinovega vrha. Vzel je od župnije v Šentjerneju v našem kletni prostor in smo sobo mežnarje poleg cerkve Sv. Miklavža za letno najemnino 100 Din in kosčijo trave v okolihu mežnarje za 50 Din. Naša marljiva prijateljica g. Lilija in Kos sta priredila pridobljene prostore za prenočevanje. Denarna sredstva za preprosto notranjo opremo je povečini pridobil g. Lilija z nabiranjem prostovoljnih darov. Obe gospodoma izrekamo najtoplejšo zahvalo za njihovo planinsko zanimanje in poizrtvalni trud, Zal, da je bilo zavetišče že v prvem letu dvakrat okrađeno. Prvo tatvino smo naznanili sodišču. Osumljena storila iz Brunice sta bila pozvana na odgovor. Smatrali pa smo za primerno, ako se storičema kazni odpusti in tako zabraci morebitno maščevanje. O drugi tatvini, ki so jo izvršili iz Šentjerneja došli delavci nimamo še podlage za sodno ovadbo. Naša dva prijatelja gg. Lilija in Kos sta zavetišče v svoji neumorni prizadevnosti novno priredila in opremila ter zavarovala zoper tatvino z novimi, boljšimi ključavnici. — Zavetišče se turisti radi poslužujejo, ker jim je dobrodošla opora in ker stoji na mikavni razgledni točki poleg znane cerkvice in ob robu širne tratinne planote, ležeče v gozdoviti okolici.

Odbor se je lani zanimal tudi za

studenec Gospodična

na severnem pobočju Trdinovega vrha. Ta studenec je velika dobrota vsem, ki jih vodi pot in opravke na ta oddelek Gorjancev — bodi turist ali domači kmet in njegova živina. Posebna poezija se prostira okoli njegovega imena, zlasti odkar je proslavil Gorjance pisatelj prof. Trdina. Glavne poti na Trdinov vrh se križajo tik studenca. Odbor je spoznal za potrebno, da ohrani ogroženi studenec turisti in domačemu gorjanskemu stanovcu. Nevarnost je, da izsekavanje gozda nad studencem in zamuriranje tal okoli izvirka ogrozi ta neprecenljivi dar narode. Na podlagi strokovne izjave predsednika naše podružnice kot

geološkega izvedenca smo zaprosili sresko glavarstvo da stavi gozd nad studencem pod zaporo s prepovedjo sekanka in zaprosili obratno Higijenski zavod in Ljubljani za podporo, da se studenec bolje zajame in obzida ter tako zagotovi za bodočnost. Higijenski zavod nam je zagotovil denarno in strokovno pomoč. Pokazalo se je, da bo naše prizadevanje imelo trajen uspeh sam, ako smo sami lastnik ozemlja okoli stud.-ra. Nakupi smo za podružnico že parcelo, na kateri je izvirček. Ker pa prika zvirec prav na meji dveh parcel moramo pridobiti še nekaj ozemlja na drugi strani meje. Domačni arhitekt g. Marijen Mušič nam je iz prijaznosti tudi že narisal lep in praktičen načrt za obzidavo studenca Gospodična. Upamo, da se nam posreči izvršiti preprave in delo ter tako ohraniti studenec in ga prikupljivo ograditi še v letošnjem poletju.

Predsednik g. Seidl je sprožil v odboru še misel, da bi se vrh z razvalino Mehovskega gradu priredil za

razgledišče

ker je zato zelo pripraven in je iz Novoga mesta lahko dosegljiv. Otvorilo naj bi se to odlično razgledišče še letos v proslavo 10letnice podružničnega obstoja; pred 10 leti je podružnica naredila svoj prvi izlet s 40 udeležniki prav na Mehovo in dokazalo s tem sposobnost za življenje.

Občni zbor je soglasno odobril tajnikovo poročilo, nakar je bila na predlog notarja g. Marinčka izrečena zahvala za zaščitno poslovanje odstopivšemu tajniku g. Skaletu, Liliji in Kosu.

Blagajniško poročilo je podal blagajnik g. Smola, ki je dobil absolutorij.

Občni zbor je izvolil za delegata na prihodnji skupščini SPD, ki bo letos v Celju, notarja g. Marinčka.

Po predsednikovem pojasnilu o vprašanju premetivne ureditve Planinskega Vestnika iz Maribora v Ljubljano je občni zbor ugotovil, da je soglasno za ohranitev sedanega stanja uredništva v Mariboru in da hvaležno priznava velike zasluge sedanjega mnogoletnega urednika dr. Josipa Tominka. Večje reforme v publikacijah SPD smatra sprito sedanega težkega gospodarskega stanja za preuranjene.

Občni zbor je naposled soglasno povabil odbor, da po svoji uvidenosti po opci izpolni nezasedena mesta funkcionarjev.

NOGAVICE z ŽIGOM

Najboljše, najtrajnejše, zato 13 najcenejšel

Otroška logika.

— Ne plakaj, Mihec. — pravi mami — saj ni nikjer rečeno, da moraš (tako) plakati, če se malo pobiješ.

— Hu, hu, hu — čemu pa je torej jok?

Spominjajte se slepih!

Moda in ženski kotichek

Družabni položaj moderne ženske

Položaj ženske v družbi se je temeljito izpremenil, odprta so ji malone vsa vrata

Družabni položaj ženske v preteklosti je bil tak, da je privedel sociologe do zelo žalostnih zaključkov. Nepozabne besede je izrekla o ženski v preteklosti Lily Braunova.

— Vsak kos naše obleke od platna do svile in jezička v čevljih bi lahko pripovedoval trpljenja polne zgodbe o dekletih, oropanih mladosti, o ženah z upadlimi očmi, utrujenih in bledih, pravi Braunova. Visoko zrcalo, ki odraža sliko krasne in srečne žene, je morda uničilo nastajajoče življenje. In iz baržuna, pokrivačnega našo otomano, se reži strašilo lakote. Prostitucija je edini privilegij ženske. Dekle se ne sme poročiti brez očetovega dovoljenja, dokler ni polnoletna, pač pa se lahko uda komur se hoče, ne da bi ji mogel oče braniti. Ženska ne sme študirati medicine, kajti gotovi gospodje skrbno pazijo na njeno krhko ženstvo in njeno moralo, lahko si pa preskrbi obrtni list, da more sebe in druge moralno in telesno ugonabljati. Ženska se ne sme udeleževati javnih volitev, lahko pa z izkupičkom od prodajanja svojega telesa plačuje državni davke. Veliki in mali govore o duševni inferiornosti ženske. Opirajo se na to nam nečesto priznati politične enakopravnosti. Toda šele ko bodo ženskam dostopni vsi viri znanosti, ko jim bodo odprte vse šole, kakor so moškimi, bo mogoče govoriti o tem, kako je z njihovim razumom. Moški nam očita, da iz naših vrst še ni prišel noben genij. Ali so pričakovali od ameriških črncev tudi šel genij, ko so jim bile dane politične pravice? In vprašam vas, ali nimata enake pravice odločati o usodi države moški, katerega je podrla sovražna kroglja, in ženska, ki daje v smrti nevarnosti nove državljane? Vsaka trideseta ženska umre pri tem svojem naravnem poklicu.

Od takrat, ko so veljale te trditve, se je v družabnem položaju ženske marsikaj izpremenilo. Socialni položaj onih, ki si morajo same služiti vsakdanji kruh, ni več tak, da bi morale živeti v nehigijeničnih razmerah ali celo gladovati. Položaj delovne ženske se je izboljšal, čeprav ne tako daleč, da bi si mogla privoščiti luksuz, kakor si ga njene bogate sestre. Vendar ji je pa marsikaj dostopno. Postala je družabno in večinoma tudi gospodarsko ne-

odvisna, možu ni več podložna, o svoji usodi lahko odloča kakor mož. Tudi v njeni vzgoji so nastale izpremembe. Udeleževati se sme javnega življenja in uveljavljati svoje zmoglosti kakor sama najbolje ve in zna. Če je deklica nadarjena, lahko študira in si izbere poklic, ki odgovarja njenim željam. Fakultete medicine, prava in filozofije so odprle vrata tudi nji, polje ženske delavnosti se širi in kmalu ne bo stroke, v kateri bi se ne mogla uveljaviti tudi ženska.

V novih družabnih razmerah prostitucija ni več privilegij ženske, temveč samo njena žalostna pravica, v katero se žal mihče ne sme vmešavati. Če si moderna ženska izbere ta nedostojni poklic, ji delovna ženska ne zavida, ker dobro ve, kakšne so posledice in konec prostitucije. Delovna ženska ima mnogo priložnosti, da si olajša življenje. Po delu se lahko zabava in kratkoročno s svojimi družicami v sportu ali telovadnih organizacijah, poleg tega pa lahko deluje politično in kulturno ter zavzema razne upravne in kulturne funkcije. Tudi glede ljubezni ni več navezana na dovoljenje svojih roditeljev. Kakor moški, je prosta in svobodna, zakonsko zvezo sklene kot pogodbo, ki se da zakonitim potom razveljaviti, če ji zakonsko življenje ne ugaia. Moderna ženska ni več navezana na celibat ali na prikrivanje ljubavne razmerja. Zda je ženska višji kulturni stopnji, nego je bila v preteklosti, skupno s moškimi si prizadeva na vseh poljih storiti čim več za zboljšanje vladajočih razmer.

Vse gre v normalnem tempu svojo pot in če se bodo ženske zavedale dožnosti, katere jim naga naša doba, če se bodo zavedale svojih moralnih dolžnosti do življenja, postanejo glavni stebri, na katerega se bo opiralo vse človeštvo. Čim več ima narod izobraženih žensk, tem lepša je njegova bodočnost. In če se ozre moderna ženska nazaj na svojo družico v preteklosti spozna veliko razliko in prednost, ki jo ima pred njo. Vse se je zboljšalo in po njeni zaslugi se bo še bolj zboljšalo. Na svetu se namreč vse v razvoju približuje popolnejšim oblikam in tako e tudi z družabnim položajem ženske.

ne nosi izrezov v obliki V. Tak izrek sicer podaljša linijo, toda v našem primeru se neopretno razširi baš čez prsa. Izreze je treba torej zadržati v tem primeru dokaj visoko.

Bodite tudi previdne pri izbiri blaga. Svetli odtenki delajo postavbo vedno polnejšo, kar velja tudi za rožasto blago. Gladko blago in temne barve delajo postavbo vitkejšo. Obleke z nagubanimi krili, volani in prost, mahodrajčnimi resami napravijo slični vtis, kakor rožasto blago. Nasprotno pa napravi gladka, prilagajajoča se obleka tudi močnejšo postavbo na videz sloko. Nobena dama bi ne smela pozabiti, da ima pas. Zda je pas pomaknjen visoko. Če nima dama naravnega pasu res slokega in lepega, naj pozabi, da pas sploh ima. Vse to so samo malenkosti, na katere je pa treba dobro paziti, če hoče biti dama elegantna.

Letošnja damska moda

Če bi hoteli letos slepo ubogati modne diktatorje, bi morali potrošiti vse svoje prihranke in delati še dolgeve, pa bi nazval temu še ne bilo ustreženo vsem zahtevam mode. Še nikoli ni bila moda tako lepa in zapeljiva, kakor je letos, zato je pa tudi draga. Dragi pa ni zato, ker je treba za obleko malo več blaga, temveč zato, ker v lanskih zalozah ne najde dama skoro ničesar, kar bi se dalo letos porabiti.

Glavni znak letošnje mode je višje pomaknjeni pas in daljše bogato krilo, po vrsti obleke. Dopoldnansko krajše krilo je malo razširjeno, popoldnansko bogato, zvečer pa sega do tal in je resasto, z volani in tidi. Dopoldne predpisuje moda krilo približno 35 cm od tal, popoldne pa 30.

Letos zmagujejo na celi črti kostumi. Dopoldne se ne nosijo svileni kostumi, razen če je svila zelo groba. Za dopoldne je najlepši kostum iz lahkega volnega blaga, h kateremu se nosi klobuček iz enakega blaga. To velja seveda samo za dneve, ko ni prevroče. Najnovejša lopice kostumov se močno približujejo boleru. Za vsakdanjo rabo je pa boljše nekoliko daljša jopica.

Poglavje o moških

Samo ženskam očitamo nečimernost, kakor da bi ne bilo moških, ki z navdušenjem mučijo krojača pri izbiri in pomerjanju obleke, ki potrošijo mnogo denarja za svilene srajce, ovrtnike, nogavice in kravate, katerim ni nič dovolj drago in lepo, pa naj bodo svilene pižame ali pristi angleški čevlji. To so navadno stari samci, ki nimajo nobenih dolžnosti do družine in ki posvečajo vso svojo skrb svoji sebičnosti in nečimernosti. To so navadno tak, zvani reprezentantni moški, katerim je njihova reprezentanca izgovor in modna pretežva. K sreči so tak moški v manjšini. Večino imajo moški, ki se obla-

Elegantne obleke za gospode

izdeluje atelje

Josip Ježek

LJUBLJANA — Šelenburgova 6

čijo samo zato, da so oblečeni in le izprememba vremena ali letnega časa jih opozori, da je treba privoščiti krojaču nekaj zaslužka. So pa še tretje vrste moški, katere oblačijo njihove žene. Na teh človek že od daleč spozna, zakaj njihova obleka, čevlji in kravate drugim moškimi nikoli ni všeč. Moški ima vedno drugačen okus, nego ženska in zamenj je dopovedati ženskam, naj si nikar ne prizadevajo zmagati v teh estetskih sporih.

Moda je kriva, da je znanostni moškega tako emocija in samo krvata je ti-sto, kar moško obleko poživlji. Seveda pa kravata ne sme biti preveč pestra in kri-čeča. Gosto progasto kravato lahko nosi s potrebno eleganco same moški, ki ima brezhibno narejeno in vedno lepo zlikano obleko. Če pa ima moški na vesti tu in tam kak madež na suknjiču ali telovniku, če hlače miso zlikane, če drgnejo rokavi

suknjiča dan za dnem vestno po pisalni mizi, se je treba v barvah nekoliko ome-jiti, zlasti pri nogavicah. V takih primerih je pametneje kupiti šopek rdečih nagel-jnov, čeprav miso v skladu s političnim prepričanjem. V kravati pa naj pusti tak moški rdečo ali modro samo nitko, kveč-jemu ozko progno.

Barvaste nitke so se pojavile letos tu-di v blagu za moške obleke. Zelene, sive in modre ševljote to zelo poživlji. Najmo-dornejši vzorci nimajo izrazite barve. Ce-lota je pa vedno zelo decemna. Linija mo-ške postavbe je ostala neizpremenjena. Široka ramena, ozek pas, suknjič v bokih prilagajajo, zadaj oblapnejši. Treba je najti srednjo pot, da ne združimo nožic rahli-ka z bokarskim hrbtom. Sako na dve vr-st gumbov ima dokaj globoke revere, gumbi so prišiti v obliki četrkotnika. Sako na eno vrsto ima dva gumba, spod-nji je prišit v višini pasu, drugi pa kakih 7 cm nad njim. Reveri so daljši, telovnik vedno na eno vrsto gumbov in bolj izre-zan. Rokavi so zgoraj širši, spodaj se pa zožijo. Hlače so v pasu zložene ali na-brane, proti kolonom pa gladke.

Za sportno obleko se rabi letos pri-ljubljani tweed rjavih, zelenih ali vrvih odtenkov, torej niti izrazito temne, niti svetle barve. Blago je lahko, toda dobre kakovosti. Sportni sako je na eno vrsto s tremi gumbi in velikimi žepi na bokih ter enim žepom na prsih. Narejen je zelo udoben, rokavi so širši, nego pri prome-nadnem saku, namesto telovnika se nosi pullover. Anglija nam je pred leti poslala tako zvane pumpe, toda niti krojači ni-so napravili iz njih hlače, temveč vreče. Zda se nosijo prave »pumpe«, udobne, iz enakega blaga, kakor suknjič. Svrtniki so na eno vrsto, segajo samo za spozna-nje čez kolena, zadaj so gladki. Klobuk mora biti mehak. Za tenis je letos novost kombinacija hlači in telovnika iz belega trikotina s kratkimi rokavi, čez katere se nosijo samo flanelaste ali platnene tenis hlače. Če pa imate še plašč iz belega flavaša z zaviranim ovratnikom in širokim pasom na šest gumbov v dveh vrstah ter z velikimi žepi in manšeti, lahko greste naravnost k filmu.

Nekaj o porokah

Srečnih zakonov je na svetu vedno malo. Zakonska zveza je zda; res riskan-na stvar. Če bi se mladi zaljubljeni od-nosno zaročenci dobro zavedali, da hočejo skieniti zvezo za vse življenje, bi ne bilo toliko nesrečnih zakonov. S poroko se pri-čenja docela novo življenje. Zakonska zveza vzame obema svobodo, naloži jima nove naloge, posebno ženi, nastane nov krog prijateljev, za moža pomeni ženitev večkrat postabljanje gromotnega položaja. Nazori o zakonski zvezi so pri raznih narodih in v raznih časih različni. V Indiji in v Angliji se sme poročiti 12 letno dekle in 14 letni fantič. Približno tako je tudi v Grčiji, Siamu, Venezueli in na otoku Kubi. Tudi pri nas se je v tem pogledu že marsikaj iz-premenilo. V Nemčiji se smejo ženiti 21 letni mladeniči in 16 letna dekleta, v Fran-ciji 18 letni mladeniči in 15 letna dekleta, v Turčiji je pa določeno za oba spoja 15. leto starosti.

Fantom in dekletom se ne da zapove-dati, kako dolgo naj odlašajo s poroko, da nastopi najprimernejši čas, toda opazova-nja in izkušnje so pokazale, da mora biti fant star vsaj 29 let, dekleta pa 24 let, če hočeta biti godna za zakonsko življenje. Pri tem odloča seveda telesna, pa tudi duševna zrelost, kajti zakonci naj bi ne bili sami, čimtelji, ki skrbijo za razmnoževanje človeškega rodu, temveč morajo biti tudi važen element duhovnega napredka člove-štva. Važna je tudi razlika v starosti za-koncev, kajti zakonci, ki so si po starosti močno različni, se pogosto ne razumejo. Z razvojem kulture in civilizacije se je izpre-minjalo tudi naziranje na zakonsko zvezo. V starih časih so veljale ženske celo pri Grkih za nižja bitja, dekleta so se možja po volji staršev, brez lastnega interesa ali višjega cilja. Tudi naše razmere so se te-meljito izpremenile. Bili so časi, ko si je moral fant če že ne priboriti pa vsaj pridobi-ti dekletovo srce, zda je pa ravno naro-be, kajti pri sklepanju zakonskih zvez po-stajajo moški vedno bolj pasivni.

Med vojno je bilo polovico ali pa celo dve tretjini manj otrok, nego pred vojno, kar velja za vse države, ki so posegle v svetovno klanje. Posledica je bila, da je število porok po vojni izredno naraslo. La-

mi je odpadlo na 1000 prebivalcev v Bol-gariji 10, v CSR 9,49, v Rusiji 11, na Ukra-jini 12, v Guatemali 2,5, v San Salvadorju 3,5, na Jamajki 4,1, na Irskem 4,5, v Argen-tini 5,5, na Norveškem 5,7 porok. Za našo državo žal nimamo točne statistike. Raz-meroma največ porok je na Slovaškem, kjer odpade po vojni na 1000 prebivalcev leter 16,5 porok. Zanimivo je, da sklepajo fantje in dekleta slovanskih narodov za-konske zveze prej, nego pri drugih na-rodi.

Dopolnila poletne mode

Elegantna dama pazi na vsako malen-kost, ki lahko povzari njene vrline in za-senči njene hibe. Tu prihaja v poštev linija obleke in odtenki barv. Za to dvoje je kompetentna šivilja. Potem pa pride ma-distika, ki mora spraviti oblike in barve v sklad s celoto. Zunanost elegantne dame bi pa seveda ne bila lepa in mlakava, če bi manjkale malenkosti, ki jo dopolnjujejo. Poleg uhanov, ogrlice in raznih zapestnic ne smemo pozabiti na cigaretno dozo, škatlice za puder, velik žepni robec itd. Nove ročne torbice so včasih zelo zan-im-ve. Usnjene ročne torbice se nosijo sko-ro izključno samo na potovanja, drugače pa nosijo elegantne dame poletni razne vel-nene in svilene torbice. Najmoderneje so gobelinove torbice. Praktične ročne torb-ice imajo zadaj zopet jermenček, da jih ni treba nositi pod pazduho. Če ima dama polne roke druge robe.

Mnoge ročne torbice so iz enakega blaga, kakor obleka. Ker so letos zelo moderne inprimé obleke, vidimo tudi ro-čne torbice z najrazličnejšimi vzorci. Mo-nogramov ne vidimo več tako pogosto na ročnih torbicah, kakor pozni. Nekatere dopoldanske torbice so celo iz trikotina. Zvečer se nosijo zelo majhne torbice iz moare v barvi obleke.

Najnovejše dopolnilo toaletne so letos rokavice. Govorimo seveda o večernih rokavicah, kajti čez dan elegantna dama ne gre z doma brez rokavic, razen če je huda vročina. Drugo vprašanje je seveda, če se bodo vse dame uklonile tej zahtevi mode. Gola roka je zvečer lepa temboč, če je okrašena s prstani in z zapestnico. Dolge večerne rokavice so pa tudi drage, kajti moda zahteva zelo razkošne. Popol-dne se nosijo podolge rokavice v pastelnih barvah ali pa iz črne jelenje kože, ki so letos zelo v modi. K barvastim kostumom se nosijo tudi roza, zelene, modre in rde-če rokavice, ki so lepo dopolnilo obleke.

Radioprogram

Nedelja, 8. junija.

9.30: Prenos cerkvene glasbe; 10.30: Du-brovnik in njega okolica, ravnatelj Pintar; 11: Koncert radio-orkestra; 12.15: Teden-ski pregled; 15: Ljudska igra: Pozna po-mlad; 16: Reprodukcijska glasba; 16.30: Pre-nos koncerta iz unionskega vrta; 22: Ca-sovna napoved in poročila, nadaljevanje prenosa; 23: Napoved programa za nasled-nji dan.

Ponedeljek, 9. junija.

10.30: Dr. Veber: Izhodišče Avguštinove filozofije; 11: Koncert radio orkestra; 15: O vinogradništvu, g. Karol; 15.30: Rešetar iz Vel. Lašče pripoveduje, kaj je doživel »že pa svajti, po zimi in polajti«; 16: Reprodukcijska glasba; 16.30: Spoštujmo svoj ma-terni jezik! (Branje Sloimskove pridige na binkoštni ponedeljek 1. 1838); 17: Moški pevski zbor iz št. Vida nad Ljubljano; 20: Pevski koncert baritonista G. Marjana Ru-sa; 21: Koncert balajal »Kremelj«; 22: Casovna napoved in poročila; 22.15: Pre-nos koncerta iz unionskega vrta; 23: Na-poved programa za naslednji dan.

Torek, 10. junija; sredo, 11. junija; četrtek, 12. junija in v petek 13. junija — postaja ne oddaja radijskega prostora.

Sobota, 14. junija.

12.30: Reprodukcijska glasba (Mešan program); 13: Casovna napoved, bora, re-produkcijska glasba; 13.30: Iz današnjih dnevnikov; 18: Koncert radio orkestra; 19: Dr. Ivan Grafenauer: nemščina; 19.30: Dr. Ljose Čampa: Novi kazenski zakonik; 20: Prenos iz Beograda; 22: Casovna napoved in poročila; 23: Napoved programa za naslednji dan.

Pristopajte k „Vodnikovim družbi“

— Petnajst tisoč.
— Kaj povesi! Ne, ne, za vse na svetu ne sprejemam toliko denarja. Saj si imel vsega skupaj v banki okrog dvajset tisoč, če se ne motim.
— No in kaj za to? Meni ni treba mnogo. Sicer pa dobivam plačo...
— Stopila je k njemu, objela ga je in ga krepko poljubila. Potem mu je po-ložila glavo na prsa in zaplakala.
— Pomiri se, neumnica. To pa res ni vredno, da bi se človek razburjal.
— Toda ona se ni pomirila, še dolgo je plakala in mu govorila lepe, laskave besede. To so bili za starega profesorja naj srečnejši trenutki v težkih dneh pred ločitvijo.

Nina je odpotovala v daljnje kraje radosti in sreči naproti. Nina je odpotovala, stari profesor je pa ostal v svojem zapuščenem domovanju osi-rote, nikomur potreben, sam in sam s svojimi mislimi. In čisto sed zvečer pri oknu svojega kabineta, nizko po-veša svojo sivo glavo in obuja spomi-ne na srečo, ki je posijala liki žarek zahajajočega solncev v njegovo osam-ljenost, pa je liki žarek zahajajočega solncev takoj zopet ugasnila.

N. Tasin:

Profesor

Profesor Sobolev je sedel pri oknu v svojem kabinetu in globoko povečal močno osivelo glavo. Pred četrto ure, ko se je bil vrnil domov, je zasajel v salonu svojo ženo v naročju mladega inženjerja Dombrovega.

Veliko presenečenje to zanj ni bi-lo. Ze davno se mu je zdelo, da sta sklenila zvezo, že opetovano je videl, kako se zaljubljenost spogledujeta. Ne-koč je dobil celo anonimno pismo, v katerem sta se mu posmechovala, češ, da je star in da nosi rožičke.

V kabinetu je bila tema in profesor ni hotel prižgati luči. Tako je bilo pri-jetneje — otožne misli se boje svet-lobe.

Globoko je vzdihnil in zadržal sa-po, da bi bolje slišal. V hiši je bilo vse tiho. Dombrov je bil seveda odšel in Nina se je zaklenila v svojo sobo. Najbrž plače.

Krenil je iz kabineta naravnost k ženi v sobo. Ustavil se je pri vratih in boječ potrkal.

— Smem k tebi, Nina?
— Nobenega odgovora.
— Ninončka, samo za trenotek.

Zopet vse tiho. Tedaj je pritisnil na kljuko in vrata so se odprla.

Tudi tu je bila tema. Zagledal se je v njo in opazil, da leži žena na oto-mani na drugi strani sove in tišči gla-vo v blazinicu. Zdelo se mu je celo, da jo sliši ihteti.

— Ninončka, kaj ti pa je?
— Stopil je k nji in se dotaknil z roko njene rame. Čutil je, da drhti po vsem telesu.

— Pomiri se, draga moja. To, kar se je zgodilo, se je prej ali slej mora-lo zgoditi. Nehala je ihteti in zdelo se je, da je začela poslušati.

— Kriv sem prav za prav jaz, ne pa ti. Nisem imel pravice zvezati te, tako mlado, življenja ježno.

Previdno je sedel k nji na rob oto-mane in ji rahlo božal lase. Obrnila je k njemu glavo in malo se je odmak-nila, da bi imel kje sedeti.

Dolgo sta oba molčala.

— Povej mi, — je spregovoril končno tiho, — ali ga že dolgo ljubiš?

— Namesto odgovora je skril obraz v blazinicu in zaplakala.

Sklenjeno je bilo, da poskrbi pro-fesor za ločitev zakona.

— Nič se nikar ne boj, — je dejal ženi, — vse prevzamam jaz. Vidva pa odpotujeta ta čas kam... recimo na Krim ali v inozemstvo. V mestu se človek lahko zadija.

Ni mogla skriti veselja, ki jo je obšlo, in krepko je objela starega mo-ža okrog vratu.

— Kako dober, kako velikodušen si!

— No, no, saj ni tako hudo. Kdo bi govoril o takih malenkostih, — je ugovarjal in odrinil od sebe njene roke.

— Ne, ne, to je čudovito plemenito, je vztrajala pri svojem. — Ves kaj, k nama boš hodil v posetel? — se je veselila pri misli, ki ji je bila šinila v glavo. — Oba te bova vesela.

— Dobro, dobro, bomo že videli. Otožno se je nasmehnil.

Nina se je vaa izpremenila. Vesela in živahna se je pripravljala na pot, posvetovala se je z možem, kaj naj vzame s seboj in v sebičnosti zaljubljene ženske niti opazila ni, da ima mož vsak dan bolj upadla lica in več sivih las.

— Ninčka, kar vse vzemi, saj se itak ne vrneš več. Perilo, obleke, na-mizno srebro...

Novo ljubljansko letalo dograjeno

Danes ali prihodnji teden se prvič dvigne — Udeleži se mednarodne letalske prireditve — Kakšno je novo letalo

Ljubljana, 7. junija.

Letalstvo, za časa slovitega francoskega romanopisca Julesa Vernesa, se utopi, se je začelo razvijati v začetku 20. stoletja. Prvi poskusi so bili seveda zelo akromni. Ljudje so se smejali drznim konstrukcijam, ki so delali prve osnutke za letala, letalci, ki so tvegali življenje, so bili v njihovih očeh tepci in samomorilci. Zato je umetno, da se letalstvo spravi do popolne apatije javnosti ni moglo razviti tako, kakor bi se moralo. Led je bil že prebit, ko sta nastopila brata Lillien-thal, ki sta bila med prvimi orjači letine, ko je prišel smeli Bleriot, ki je z drznim poletom čez Rokavski preliv presenetil svet, ko so se pojavili novi konstruktorji, tako Etrich in drugi.

Že pred vojno se je začelo letalstvo polagoma razvijati, toda gotovo je, da bi se danes ne bilo tako razvilo, če ne bi bilo svetovne vojne. Od svetovne vojne je imela največjo korist moderna tehnika, ki je neverjetno napredovala. Na polju letalstva so bili doseženi novi veliki uspehi, gradila so se vedno enostavnejša, a vedno bolj uporabna letala, pojavili so se novi konstruktorji z novimi idejami in novimi letali. Svetovna vojna je bila za razvoj letalstva nedvomno največja pomoč in položila je temelj poznejšemu razvoju avijatike.

Po vojni so posamezne države, njim na čelu Amerika, Francija, Nemčija in Anglija, se bolj začele pospeševati letalstvo. Zapadni narodi so kmalu spoznali propagando, kakor tudi veliko praktično prometno vrednost letala, in zato ni čuda, da se je letalstvo tam v prvih povojnih letih neverjetno razvilo.

Največje važnosti za razvoj letalstva pa so bili nedvomno smeli preokceanski poleti, ki so jih tvegali junaški letalci Nungesser in Colli, katera so za vedno zagrnili valovi oceana, dalje Lindbergh, Chamberlain in Byrd, Nemci Hühnefeld in Köhl in mnogi drugi. Mnogi so imeli srečo, premogli so pa naši smrt v oceanu.

Vendar te žrtve niso bile zaman. Po preokceanskim poletih se je zanimanje za letalstvo po vsem svetu podesetorilo. Vse države so začele pospeševati letalstvo, tekmovali so med seboj, kako bi čim bolj opremile svoja letala in kako bi dosegle čim boljše konstrukcije, obenem pa so z izdatnimi podporami pospeševale in še pospešujejo ter širijo zračni promet, dobro vedoč, da igra dandanes letalo v praktičnem življenju važno vlogo, da je letalska služba važen faktor mednarodnega tujskega prometa in da dobra ter redna letalska služba privablja tuje v deželo. S tuji pride denar, denar je pa podlaga blagostanja narodov.

V zadnjih treh letih so bili na polju letalstva po vsem svetu zopet doseženi krasni uspehi, rekordi so se kar vrstili, gradila so se povsod orjaška letala, sportni avijoni in velikanski potniški aeroplani, prave zračne ladje. Nemci so zgradili ogromno letalo v delavnici ob Bodenskem jezeru »Dornier X«, ki je opremljeno z 12 motorji in ima 4500 Hp. Letalo je ponos nemške civilne avijatike. Tudi Američani so zgradili več takih zračnih orjakov. Na krilih največjega ameriškega letala lahko stoji do 200 ljudi.

Nihče ni hotel zaostajati, vsak narod, vsaka država je stremela za napredkom in izpopolnitvijo na polju letalstva. Tudi naša država ni bila med zadnjimi, čeprav je treba priznati, da je pri nas letalstvo šele v povojih. Mreža našega zračnega prometa, ki je bila še pred leti oredotočena samo na progo Beograd-Zagreb, se polagoma

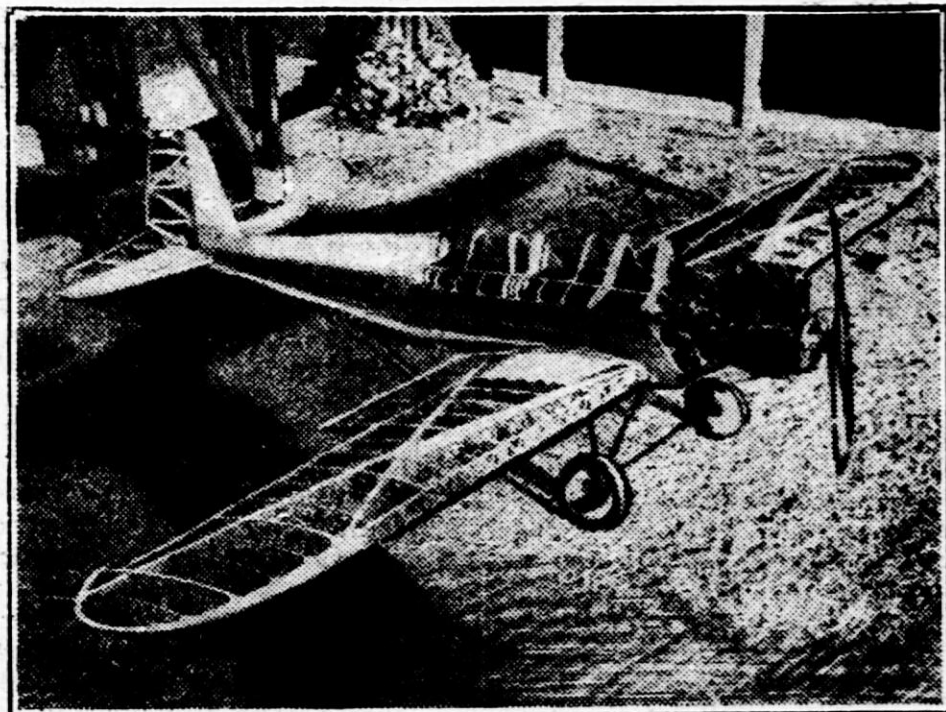
ma več. Vse kaže, da dobimo v doglednem času nove zračne zvezbe, zlasti ko dobe naša mesta moderne aerodrome. Aerodrom je prvi pogoj za razvoj letalstva.

Ljubljana je zaradi svoje zemljepisne lege kot važno mednarodno križišče ustvarjena za zračni promet in vse kaže, da bo po zaslugi in iniciativnosti agilnega ljubljanskega Aerokluba v pogledu letalskega prometa kmalu med prvimi v državi. Obeta se nam moderen aerodrom, kar bo za razvoj našega letalstva, tako civilnega in vojaškega, gotovo velikega pomena. Lani je bila zadeva za aerodromom še pesem bodočnosti, toda letos je bil storjen velik korak naprej in pripravi smo, da ni daleč čas, ko bo Ljubljana imela aerodrom.

Ljubljana in njena civilna avijatika

Ljubljanski Aeroklub, ki šteje okoli 1500 članov, je gotovo najagilnejši v državi. Priznati pa moramo, da so tudi Zagrebčani lani na polju letalstva lepo napredovali. Ko je vladalo pri drugih Aeroklubih v državi še mrtvilo, je imel ljubljanski Aeroklub že svoje letalo. Bila je to lična »Ljubljana« ki je v glavnem služila za letalsko propagando, deloma pa tudi v sportne namene. Kot tako se je letalo izvrstno obneslo. Toda aeroklub ni držal rok križem in je nadaljeval z započetim delom. Lani je Aeroklub sklenil zgraditi novo letalo, ki naj bo tipično sportno, a naj obenem po možnosti služi potniškemu prometu. Zgradba letala je bila poverjena odličnemu domačinu konstruktorju in letalskemu strokovnjaku inž. Stanku Bloudku.

O Bloudku, njegovem delovanju pri letalstvu, izrednih konstrukcijskih sposobnostih ter visoki tehnični naobrazenosti zlasti na polju letalstva, smo poročali že lani. Že kot študent je posvečal vso pozornost letalstvu, ki se je začelo v tistih letih haš razvijati. Napravil je osnutek aeroplana in je to samostalno konstrukcijo poslal na Dunaj, kjer je podjetje finančni neki Cermak, premožen, a nekoliko ekscentričen posestnik. Letalo je bilo za tiste čase naravnost sijajno zgrajeno in je presenetilo vse, ki so ga videli. Ko je bila »Libela«, kakor se je imenovalo letalo še v gradnji, dograjeno, so se nekateri dunajski konstruktorji šalili in brili norce iz nje, češ, »Was tie Schochelt wird fliegen?«. Seveda so umolkili, ko je »Libela« si

Novo letalo v gradnji

jajno absolvirala prvi polet in se kasneje izkazala kot najsolidnejše letalo pokojne Avstrije. Inž. Bloudka je povabil znani konstruktor Etrich k sebi. Pri njem se je Bloudke šolal in izpopolnjeval, kasneje pa je delal v tovarnah »Albatros« v Lipskem, pri D. F. W. v Monakovem, pri Škodovih tovarnah na Dunaju, v Dunajskem Novem mestu in v Budimpešti. Bil je znan kot kapaciteta na polju letalstva, njegove tehnične naprave, izumi, odkritja in konstrukcije so nedvomno mnogo pripomogle k razvoju letalstva.

Od besed k delu

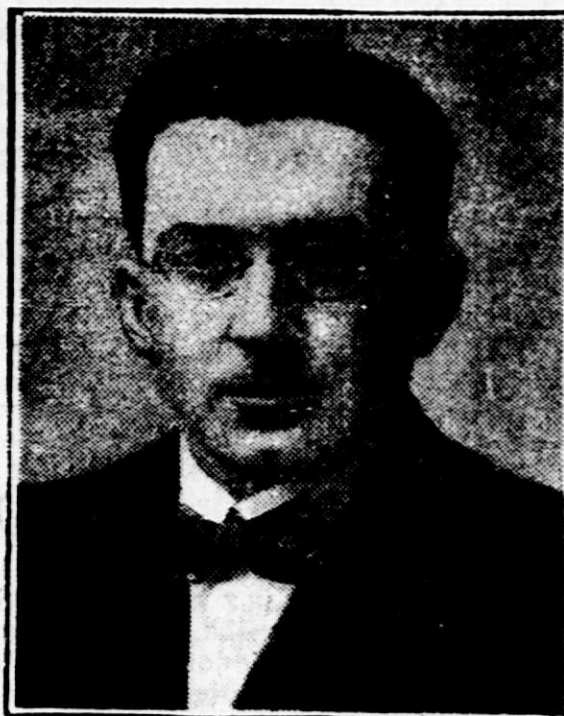
Aeroklub se je lotil dela. Začel je z nabiranjem prispevkov, nekaj so dali zasebniki, znatno podporo biva oblastna samouprava, nekaj je založil konstruktor sam. Za začetek je že bilo, dasi se je Aeroklub ves čas in se še danes bori z velikimi gmotnimi težavami, ki jih bo jedva zmogel, če mu javnost ne priskoči na pomoč v izdatni meri.

V prostorih Srednje tehnične šole na Mirju so lani poleti začeli graditi novo letalo. Leseni trup so deloma dogradili, nato pa so gradnjo letala prenesli v tovarno inž. Bloudka v Šiško. Tu se je nadaljevalo delo vse do večera, ko je bil pribit zadnji žebliček.

Konstrukcija novega letala

O konstrukciji novega letala smo kratko že poročali. Inž. Bloudke se je držal načel moderne gradnje: Čim manjša teža, tem manjši zračni odpor. Da dosežemo ta efekt, je treba konstrukcijo kolikor mogoče poenostaviti, t. j. da posamezne večje teže po možnosti koncentriramo na eno točko. Motor, oba potnika in tanki za bencin so kolikor mogoče koncentrirani. Drugo važno dejstvo je, da se ni uporabil sistem prostih kril, temveč so krila, katerih nosilci so križani, pritrjena potom jeklenih profiliranih žic na podnožje ali vozilo. Razumljivo je, da je tudi zato konstrukcija podnožja drugačna. Posledica tega je, da ostane krilo kljub razmeroma mali teži odpornejše. Važno je tudi nameščenje tankov. Tanki so bili odstranjeni iz letalčeve bližine in nameščeni v krilih. S tem je seveda varnost povečana in izključena eventualna eksplozija bencina. Če bi nastala eksplozija v motorju in bi začelo goriti, prepreči požar avtomatična brizgalna naprava, nameščena blizu motorja. Bencin črpa iz tanka v krilu avtomatično

črpalka, če bi pa ta odpovedala, je letalcu na razpolago rezervni tank, ki je nameščen za motorjem. Bencina lahko vzame letalo s seboj za 4 ure.

Konstruktor letala inž. Bloudke

Novi avijon je opremljen z motorjem Cirrus Mark II, ki je bil naročen v Londonu pri družbi ADC. Motor, ki razvija okoli 200 km na uro — gre za specijalni dirkalni motor — ima 80 Hp, njegov akcijski radius znaša 600 km, plafon, t. j. dosegljiva višina, pa 4500 metrov. Z istim motorjem je poletela lani tudi lady Bailay iz Londona v Kapstadt, ter menda te dni tudi kraljica zraksa Any Johnson iz Londona v Sidney v Avstraliji. Motor je bil že večkrat preizkušen in krasno deluje. Sprejedi je zavarovan in krit z aluminijasto karoserijo, radi boljšega odтока zraka. Važna naprava je tudi ta, da motorja ni treba pognati spredaj pri propelerju, kar je vedno združeno z nevarnostjo. Propeler se da pognati od znotraj.

Trup in krila so lesena. V trupu je prostora za dva letalca. Potnik je spredaj, pilot zadaj, vendar je letalo konstruirano tako, da lahko po potrebi krmari oboje. Zato so tudi pri obeh sedežih nameščeni instrumenti. Za varnost potnikov so v sedežih pripravljena padala. Pilot in pasazir se lahko pogovarjata po telefonu. Za letalca je rezerviran poseben prostor za prtljago.

Trup in krila, katerih ogrodje in konstrukcija sta razvidni tudi iz slike, so zgrajena iz takozvane židane smreke. Je to gorska smreka, ki raste v celi Jugoslaviji edino v Kokri. Les je brez grč, izredno prožen in odporen. Trup je prepleten s furnirjem, krila deloma tudi z močnim impregniranim platnom. Poleg stranskega in višinskega krmila ima letalo tudi v krilih manjša krila ali takozvane alirone.

Letalo je dolgo okrog 7 metrov, razpeta znaša 9,20, celokupna ploskev pa meri 13 kvadratnih metrov. Letalo s vsemi prtilkami tehta okrog 320 kg. Vse letalo je živo rdeče barve in napravi po svoji lahкости in eleganci zelo dober vtis, tako da bo Aeroklubu in Ljubljani v ponos.

Letalo je bilo zgrajeno kot ročno po načrtih inž. Stanka Bloudka. Razen motorja, bencinskih tankov, instrumentov in žic, so bili vsi deli izdelani doma. Motor je iz Anglije, žice za krila iz Francije, bencinski rezervoarji so bili izdelani v Elberfeldu v Nemčiji. Vse okovje je izdelal poslovodja tovarne Bloudke & Co. Blaha, karoserijo in kleparstva klepar Dudek s Karlovske ceste, ogrodje in vsa lesna dela delni mizar državnih železnic Bertonec, ličanje in tapetniška dela pa trdka Belantič. Omenjene tvrdke so se res potrudile, da je bilo dovršeno precizno in brezhibno, točno po navodilih. Zlasti zasluži vse priznanje mojster Bertonec, ki je rešil težko nalogo nadvse zadovoljivo. Delo je bilo zelo naporno. Isto velja za mojstra Blaha,

ki je napravil nebroj delcev najpreciznejšega okovja itd.

Letalo je rdeče, na strani je emblem ljubljanskega Aerokluba in značka Bloudke XV. Na strehi so napisali po predpisih glede mednarodne civilne avijatike: U. NSLO. U pomeni Jugoslavija.

Krst in prvi start

Kako bo letalo krščeno in kdaj bo krst, še ni točno določeno. Baje dobi novi avijon ime »Bistra ptica«. Ta teden so na avijonu izvršili zadnja dela in kakor izveemo, se bo nova ptica nemara danes ali pa prihodnji teden dvignila v zračne višave.

Kakor znano, se ljubljanski Aeroklub udeleži z novim letalom krožnega letalskega poleta okoli Evrope, ki bo v avgustu. Letos je start k poletu z letališča Tempelhof v Berlinu, od tu pa vodi zračna proga preko Nemčije, Francije, Italije, Jugoslavije, Madžarske in Poljske nazaj v Berlin. Prepričani smo, da nas bo novo domače letalo v težki mednarodni konkurenci uspešno zastopalo.

Odmev „Imenoslovja Julijskih Alp“

Bolgarski »Mir« pod redakcijo dr. Konst. Stojčeva proučuje v svoji številki z dne 2. t. m. članek znanega filologa prof. St. Mladenova pod naslovom: »Poziv iz Slovenije na bolgarske turiste«. Pisec članka pravi, da je pred kratkim izšlo »Imenoslovje Julijskih Alp«, delo dr. Henrika Tume, v katerem so zbrana vsa krajevna imena od Beke do Save. S knjigo se je obrnil dr. Tuma na znanega bolgarskega turistu in pisatelja Deliradeva s pozivom, naj bi se tudi med Bolgari po zgledu njegovega »Imenoslovja« jela nabirati krajevna imena. Po tej poti bi dobili stara prastovenska imena na Balkanu ter dokazali, da so latinska, grška, turška in druga imena zamešana iz poznejših časov. Imena bi se morala nabirati iz starih staršev v Rodopah in drugih samotnih, zapuščenih planinah in sicer imena pašnikov, gor, vrhov, voda itd.

Profesor Mladenov na to poudarja, da bi se pozivu dr. Tume morali odzvati vsi bolgarski turisti, stari in mladi, da bi na vsakem svojem izletu izpraševali stokaže ljudi domačega naseljenia po planinah ter točno zapisovali imena voda, gora in oborov. Nabiranje naj bi se vršilo tako, da bi se na posamezne lističe napisala imena gotovega sela in okolišja z vsimi podatki, kako se je prišlo do imena. Vsak nabiratelj naj podpiše svoje ime in navede osebo, ki mu je narekovala določna imena. Vse to naj se prične že takoj od maja t. l. S tem delom bi bolgarski turisti izpolnjevali visoko dolžnost napram svoji rodni zemlji. Ukletje pri tem delu dobi bolgarski turisti v osebi g. Deliradeva, ki je izdal lepe alpinske knjižice: »Vitoša«, »Osovo« in »Rila«, kjer je zbral že mnogo imenoslovnega gradiva, še nikdar zbiranega. Nabirano gradivo naj bi se od meseca do meseca zbiralo. Po tej poti bi prišlo tudi bolgarsko turistično društvo do enakega izdajanja, kakor je Turnovo Imenoslovje. Profesor Mladenov končuje s pozivom: »Bolgarski turisti! Ne pozabite velikega pomena krajevnega imenoslovja in dajte na razpolago zbirko imen, kakor so slovenska, n. pr. Čukla, Gumno, Kukla t. t. d.«

Odmev, ki ga je našo delo našega odličnega planinskega pisatelja med Bolgari, je najboljši dokaz, da je padlo prvo seme na rodovitna tla in da bodo sledili hvalavrednemu zgledu dr. Tume poleg Bolgarov gotovo tudi drugi slovanski narodi. Tako se bo ohranilo iz bogatega jezikovnega zaklada mareskaj, kar bi se sicer izgubilo.

Ali si že član Vodnikovih družbe?

komisarjem vred, kako hiti po hribu za njimi dolga vrsta nagih ljudi.

— Saj res! Mrlič!

Solnce je zahajalo haš za hribom, po katerem so drveli nagi mrličji, podobni orjakom. Njihova gola bela telesa so se razločno videla na rdečkah, stem ozadju in ko so prvi že dosegli vnožje hriba ter hiteli na vso moč proti strmečim vojakom, so bili še večji in strašnejši.

V dolgi, redki vrsti so hiteli drug za drugim, mahali so z rokami in bili so strahotni. Vojaki so odprli usta in izbuljili oči.

— A — a... je vzklil nekdo od groze.

Ta klic je bil kakor znamenje. Vse se je zganilo in spustilo v beg. Vojaki so metali od sebe puške in nahrbtnike, tu pa tam je kdo ustrelil, ne da bi vedel kam, zaletavali so se drug v drugega, padali, vstajali in zopet bežali po stapi na vse strani, kamor so koga nesle oči... Splašeni konji so se vzpenjali, lomili oje, se zapletali med vojaške, jih podirali in teptali s kopiti. V splošni zmešnjavi je še nekdo zakričal in vse je obšla groza. Nastala je nepopisna panika.

Nista minili dve minuti in že je ostala pod hribom samo pečica vojakov, pripravljena boriti se tudi s strahovi. Vsi drugi so se v paničnem strahu razbežali po stapi.

Ko so se pa čez dve uri zopet vsi zbrali na istem kraju, so se vsi do solz smejali in kleli. Vse se je pojasnilo. Ko je bil zapustil mesto zadnji polk, so se nenadoma pojavili kozaki in so napadli štab s provijantnim oddelkom. Razvil se je kratič boj. Štab so kozaki brž pobili, oni, ki so srečno odnesli pete, so pa preplavali Ural in bežali nagi v stepe, kjer so dohiteli svoje tovariše. Bilo jih je okrog trideset.

Aleksander Jakovlev:

Strahovi

Izkopali so pet sežnjevo dolgo in štiri sežnje široko jamo, potem so pa zmetali v to jamo gola trupla kar tako brez krst. Trupla so bila vsa razmesarjena, poznali so se jim strahotni sledovi prestanih muk. In jamo so zasuli.

Ko je oddelek vojakov tako pokopal ubite, je korakala skozi mesto rdeča armada, polk za polkom bežecim kozakom za petami.

En del je krenil ob reki Ural, drugi se je napotil pri mestu čez reko in jo ubral v stepe, h kozakiškim stanicam, h kalmaškim aulom.

Mesto se je pa ta čas potuhnilo in čakalo. In noben vojak oddelka, ki je pokopal ubite, ni bil prepričan, da bo noč mirna. Spali so kar oblečeni kakor psi z napol odprtimi očmi držeč puške v rokah.

Toda noč je prišla in minila, ne da bi se bilo kaj zgodilo. Zjutraj, ko je krenil oddelek s čolni čez Ural, da bi se napotil v stepe, k neznanim stanicam boriti se z neznanimi kozaki, je dejal nekdo v šali:

— Kdo bi nas mogel zdaj napasti od zadaj? K večjemu oni, ki spe tam v jami večno spanje...

In pokazal je z roko proti pokopalšču, kjer je bil takoj za zidom skupni grob.

Vojaki so se zasmejali. Šala jim je ugajala. Šla je od čolna do čolna, s splava na breg, z brega na splav. Vojaki so jo ponavljali in vpraševali drug drugega:

— Kdo bi nas še mogel zdaj napasti od zadaj? Kvečjemu oni tam...

Vsa stepepa v tem kraju je preprežena z nizkimi griči.

Oddelek vojakov se je napotil čez te griče. Vojaki so se ozirali na zeleno mesto, na cerkvene zvonike, moleče iznad drevja, smejali so se prisiljeno in ponavljali šalo z mrličji.

Po stapi se je hodilo dobro — pot je bila lahka in na videz mirna. Pred njimi se je pomikalo prejšnji dan po isti noči več drugih oddelkov, za seboj so imeli mesto, tam za pokopalškim zidom pa skupni grob, ki se je bil vtisnil vsem globoko v spomin.

Vozovi s hrano in strelivom, škripajoči vozovi, dvokolnice s strojnimi puškami in kuhinja z zakajenim dimnikom, vse to se je pomikalo sredi čete, na obeh straneh ter spredaj in zadaj so pa korakali vojaki, pripravljeni vsak hip na boj. Krog in krog čete, na primerni razdalji je bil pa še en živ obroč — patrolje na konjih, prikazujoče se v daljavi zdaj na grebenih gričev, zdaj zopet ob vnožju.

Vojaki so bili vsi iz tambovske in rjazanske gubernije — sami krepki fantje, plavalasi, miščasti, plečati, in vsi so korakali nekam leno, udobno, počasi, toda vztrajno, približno v istem koraku, kakor njihovi dedi in pradedi, ko so se vile dolge rjave kače ruskih vojakov po Kavkazu, Poljski, Turkestanu in bolgarskih njivah. Njihove bistrice, sive oči so zrle v meglene oči zauralske stepe — lahno hribovite, prazne brez najmanjšega drevesa.

Čakali so, če bi se prikazal kje sovražnik, katerega so že vnaprej zaničljivo krstili:

— Kozaki.

Kadarkoli se je ta sovražnik prikazal, so se tambovski in rjazanski fantje počasi razkropili po stapi in se borili z njim žilavo in vztrajno, umirali so molče, in ko je bil napad odbit, so nadaljevali svojo pot, kakor da se

ni nič zgodilo, kakor da niso mnogi obležali na bojišču.

Danes je pa bila stepe pusta, nič ni vznemirjalo naših fantov.

Solnce se je bilo že nagnilo čez poldne in se bližalo zatonu. Sence so se podaljšale in stepe je začela živeti novo življenje. Kar je pridiral ordo nanc od prednje patrolje in sporočil, da so se pojavili na desni strani kozaki. V oddelku je vse oživel.

— Z desne strani. Torej desno glej!

Gledali so vsi, toda ne samo na desno, temveč tudi na levo, naprej in marsikdo tudi nazaj. Po stari navadi so pričakovali sovražnika od vseh strani.

Iz onih, ki so se ozirali tudi nazaj, so se drugi norčevali:

— Pa se vendar ne bojite, da jo ubero za vami »oni tam«?

In prsiljeno so se smejali. Mislili so na »one tam«, katere so bili pokopali za pokopalškim zidom.

Toda minila je ura, minila poldruga, a kozakov ni bilo od nikoder. Vojaki so se pomirili in znova so korakali počasi, leno. Kar je nekdo zakričal:

— Poglejte!

In pokazal je z roko nazaj, na cesto, vodečo s hriba v ravnino.

Samo trenutek in krik se je pono vil. Toda zdaj so kričali že mnogi in vsi prestrašeno.

Gredo! Gredo! Gredo!

Ves oddelek se je zganil. Bilo je, kakor da je zapihal močan veter v gozdu. Vsi so se začeli pripravljati na boj. Začula so se kratka povelja. Vojaki so zavzemali svoja mesta ob cesti.

S hriba so pa že galopirali proti njim jezdecji. Prvi, drugi, tretji, peti, dvanajsti. Vse patrolje na konjih.

Drug za drugim so prigalopirali, z

nagajkami so priganjali besne konje, ki so bili v divjem galopu kakor pritisnjeni k tlom, jezdecji so se pa sklanjali do konjskih griv.

Počil je prvi strel.

— Držite se! — je vzklil nekdo vzpodbujajoče.

— Oho! Ti galopirajo, kakor bi drveli za njimi hudiči.

Nekaj nestrpnicev je hitelo prvi patrolji naproti. Mahali so z rokami in kričali:

— Kaj se je zgodilo? Zakaj tako drvite? Da bi vas vrglo...

Toda patrolja se je v divjem galopu že bližala.

— Stoj! Kaj je? Stoj!

Vojaki so že videli obraza dveh jezdecjev na čelu patrolje, bledih, z izbuljenimi očmi.

Vsi so ostrmeli. Prva dva sta bila že čisto blizu in sta s težavo krotila konja.

— Kaj je? Stoj!

Poveljnik z revolverjem za pasom je stopil naprej.

— Govorita vendar, vrag vaju vzemi!

Tedaj je zajecel prvi jezdec ves iz sebe:

— Oni mrlič... so vstali... Za nami hite...

A drugi jezdec, bled, gologlav in ves preplašen, je zakričal:

— Mrtvi hite za nami... Oni mrličji...

In oba sta se sukala vsa zmedena na penastih konjih. Kmalu je prigalopiral za njima tretji, četrti, peti...

In vsi so prestrašeno kričali:

— Mrličji hite za nami! Tamle, tamle so!

In vsi so kazali z rokami nazaj na najbližji hrib.

Solnce je že zahajalo. In naenkrat so videli vsi vojaki s poveljnikom in

Odkod dobivamo banane

Velik porast konzuma banan — Amerika obvladuje trg — Francozi se boje konkurence

V času, ko misli francoska vlada preprečiti deželo z najmodernejšimi cestami, železnicami, pristanišči, bolnicami, raznimi znanstvenimi zavodi itd., v času, ko žrtvuje država za vse te naprave približno 40 milijard frankov, ne bo odveč omeniti eno polje njene delavnosti, ki zasluži tem večjo pozornost, ker je zanimivo in ker utesene postati prav kmalu zelo pereče. V Franciji pojedo ljudje mnogo banan, kar lahko povzroči krizo, s katero se bo morala temeljito baviti vlada sama. Pa ne samo da Francozi mnogo banan pojedo, temveč jih pojedo od leta do leta več. To velja za malimi izjemami za ves svet. Od l. 1919 se je svetovni konzum banan podesetoril. V Franciji so pojedli l. 1919 samo 10.400 ton banan, lani pa že 111.400 ton, kar ni malenkost niti za tako sladkosneden narod, kakor je francoski. Svetovni pridelavec na lahko krije ta konzum in ker se stalno boljše in večja, lahko računamo, da bodo cene banan v prihodnjih letih padle in da se bo s tem povečal tudi konzum.

Ravnatelj poljedelskega kolonijalnega zavoda v Parizu M. E. Prudhomme ceni približno množino po svetu razvojenih banan na 66 milijonov režimov. En režim = 20 kg; torej bi znašalo to okrog 1.300.000 ton. In ta solidni tovar je treba prepeljati letno z enega konca sveta na drugi. V tem pa tiči ves problem. Banane razvažajo po svetu v glavnem iz dveh važnih središč, ki prednjačita vsem drugim, s Kanarskih otokov in iz Srednje Amerike (Antill, Costarica, Panama, Columbia, Honduras in Jamaika). Kanarski otoki dajejo desetino celoga svetovnega pridelka (okrog 6 milijonov režimov), dočim odpade na Ameriko skoro 60 milijonov režimov. Ti dve središči se po značaju kulture in po izvozu tako razlikujeta, da je treba zavzeti pri reševanju vsprajni izvoza docela nasprotni si stališči.

Sredniameriško drevo je zelo visoko (do 8 m), plodovi so dolgi, robati, manj sočnati in duhteti, zato pa kljubujejo vplivu drugih podnebnih in dolge vožnje. Na Kanarskih otokih doseže drevo komaj 1,50 m, banane so kratke, skoro okrogle, zelo sladke in sočnate, kožo imajo pa tenko. Zato jih je težko prevažati in prevoz je tudi mnogo dražji, toda strokovnjaki mu dajejo prednost. Drugačna je stvar s pridelovanjem samim. Kanarski otoki niso posebno veliki in zato se uveljavlja tam samo intenzivna kultura banan. Podnebje je manj tropično, kakor v Ameriki, in zato je z bananami več dela, ki v Srednji Ameriki odpade, ker jih pridelujejo ekstenzivno.

Ze iz teh razlogov je izvoz iz obeh središč različen. Kanarski izvoznik mora paziti, da gre prevoz hitro, kar so banane dokaj občutljive. Toda razdalja ni velika, iz Orotave do Marseilla je komaj 1400 milj in ker porabi skoro vso letino Evropa, gre plantazniku samo za to smer, odnosno za pot do Marseilla, kjer je njegovo odgovornosti konec. Banane natovori v preklunjanih zabojih po 2 do 4 režime. Ameriška banane morajo biti natovorjene na posebnih tovornih parkih tako, da se ne prestopa na prepihu. Konzumira jih večinoma Amerika sama in šele od lanskega leta skuša znana tvrdka Elders & Fyffes izvažati ameriške banane v Evropo.

Razumljivo je, da je manipulacija z bananami zelo draga. Čim prispe tovarni park z bananami v evropsko pristanišče (Rotterdam, Le Havre), nalože banane takoj v vagon, katere ob hladnem vremenu električno kurijo. Za Pariz namenjene banane iztovorijo v Saint Ouen, kjer jih spravijo v posebne prostore, da dozore. Toplota v dotičnih prostorih mora biti vedno enakomerna. Če hočemo imeti banane žolte v 3 do 4 dneh, morajo ležati 24 ur pri temperaturi 20 stopinj, potem se pa zniža temperatura na 18 stopinj. Če naj postanejo banane žolte v 5-6 dneh, zadostuje toplota 17 do 18 stopinj.

Zmagovalec

— Jaz da ne znam loviti rib? — je godrnjal Pigeonneau ves iz sebe.

— Ne, še stare copate ne znate ujeti. — je odgovoril Chicorin smeje. — Kajne, gospodje, da Pigeonneau ni noben ribič?

Nihče ni odgovoril, vsi so se potuhnjeno smejali.

Omizje v zakotni kavarni je bilo že vajeno zabavati se na račun neprestanih prepričkov, prerakanja in zbadljivk, ki so že od nekdaj delile Pigeonneaua in Chicorina. Oba sta hotela veljati za najboljši ribič pod solncem.

Pigeonneau, debeluhast, nadušljiv mož, se je vedno razburjal in ježil, dočim se je znal Chicorin, mož visoke, koščene postave, imenitno obvladati.

— Ah! Čutite! Jaz da ne znam ribariti! — se je razburjal Pigeonneau in si odpel ovratnik, da bi lažje dihal. — Še dobro, dragi gospod, Stavim z vami sto frankov, da ujamem prihodnji četrtek na svojem običajnem prostoru pri mostu Mirabeau več rib nego vi. Lovit pridem jutraj ob devetih. Velja? Gospodje so priče.

— Velja! — je odgovoril Chicorin mirno. — Obeja se nam imeniten teater. Toda stavo sprejemam samo pod

Čeprav francoski pridelavec ni velik (4800 ton letno) in sicer največ iz Martinique in Guadeloupe, kjer bi pridelali najmanj 7000 ton banan, če bi ne bilo neprestanih ciklonov, ima Francija vendar velik interes na tem, da dovažajo banane iz njenih kolonij francoske družbe in da štiti svoje plantažnike pred tujo konkurenco. Ladje za prevoz banan je treba specializirati. V Ameriki obstoji n. pr. družba United Fruit Company, ki je obenem plantažnik, lastnik posebnega brodovja za izvoz lastnih banan in lastnik železnice ter vsega, kar je z njo v zvezi tako, da pridejo banane z drevesa naravnost v pristanišče in da grede samo skozi roke uslužbencev omenjene družbe.

V Franciji ima dovolj banan v rokah francosko-danska družba, ki jih iztovarja v Dieppe, od koder jih pošiljajo naravnost v Pariz in druga mesta. Zanj leta prehaja ves dovoz banan v ameriške, angleške in holandske roke. United Fruit Company skuša spraviti pod svoj vpliv tudi izvoz banan s francoske Guadeloupe. Nemška družba »Afrikanische Frucht Compagnie« v Hamburgu se pa poteguje celo za monopol zveze med Kamerunom in Rotterdamom. Vse to je malo razveseljivo in v francoskem parlamentu so bile vložené že številne interpelacije, naj bi vlada ščitila francoske koloniste pred to nevarnostjo. Sedanja vvozna carina na banane znaša v Franciji 20 frankov za 100 kg. Predlaga se pa povzvišanje na 50 frankov, da bi bili francoski izvozniki vsaj gotovo dobo v letu zaščiteni in da bi lahko svoje banane dražje prodajali.

Francija bi pa seveda nikoli ne mogla misliti na graditev lastnih ladij za prevoz svojih banan, čeprav bi slednje kombinirala z drugim tropičnim in poltropičnim sadjem, kajti stroški bi ne odgovarjali celotnemu dovozu, katerega vrednost se ceni na 1.500.000 frankov letno, dočim bi bilo treba plačati 9 milijonov frankov samo za 1 ceno (tovor okrog 8000 ton) in nega vzdrževanje. Ker ves dovoz ne znaša niti 6000 ton, bi Francija niti tega minimalnega tovora v celoti ne izkoristila. Moderna prometna sredstva so pa že itak tako komplicirana, da se rentirajo samo, če je promet reden. Če ladija ni popolnoma natovorjena, se prevoz ne izplača.

Bridka usoda kraljice lepote

Navada, voliti kraljice lepote, se je razširila po vsem svetu. Ni večjega mesta ali letovišča, kjer bi vsaj enkrat v letu ne priredili volitve kraljice lepote. Dekleta, ki v tekmi zmagaajo, so nekaj časa predmet občudovanja, od vseh strani dobivajo ženitne ponudbe, darila, cvetlice itd. Vse to pomeni zanje neopracovano izpremembo, ki jih tako prevzame, da se jim kar v glavi vrvi tuda pozneje morajo radost plačati z mučnim razočaranjem. Usoda večine takih deklet je bridka.

Mis Evropa, madžarska židovka Elis Simonova, se je poročila z nekim manufakturnim trgovcem. Njena slavna epizoda je bila pa zelo draga in je spravila njenega očeta malodane ob vse premoženje. Svetovna kraljica lepote, Dunajčanka Liza Goldarbeiter, živi v rodbinskem zatilju. Njena slava je hitro ugasnila. Usoda teh dveh lepotic pa še ni tako bridka, kakor mehiške kraljice lepote Marije Terezije Landove, ki je bila obsojena zaradi atentata na generala Vidala na več let ječe. Usoden vpliv je imela izvolitev za kraljico lepote tudi na filmsko zvezdo Barbaro Marrovo. Slava ji je tako zmešala glavo, da je izvršila samomor. Najlepša Angležinja iz l. 1923, je bila obsojena tri mesece ječe zaradi tatvine in poneverbe. Njen oče je objavil nedavno hudo obtožbo na naslov onih, ki so brez odgovornosti izvolili izmed 50.000 angleških deklet dobro in pošteno dekle in jo s tem pahnili v nesrečo.

dogojem, da se ne ganeva s svojih postojank.

— To se razume. In ne pozabite, — je kričal Pigeonneau ves razburjen, — da mora biti palica iz trstike, trnek št. 10, za vabo pa morate vzeti samo močne črve in švicarski sir ... zlasti švicarski sir.

— Imenitno. Sprejemam vse pogoje. Vaše orožje bo moje orožje.

Potem sta se stara tekmeča razšla, eden razburjen, drugi s potuhnjeno in škodoželjnim smehljajem.

Oba sta se pripravljala na zgodovinski dan odločilne borbe.

Po pravici rečeno, Pigeonneauova postojanka pod mostom Mirabeau je bila imenitna. Že več dni je bila zadržana blizu mostu pontonska ladja z žerjavom, na kateri so delali delavci in potapljači. Toda ti sosedji mu še niso kralji veselja, ki ga je imel z ribarstvom. Bil je torej poln nad, ko se je v četrtek zjutraj ob določeni uri samozavestno utaboril pod mostom.

Nekaj minut za njim je prišel Chicorin v spremstvu prijateljev iz kavarne, ki naj bi priče teže borbe za častni naslov najboljšega ribiča pod solncem.

— Začniva! — je zaklical Pigeonneau. — Še pripravljena?

Med andamanskimi pritlikavci

Andamanski Negriti so se ohranili samo zato, ker se tujeve krčevito branijo

Pravi pritlikavci, ne anatomske pokveke, temveč ljudje enake rasti, toda zelo nizke postave, so v raznih delih sveta razširjeni bolj, nego bi človek mislil. Med zelo zanimiva in antropološko zagonetna plemena pritlikavcev spadajo Negriti, imenovani tudi Aeti ali Ajeti na Andamanskem otočju v Bengalskem zalivu. To otočje obstoji iz Velikih Andamanov in Malega Andamana in meri 4500 km². Arabci, ki so prihajali s svojimi ladjami v Bengalski zaliv po trgovskih opravkih, so bili prvi, ki so si upali k temu malo znanemu otočju. Drugače je pa zašla v one kraje malokatera ladja in še to le, če se je hotela umakniti viharju ali pa načrtati pitne vode.

Največji strah so imeli pred prebivalci tega otočja. Bili so sicer sami pritlikavci, živeli so primitivno življenje lovcev, vendar so pa vedno energično odbijali pritepenice, ki so jih hoteli z otočja pregnati. Na vsak tak poskus so odgovarjali s strupenimi pšicami, ki so pomenile neizogibno smrt. In prav so imeli, da so se branili pritepencev, kajti ko so prodrli v njihovo domovino v davnih časih malajski pirati, niso imeli z ubogimi domačini nobenega usmiljenja. Življenje Negritov se ni mnogo izpremenilo niti ko so Angliži 1858 ustanovili na Južnem Andamanu kolonijo za svoje kaznjence. Tujece dovoljuje angleška vlada dostop na otočje samo v izjemnih primerih. Sicer pa leži otočje na oni strani trgovskih prog in tudi gospodarskega pomena nima.

V novejšem času se je mudil na tem otočju ravnatelj antropološkega zavoda univerze v Breslau dr. Eickstedt, ki je z velikim uspehom proučeval življenje Negritov. Njemu se je posrečilo pridobiti si naklonjenost nezaupljivih domačinov, ki so se polagoma izpremenili v njegove prijatelje in dobre pomočnike pri njegovih narodopisnih in antropoloških raziskavanjih. Dr. Eickstedt je objavil o svojih uspehih več zanimivih razprav, poleg tega je pa napisal obširno razpravo o andamanskih pritlikavcih. Nobena rasa na svetu ni bila niti približno tako dolgo izolirana, kakor andamanski Negriti. Moški so visoki povprečno 148, ženske pa 138 cm. Poleg tega se odlikujejo z mnogimi prastarimi telesnimi znaki. V predhistorični dobi so bili Negriti pregnani iz svoje prvotne domovine, sedanje Birme, in našli so zavetišče na pustih otokih v Bengalskem zalivu, kjer so se ohranili kot prastari ostanki rase iz davnih časov razvoja človeškega rodu na zemlji.

Port Blair, edini večji kraj otočja, je bil izhodišče mnogih manjših Eickstedtovih ekspedicij v naseljeni andamanski pritlikavci. Na severni polovici Južnega Andamana prebiva plemo Jarava, ki še zdaj brez pardona ubije vsakega tučja, če se drzne v njegovo džunglo. Zato so ti pritlikavci malo znani. Najbližji sorodniki teh krvočelnih zamorcev so na Malem Andamanu živeči Ongi, s katerimi sta se Eickstedt in njegova žena, ki ga je na ekspedicijah spremljala, seznanila ter si pridobila njihovo naklonjenost tako, da sta deli časa ostala pri njih. Spoznala sta pritlikave, črne človečke kot otroško naiven in vesel narod in kmalu sta jih zljubila. Pritlikavci so se radi podvržili raznim znanstvenim proceduram, kakor merjenju, zobni statistiki, fotografiranju itd., ker so dobro vedeli, da to ne bo zastoj. Čeprav hodijo moški in ženske skoro popolnoma nagi, so ženske, ki so v mladosti celo lepe, navdušene za zaplestene in ogrlice iz pisanih steklenih biserov. Za to robo radi dajejo pritlikavci rodbinske spomine, katerih bi drugače za noben denar ne dobil od njih. Neka vdova je nosila v počastitev moževega spomina na hrbtu obešeno njegovo lobanjo in jo je rada zamenjala za nakit.

— Da, sem. — je odgovoril Chicorin.

Z drhtečo roko je razmetal Pigeonneau po Selni mnogo svojih črčikov in švicarskega sira. Potem je začel v pobožnem navdušenju loviti.

Najprej je ujel majhnega klina in zmagovalno je vzkliknil. Toda tudi Chicorin je imel srečo in tako so bili izgleli na zmago enaki.

Potem je ujel Pigeonneau staro laterno.

Okrog stoječi gospodje so se začeli smejati.

S pritajenim gnevom je odmotal laterno od trnka in vrget trnek nazaj.

Chicorin je pa ujel ta čas lepega sulca.

Pigeonneau je ujel raztrgan čevlji in komaj ga je potegnil na suho misleč, da vleče kapitalno ribo.

— Le smejte se! Kar smejte se! — je godrnjal ves iz sebe na priče.

Zadnji se bom pa smejal jaz.

Kmalu je potegnil iz vode kos raztrgane košare.

Pigeonneau je bil kar zelen od jeze, kajti videl je, kako ga Chicorin prehitva. Da Chicorin je metal ribe na suho kar po vrsti.

Ribe so se smukale okrog njegovega trnka kakor divje. Poinile so pripravljeno košaro in se premetavale po nji

Ongi kot nomadsko pleme lovcev si ne grade kritih kolib, temveč nekaka začasna zavetišča iz vej in trave, ki so pa znotraj zelo snažna. V vsaki kolibi je okrog 20 cm visok podij, na katerem pritlikavci spe, da se ne prehlade. K opremljenosti bivališča spadajo lepo okrašeni leseni škafi za vodo, košarice in manjše posode za želvino mast, katero stari in mladi navdušeno srkajo skozi dolge bilke, kakor pri nas na kmetih otroci čmrljev med. V kolibi više košare s prekajenim svinjskim mesom, s črnim barvilom za barvanje telesa, s torpedu podobnimi svetilk palmovih listov, katere rabijo namesto vrec na potovanjih, itd. Zvezi andamanski pritlikavci sploh ne poznajo. Love najraje divje prešiče. Mnogo se pečajo tudi z ribolovom, poleg rib pa love tudi želve, katerih mast jim kot rečeno izborna tekne.

Negriti so zelo marljivi. Ženske pleto košare in mreže, kuhajo, mažejo si obraze, strižejo s primitivnimi kamnitimi ali steklenimi »škarjami« moškim lase ali pa hodijo po oseki z njimi loviti ribe. Moški so na lovu ali pa opravljajo doma razna težja dela. Če jih tujece prosi, naj mu podarijo ta ali oni predmet domače porabe, mu prošnje nikoli ne odbijejo, ker pričakujejo, da dobe kaj drugega, kar bo vredno najmanj toliko, če ne še več.

Muhe so nevarne

Moderna zdravniška veda je nas že prepričala, da povzročajo mnoge nalezljive bolezni baciili, katere prenašajo v tropičnih krajih komarji, pri nas pa muhe, bolhe in druga taka golazen. Mrčes prenaša najtežje nalezljive bolezni, med njimi tudi kugo. Naša domača muha je torej nevaren mrčes. Nemški učenjak Uffenmann je imel muho deli časa v kulturi bakterij kolere, potem jo je pa položil v steklenico s steriliziranim mlekom. Ko je muha nehala piti mleko, je ugotovil v njem mnogo mikrobov kolere. Neki drugi učenjak je ugotovil, da lahko prenašajo muhe bacile kolere čez 24 ur po infekciji. Slične poskuse so delali učenjaki tudi z drugimi boleznimi, zlasti s tifusom.

Da ugotove obseg infekcije, katero povzročajo muhe, so napravili učenjaki zanimiv poskus. Mnogim muham so namazali nožice z barvastim kredom, potem so jih pa izpustili. Čez 24 ur so opazili sledove zaznamovanih muh 300 do 1700 m daleč, kakor je pač pihal veter. Eno muho so našli že čez 10 minut, drugo pa čez 35 minut 800 m daleč. Ugotovili so tudi, da prenašajo muhe zarodke drugih parazitov.

Ekspedicija v puščavo Gobi

Te dni je zapustil dr. Andrews s svojo ekspedicijo Pekin. Sestič od leta 1920 se je napotila mala skupina ameriških učenjakov z dr. Andrewsom na čelu v Kalgan na kitajsko-mongolski meji, od koder namerava prodreti v puščavo Gobi in znova iskati raj Eden, o katerem govori mongolska legenda. Raja tam doslej ni našla, pač je pa spoznala sta pritlikave, črne človečke kot otroško naiven in vesel narod in kmalu sta jih zljubila. Pritlikavci so se radi podvržili raznim znanstvenim proceduram, kakor merjenju, zobni statistiki, fotografiranju itd., ker so dobro vedeli, da to ne bo zastoj. Čeprav hodijo moški in ženske skoro popolnoma nagi, so ženske, ki so v mladosti celo lepe, navdušene za zaplestene in ogrlice iz pisanih steklenih biserov. Za to robo radi dajejo pritlikavci rodbinske spomine, katerih bi drugače za noben denar ne dobil od njih. Neka vdova je nosila v počastitev moževega spomina na hrbtu obešeno njegovo lobanjo in jo je rada zamenjala za nakit.

Ameriškim učenjakom sta se pridružila to pot dva odlična tuja učenjaka in sicer mladi kitajski geolog Pei in predsednik francoskega geološkega društva, odlični geolog Teilhardin. Dr. Andrews je zopet vodja in organizator ekspedicije, katere znanstveno delo bo vodil

blesteče kakor živo srebro.

Ves Pigeonneauov plen ni bil vreden počenega groša. Od jutra do večera je potegnil nesrečni ribič iz trebuha Seine vse, kar je bilo v njem neparabnega, neužitnega in ostudnega. S fikšno idejo, da koncem koncev vendarle mora zmagati, je spravljaj svoj plen lepo na kupčke: — star škarp... otroško kanglico... tri pnevmatike... kos stare vreče... pločevinasto ponev in žokejsko čenico.

Nazadnje, ko je ujel kolešček otroškega vozička, se mu je trnek zlomil. Borba je bila končana.

Pigeonneau je bil ves iz sebe. Stava je bila izgubljena. Oči so se mu tako srdito iskrale, da je vse minilo veselje. Šalit se z njim. In ko je stopil k Chicorinu, da mu izroči izgubljeno stavo, se je zdela, da hoče pahnuti zmagovalca v vodo.

Chicorin, samozavesten in ponosen na svoje delo, je ostal zadnji na bojišču. Ko so vsi odšli, je stopil previdno k pontonski ladji, na kateri je potapljač baš odlagal svojo nerodno obleko.

Iskreina hvala, prijatelj, — je dejal Chicorin... Delati ste žame, da je bilo veselje gledati. Moj tekmeč je dobil od tega zlatenico.

Potem mu je velikodušno stisnil v roke bankovce za dvajset frankov.

predstojnik paleontološkega oddelka ameriškega naravoslovnega muzeja dr. Walter Granger. Ze v marcu so se napotili kitajski pomočniki ekspedicije v Kalgan, da najamejo velibode. Iz Kalgana so odpotovali že pred dvema tednoma, toda ekspedicija jih bo lahko z avtomobilji dohitela. Ekspedicija bo morala skozi ozemlje, kjer gospodarijo roparske tolpe. Ekspedicija se pa ne misli boriti z njimi, temveč je dobila od njih dovoljenje za prehod, katero je moral dr. Andrews drago plačati. Sicer se je pa bil dr. Andrews sporazumel s poglavarji roparjev že na prejšnjih ekspedicijah in tako mu zdaj ne preti nevarnost.

Med odlične člane ekspedicije spada tudi pes. Ime mu je Wolf. To je nemški policijski pes, ki spremlja dr. Andrews v pustino že tretjič. Tudi pes se že dobro razume z mongolskimi knezi, ni pa prijatelj z njihovimi psi. Znan je kot pasji šampion Mongolije. Dr. Andrews je pred odhodom izjavil, da upa najti drugega pekinškega človeka ali pa še starejšega človeka in da odkrije ekspedicija vrt Eden, če bo imela srečo.

Karte in prestol

Te dni je umrl v svojem gradu na Škotskem bivši podpolkovnik škotske garde sir William Gordon-Cumming, ki je živel skoro 40 let docela ločeno od sveta. Pokojni plemič je bil svojčas glavni junak procesa, ki je malone omajal angleški prestol. Leta 1890 so se vršile v Doncasteru velike konjske dirke in bogati trgovec Arthur Wilson je priredil gostijo, katere se je udeležil poleg Waleškega princa tudi podpolkovnik Gordon-Cumming. Po gostiji so začeli navdušeno igrati bakarat. Med igro so ugotovili, da je podpolkovnik goljufal. V družbi je zavladalo silno ogorčenje. Podpolkovnik je moral podpisati reverz, da ne bo nikoli več igral. Samo pod tem pogojem so mu obljubili o škandalu molčati.

Toda vest o plemičevi sramoti je končno le prišla v javnost. Podpolkovnik je vložil tožbo, obravnava je trajala cel teden in Gordon-Cumming je tožbo izgubil. Proces je bil za angleško javnost senzacija, ki se nam zdi sedaj skoro neverjetna. Ves puritanizem hirajoče viktorijanske dobe je bil na nogah. Angleško meščanstvo je nastopilo zlasti proti prestolonasledniku, češ da ga je baron Cumming grdo kompromitiral. »Times« so pisale, da je monarhija v nevarnosti. Kraljica Viktorija je morala zaradi te afera resno razmišljati o izpremembi prestolonasledstva. Malo je manjkalo, pa bi waleški princ nikoli ne bil poznejši kralj Edvard VII. deležen pozneje velikih simpatij istega meščanstva, ki se je tako zgražalo nad njim. Slavni advokat Clarke, ki je podpolkovnika zastopal pri obravnavi, je bil pa do smrti prepričan, da so Gordona-Cumminga po nedolžnem obdolžili sleparije.

Leninova trma

Leninovo trdnost in nepopustljivost kaže zelo lepo anekdota iz njegove mladosti, katero pripoveduje P. Chasles v svojem životopisu velikega ruskega revolucionarja.

Bilo je l. 1892. Lenin je bil star 24 let. S svojim svakom je hotel prepluti Volgo pri Sizrnu in zato je poklical moža z barko. Toda neki Arefjev, ki je imel pravico prevažanja v zakupu, je začel na ves glas protestirati, češ da nameravajo kršiti njegov monopol. Zagrozil je, da pripelje barko nazaj s silo, če ne poide drugače. Prevoznik je bil prinujen vrniti se k bregu. Vedel je, da ima Arefjev park, s katerim bi prav lahko dohitel njegovo barko. Vladimir Ilič se je pa odločno uprl, češ da Arefjev nima pravice ravnati tako. Prevoznik je dejal, da bo moč kaznovan, če ju prisili vrniti se, ker bi si se tem sam delil pravico. Prevoznik je pa ugovarjal, da je Arefjev že večkrat oviral prevažanje potnikov čez Volgo, pa se mu ni še nikoli nič zgodilo. Trdil je, da je mož v Sizrnu vsemogočen in da bo imel sodnike na svoji strani.

Na energično Leninovo zahtevo je pa le pognal svojo barko. Toda park je barko sredi reke dotekel in Arefjev je zahteval, naj Lenin in prevoznik prestopita. Lenin je takoj nastopil s kratkim govorom, da bi potolažil Arefjeva in njegove pomočnike, kar se mu pa ni posrečilo. Morala sta se ukloniti in Lenin si je takoj zabeležil imena Arefjevih uslužbencev in prevoznika, ki naj bi nastopil pozneje kot priča. In res je tožil. V ta namen je moral peš 100 km daleč do okrajnega glavarja, ki je bil v takih primerih obenem sodnik. Ta je pa pod nekakšno pretlezo zadevo odložil. Jeseni je moral Lenin drugič prehoditi dolgo pot. Novo zaslišanje — nova odškoditev. Bilo je jasno, da so prisilili tožencu na pomoč vplivni možje. Leninu ni bilo mnogo lažje na tem, da bi bil Arefjev kaznovan. Toda njegov značaj je bil tak, da ni mogel popustiti. Hočeš nočeš je moral okrajni glavar končno popustiti in izreči sodbo. Arefjev je bil obsoljen na mesec dni zapora.

Praktično veselje.

— Ali veselji tudi vas, ko vidite tu v parku zaljubljeni parčke, kako se imajo radi?

— Pa še kako me veseli. Saj dobro vem, da so to bodoči zakonci, a jaz izdeležem otroške vozičke.

Lubo Lovrič (Beograd):

Sokolstvo od aneksije Bosne do svetovne vojne

Z avtorjevim dovoljenjem priobčuje B. Drenik

V naši nedavni zgodovini je bil poleg vojne napovedi Srbiji malokateri dogodek za tako fatalen kakor je bila aneksija Bosne l. 1908. V tem času nam je bilo vsem popolnoma jasno, da je dualistična monarhija uresničila samo enega prvih ukrepov med zasnovanimi načrti germanskega prodiranja na Balkan in Daljni vzhod. Vsak dan smo pričakovali nove udarce po našem nacionalnem življenju. Bili smo v največji nevarnosti, da uduši germanska poplava prej ali slej v našem narodu smisel za svobodo in da nas na ta način popolnoma uniči.

Takoj po aneksiji je pričela sistematična kolonizacija Nemcev in Madžarov tako, kakor se je vršila že prej po Slavoniji in Sremu. Reagirati na vse to z odkrito borbo ni bilo mogoče, ker nas je ta težki udarec presenetil nepripravljene.

V teh težkih časih smo obžalovali, da pri nas sokolstvo še ni bilo tako globoko pognalo korenin in ni bilo razširjeno med ljudstvom tako, kakor pri bratih Čehih. Bolj kot kdaj prej smo uvideli neobhodno potrebo globoko nacionalno vzgojene generacije, ki bi neselbično in sokolsko storila vse, da bi dosegli davno zaželeni cilj: svobodo in ujedinjenje.

Sokolstvo nam je dalo vsem ne glede na plemo, vero in družabni položaj polno možnost, da vse zdrave sile posvetimo našemu narodu in njegovi bodočnosti. Rečeno je bilo, da mora sokolska ideja bratstva čim globlje prodirati med narod, in da se za njo zainteresira vsa srednješolska mladina, ker bodo ti dijaki v kratkem času nosilci in glasniki sokolske misli in dela med ljudstvom. V našem narodu je bilo treba ohraniti in nanovo dvigniti duh borbenega razpoloženja in moštosti tako, da bi vsak pripadnik te generacije bil pripravljen na največja samozatajevanja, težke žrtve in borbo za srečno bodočnost svojega naroda. Sokolstvo je bilo prvo pozvano, da s svojimi vrlinami dokaže vsemu narodu vrednost in moč ujedinjenja. — Sokolstvo je umelo pred seboj dve nalogi. Prva naloga je bila, da se ves naš narod ne glede na plemo, vero in kraj seznanji in pripravi na veliko delo nacionalnega ujedinjenja in osvobodjenja. Druga naloga je bila ta, da se izobrazijo naše najmlajše intelektualne moči v duhu sokolskega naziranja v neobhodni potrebi borbenih akcij proti vsakemu poskusu naših tlačiteljev. Skratka: iz naše napredne mladine je bilo treba vzgojiti ono generacijo, ki bo kot deca naše nacionalne revolucije predstražila odkrite borbe za svobodo in ujedinjenje našega naroda, in ki hoče sveto pokazati, da na slovanskem jugu ne bo miru vse do tlej, dokler našemu narodu ne bo dana popolna svoboda. Avstrijske oblasti so uvideli nevarnost sokolskega dela v narodu, zlasti pa nevarnost zase v tem, ker je vsa srednješolska mladina stopila v sokolske vrste in začela svobodno in ognjevit širiti veliko idejo osvobodjenja in ujedinjenja.

Ta vzvišena ideja našega nacionalnega pokreta, kakor tudi ideja sokolskega programa, je bila ona čvrsta vez, ki je vedno združevala naše pokrete, ljudi in njihova stremjenja. V duhu sokolskega programa in kot hvala posledica te borbeno organizacije so se vrstili dogodki drug za drugim tako naravno in tesno spojeni, da jih niti danes ne moremo ločiti. Vse represalije neprijateljske vlade in vsi poskusi, da se naš narodni pokret obrne v drugo smer nekakšne trialistične politike, so

ostali popolnoma brez uspeha. Mlade generacije, vzgojene v sokolskem duhu, stopajo v izvelje, so začele organizirati nova sokolska društva in širiti idejo sokolstva; istovetile so jo z idejo narodnega osvobodjenja in ujedinjenja. Kot posledica preganjanja sokolske organizacije je bila naredba banske obla-

jev naše sedanje domovine. Tedaj je naša mladina prvič stopila v odkrito borbo proti žandarmerijskim bajonetom in v Sarajevu je bila prežeta prva kri.

Kakor na Češkem, tako je tudi pri nas narod pričel pozdravljati Sokole na njihovih manifestacijah z vzklikom: »Živela narodna vojska!« Ti vzkliki so

Starosta SKJ prestolonaslednik Peter

sti in pozneje komisarija za Hrvatsko in Slavonijo, da dijaki srednjih šol ne smejo obiskovati sokolskih društev.* Kot kazni je bila odrejena izključitev iz šole. Take prepovedi so pa dosegle ravno nasprotni cilj. Omladina, kot bodoča narodna inteligencija, je popolnoma razumela svojo dolžnost in je skrivaj obiskovala sokolske telovadnice, ter se popolnoma posvetila sokolski misli in delu. Kjer je bil pritisk vlade najhujši, tam se je borbenost mladih generacij še bolj razvijala. Največjo skrb sta povzročali vladi Hrvatske in Bosna. Na Hrvatskem je bil uveden komisariat in ukinita banska vlada, v Bosni pa je bil pokrajinski namestnik aktiven general avstrijske vojske. Kot viden protest najmlajših generacij in jasen dokaz narodnega ujedinjenja omenjam generalno stavko srednješolske mladine na našem jugu. Vodniki tega pokreta, ki je našel odmev širom vsega sveta, so bili sokolski gojenci iz vseh kra-

* Članka prepoved je bila izdana tudi v Ljubljani in za Slovenijo sploh.

napovedovali čase naše nacionalne predrevolucije. Delalo se je marljivo in na vseh straneh. Medsebojni stiki med Sokoli v severu in našim sokolstvom na jugu so bili zelo tesni. Ideja slovanske vsesokolske vzajemnosti se je bližala svojemu vrhuncu. Slovensko, hrvatsko in srbsko sokolstvo je pripravilo vse, kar bi bilo potrebno za prehod v enotno jugoslovensko sokolstvo, ki bi v svoji sredini združevalo vsa sokolska društva ne glede na kraj in na tedaj obstoječe državne meje. Posebna pozornost je bila posvečena organizaciji sokolskih društev v Severni Ameriki. Razni zleti večjega ali manjšega obsega, vzajemni obiski in večkratne izmenjave misli so bili neprecenljive vrednosti. Sokolstvo je vedno globlje prodiralo med ljudstvo. Sokolstvo je razširjeno zdaj med vsemi slovanskimi narodi. Mirno lahko rečemo, da so ti mladi sokolski gojenci in borci naše nacionalne predrevolucije, v kolikor niso padli v borbi za osvobodjenje, danes naši skoro najboljši sokolski delavci.

Napoved balkanske vojne je dala sokolstvu novo pobudo za stvarno in požrtvovalno delo. Dočim so prvi Sokoli kot borci za osvobodjenje našega juga padali v prvih bitkah zmagonosne srbske vojske, so hoteli mnogi naši Sokoli v Srbijo in Črno goro, kjer so vstopali kot dobrovoljci v vrste osvobodilne vojske. Približno istočasno je bila Avstrija zaradi bojevitosti naših mladih generacij prisiljena ostati pasivna in proti svoji volji nevtralna. Takrat je sokolstvo po svojih mladih generacijah vidno manifestiralo svojo pripravljenost za borbo in žrtve.

Podstarosta SKJ E. Gangl

Začeli so se pojavljati mladi Jugoslovenci, ki so prezirajoč smrt in brez strahu pred mukami krvnika napadali krute predstavnike sovražne oblasti. Omeniti hočem kot najvažnejše poskuse atentata Dojčića, Planinščaka in Luke Jukića na komisarja Cuvaja v Zagrebu; poskušeni atentat mladega Žerajića na pokrajinskega namestnika generala Varesanina v Sarajevu. Ideja osvobodjenja in ujedinjenja vseh južnih Slovencev se je zaradi sokolskega dela in organizacije številnih sokolskih zletov in sestankov razširila z neverjetno brzino po vseh krajih našega juga. Plamen revolucije je zajel ves naš narod. Vsi poskusi in vse grožnje onih, ki so stoletja trpinčili naš narod, so bili brezuspešni. Narod je bil zaveden; njegova duša je dobila krila Sokola in v sokolstvu je videl v najbližji bodočnosti svoje osvobodjenje.

Od velikih sokolskih prireditelj, ki so nedvomno velikega pomena v zgodovini našega nacionalnega osvobodjenja in ujedinjenja, hočem omeniti samo obisk hrvatskih in slovenskih Sokolov v Beogradu l. 1910; vsesokolski zlet v Zagrebu l. 1911 in vsesokolski zlet v Pragi l. 1912. Ne da se z besedami opisati navdušenje in manifestacije bratske solidarnosti in težnje za nacionalno državo, kakor je to bilo v polni meri l. 1910, ko so hrvatski, slovenski in srbski Sokoli iz bivše monarhije sešli v srcu našega Pijemonta, današnjem Beogradu. Rezultati te zdrave izmenjave misli in praktične podlage dela so se najbolje pokazali na vsesokolskem zletu v Zagrebu, ki so se ga v največjem številu udeležili srbski, slovenski in češki Sokoli. Kot zelo značilen moment omenjam, da so se na tem zletu združili vsi srbski Sokoli ne glede na tedaj obstoječe meje v nerazdelljivo skupino in bili v sprevidu pod enotnim vodstvom br. Miroslava Vojničovića, načelnika sokolstva v Srbiji in pod zastavo tega Sokolskega saveza. Manifestacije naroda in sokolstva so bile očiten dokaz, da se našemu narodu pripravila boljša bodočnost. Bratje so se razšli s trdnim sklepom, da nasto-

pijo na bodočem vsesokolskem zletu kot enotni Savez jugoslovanskega sokolstva. V tej smeri so bile izvršene priprave pri vsakem poedinem savezu. Vse je bilo gotovo, da se l. 1914. na ljubljanskem zletu izvrši tudi formalna stran proglativne enotnega sokolskega saveza za vse Sokole našega juga. Največja in po svoji organizaciji najbolj uspela manifestacija sokolske ideje je bil vsesokolski zlet v Pragi leta 1912. Češki Sokoli, že takrat znani kot vzorni organizatorji, so znali s polnim uspehom zainteresirati vso evropsko javnost in z zletom vsemu svetu dokazati svojo voljo in pravico do svobode svoje zemlje in svojega naroda.

Danes, ko moremo mirno z zgodovinskega stališča oceniti vrednost poedinih momentov v naši nedavni zgodovini, lahko trdimo, da je bil vsesokolski zlet v Pragi največja prireditev predvojnih olimpijad, kakor tudi to, da je značaj vsega zleta bil očividna manifestacija vseslovanske bratske solidarnosti. Čehi so že takrat sigurno gledali v svojo narodno vojsko, ker so bili popolnoma prepričani, da ona ne bo nikdar tuje orožje, in da je ni mogoče poslati, da bi branila meje umetno sestavljene monarhije. — Vse to se je naravno preneslo k nam in rdeče srčice na jugu in na severu so plašile gosposko na Dunaju in v Pešti, ker je mislila, da je sokolska ideja tako močna, da bi mogla porušiti trhele zidove stare monarhije in njenega militarizma. Z ene strani manifestacija bratstva in slovanske solidarnosti v borbi za svobodo naroda, z druge strani velike zmage srpske vojske in ujedinjenje z brati iz Južne Srbije in Črne gore, vse to so bili nemirni dnevi vodilnih krogov stare monarhije. Glavni vojaški stan je neumorno forsiral svoj davni sklep, da napade Srbijo, predno bi se mogla okrepiti po končani balkanski vojni.

Sokolstvo se je medtem razvijalo dalje; delegati vseh treh zvez iz Ljubljane, Zagreba in Beograda so se shajali k sejam. Definitivno je bilo sklenjeno, da se organizacija enotne zveze izvede na ljubljanskem zletu, katerega je bilo treba prirediti v poletju l. 1914. Pred tem je bil določen zlet v Brnu. Prireditelj zleta v Brnu je bila prekinjena že v začetku sporeda, ko se je raznesla vest o atentatu v Sarajevu. Po naredbi komandanta Brna je bilo nadaljevanje zleta strogo prepovedano. Ljubljanski zlet, za katerega so bile priprave že končane, je bil tudi prepovedan. Sokolstvo je sprejelo te prepovedi stoječno; vedelo je, kaj ga čaka.

S sokolskim delom se je doseglo že pred svetovno vojno to, da je vsak Sokol — v svesti si veličine in moči vseslovanske ideje in sokolske vzajemnosti — izoblikoval samega sebe, da je vsak od nas kot poedinec vedel brez vprašanja in brez nasveta za svojo dolžnost popolne zvestobe v službi naroda in domovine. Svetli primeri samozrtvovanja in prostovoljnega odhoda v smrt za življenje svojega naroda so samo rezultat samostojnih odločitev mladih in navdušenih jugoslovanskih Sokolov, ki so v skrajnem naporu svoje mladosti hoteli z vidnim zgledom vsemu svetu dokazati, da v Evropi ni mogoče vzdrževati kolonij. V svetovni vojni je dalo sokolstvo popoln dokaz svoje pripravljenosti.

Vlogo sokolstva med svetovno vojno opišemo v eni prihodnjih števil.

Sokol II. v Ljubljani priredi v nedeljo dne 15. junija (v slučaju slabega vremena 19. junija t. l.) javni nastop — združen z otvoritvijo novega postopila, na letnem telovadišču na Prulah. Telovadne točke bodo izvajali vsi oddelki, pri katerih sodeluje godba 40. pešpolka. Po telovadbi prosti zabava s plesom. Začetek ob 16. uri popoldne. Vabimo vsa društva, članstvo in vse ostalo občinstvo na ta nastop pred zletom v Beograd. 363a

Naročajte „Našo dobo“

Avgustus Muir:

18

Krog zločinov

Roman

— Prokleti! — Slišala je Georgov glas. — Le čakaj, ti prokleti nestvor! S pogledom sovražne škodoželjnosti je stal tam sklonjen nad klopjo pritlikavec. Nekaj korakov od njega je visel na kljuki Georgov jazbecar Sandy. Z dolgim ebenovinastim valjarjem je močič potiskal odmašeno steklenico pod psa. V laboratoriju je po nečem močno dišalo. Pes se je krčevito zvijal, tulil je od groznih bolečin, kajti iz tekočine v steklenici je uhajala strupena para in žgala ubogi živali nežno kožo okrog oči in na gobcu.

George je srdito zakričal in planil med klopi. Pritlikavec se je vzravnil. Molly je bila presenečena, ko je nenadoma opazila, da je grbast. Imel je izredno krepka, široka ramena, med katerimi je čepela njegova glava. Poteze njegovega obraza so pričale o rojenem pohabljenosti. Razlika med visokim, širokim čelom ter mesnatimi, visečimi ustnicami in ozkimi čelustmi je bila markantna. Dolge, močne roke so mu segale do kolen.

— Vi ste nestvor, Sternhold! George je dvignil steklenico in jo brž zamažil, da strupena para ni mo-

gla več uhajati. Potem je odvezal psa in se obrnil k pritlikavcu.

Njegov delovni plašč je bil odpet in Molly je opazila, da je moderno in elegantno oblečen. Njegove velike roke so bile bele in gladke, nohti negovani. Naslonjen je bil na klop in njegov obraz je bil podoben oblaku pred nevihto.

— Učil sem vašega psa, da ne bo renčal name, Bentley. — Kar se je zarežal in pokazal bele, na znotraj zakrivljene zobe. — Kaj ne odobrate moje metode?

V njegovem glasu in pogledu je bilo nekaj podlega, satanskega.

— To so metode prokletega hudiča. George je planil k pritlikavcu, zgrabil ga je za vrat in treščil ob tla.

— Vem, da sovražite mojega psa, toda s tem še ni rečeno, da lahko izlivate svoj žolč nani, — je zakričal George srdito. — Dam vam lekcijo, Sternhold, katere vse življenje ne boste pozabili.

Iztrgal mu je valjar iz rok in začel udrihati z njim po pritlikavcu. Trikrat ga je udaril na vso moč, predno se je Sternholdu posrečilo iztrgati se mu iz rok.

Molly je prestrašeno odskočila. Pritlikavec se je sklonil, kakor da misli napasti svojega nasprotnika. Oči so se mu srčito svetile, ustnice so mu drhte, čeprav jih je krčevito stiskal. In njegove dolge roke so bile iztegnjene pred telesom, beži prsti pripravljeni, ki krepilji, ki bi razmesarili nasprotnikovo grlo pri prvem napadu.

Molly je zakričala in Sternhold je planil naprej. Georgove pesti so z dvema krepkima udarcema odbile napad. Sternhold se pa ni dal ugnati. Napadel je Georgea ponovno, beli zobje so se mu svetili, oči so bile zalite s krvjo, toda do Georgea se mu ni posrečilo priti. Kar je izpremenil taktiko in se umaknil z bojišča.

George je videl njegov srditi pogled in roko, ki se je iztegnila po steklenici na klopi. Takoj je spoznal, da ga hoče Sternhold politi s strupeno tekočino. Zato se je zaletel na vso moč v pritlikavca. Močje se je opotekel, še predno je pa padel, ga je George dvignil in treščil ob tla.

Sternhold je nepremično obležal. Iz senca mu je pricurljala kri, ena roka je ležala nepremično na tleh. Jazbecar, ki je poprej srdito lajal pri njegovih nogah, je začel oblizovati njegove bele, nepremične prste.

Sternhold je privzdignil glavo, sumil psa od sebe in s težavo vstal. Bil je mrtvaško blede. Njegove ustnice so postale namazane tenke. Glava mu je zlezla še nižje med grbasta ramena.

— To mi boste drago plačali, Bentley. — Dihal je hitro, govoril pa počasi. — Drago mi boste plačali. Pride čas, ko se boste spomnili današnjega dne.

Obrnil se je in to je že hotel iti mimo klopi proti vratom, je pokazal George na tla, kjer je ležalo nekaj ropotil iz njegovih žepov.

— Najbolje bo, da vzamete svoje

imetje s seboj, Sternhold.

Pogledal je na tla, se pripognil ter pobral nekaj ključev, vzglačice in star svinčnik. Baš se je hotel vzravhati, ko se je združil in roka mu je kar sama posegla naprej.

George ga je pa prehitel. Njegovi prsti so stisnili prstan, ki se je bil zatrdil k steni. Prebledel je in vprašal z drhtečim glasom:

— Kje ste dobili ta prstan, Sternhold?

Pritlikavec je ogledoval prstan s temno-zelenim smaragdnom in srdito je iztegnil roko.

— To je prstan mojega očeta. — je dejal George.

— Dal mi ga je pred svojo smrtjo. — je odgovoril Sternhold. Iztrgal je Georgu prstan iz rok in ga vrgel zopet na tla. — Vzemite ga Bentley. Saj sem že rekel, da mi boste to drago plačali. Plačali mi boste to na način, o katerem se vam niti ne sanja. Ste me dobro razumeli, prijatelj?

To pot se ni obrnil, temveč se je pomikal s hitrim proti vratom. George in Molly sta mu sledila z očmi prav do vrat. Škodoželjno se je zarežal in iztrgal steklenico.

Molly se je vrnila v svojo sobo in pustila Georgea s prstanom samega. Po glavi so ji rožile čudne misli in groza jo je obhajala, ne da bi vedela zakaj.

— To mi boste plačali na način, o katerem se vam niti ne sanja.

To so bile Sternholdove besede in ko jih je pritlikavec izgovorjal, je Molly,

opazila, da se je njegov pogled za hip ustavil na steni, kjer je visel portret Georgovega očeta.

Mož na straži

Ko je prišel George Bentley v svojo sobo v pritličju na zapadni strani poslopja, je oimahnil v naslanjaj in si prižgal staro pipo, h kateri se je zatekal vedno, kadar je moral pojasniti zamotan znanstveni problem.

Toda problem, s katerim si je belil glavo zdaj, ni bil znanstven. Po glavi so mu rožili dvomi in sumničarja. Kako je dobil Mare Sternhold prstan, katerega je nosil dolgo vrsto let njegov oče? Instinkt ga je silil zgrabiti Sternholda za vrat in ga prisiliti, da pove vse po pravici. Toda zdrava pamet mu je svetovala počakati, češ, da naglica ni nikjer dobra.

Potegnil je prstan iz žepa in ga začel ogledovati. Ležal je na njegovi dlani in vdelani smaragd se je lesketal kakor zelenkasto dno gozdnega jezera. Nekoč je potrkal na vrata in George je hitro spravil prstan v žep.

— Prosto!

Bil je Maddox z naročilom od profesorja Casplana. — Gospod, danes bo večerjal s profesorjem dr. Drayton.

Ivor Drayton je bil odlični psiholog. Stanoval je v svoji mračni hiši na Lauriston Square blizu profesorjevega stanovanja. Bil je običajen gost in če je prišel na večerjo, je jedel profesor Casplan z enim samim.

Popolna razprodaja Šonda čokolade

v paviljonu H, koja 211-217

Botri in botrice,

pri posetu velesejma pripeljite malčke k nam!

Pestra izbira. — Bonbonjere, bonboni in keksi.

Botri! Ljubljanci! Okoličani in drugi!

KAM ZA PRAZNIKE?

K. SILOVIČU na Zaloško cesto, Moste. — Tam dobite pristna dalmatinska vina, vedno sveže pivo, jestvine po izbiri in razne morske ribe.

BOTRI! Na razpolago Vam je na vrtu fotograf z znižanimi cenami — prihranite na času in denarju!

V soboto, nedeljo in ponedeljek velik vrtni koncert.

Dovolj razvedrila, senčnat vrt in prostor za balinanje.

Ako hočete biti zadovoljni v razvedrilo, ceni in postrežbi, ne zamudite!

DRAGO LUNDER

Moderno

karton književodstvo

alna tehnika

na Velesejmu v paviljonu »N« (veranda)

Šivalne stroje dobite najceneje, ako jih kupite direktno iz glavnega skladišča v veliki izbiri. — Ceniki franko. — Prodaja na obroke.

F. Batjel, Ljubljana.
Karlovka cesta 4

1.000 Dinarjev

plačam, ako Vaša kurja očesa, bradavice, trda koža, trdi žulji ne bo v treh dneh brez bolečin, brez nevarnosti, brez noža, brez vnetja odstranil zdravniško priporočeni »RIA-BALZAM«. — G. godni svetnik L. piše: »18 let sem trpel na kurjih očesih; vsak čevlji in vsak korak mi je povzročal bolečine.« — Enako piše vladni svetnik dr. Bodenstein in grofica Zeppelinova. Cena z jamstvenim pismom Din 8.—, 3 lončki 15.— Din.

»Dr. Nic. Kemény, Košice, Postfach 12/E 13, Českoslovaška.«

Naše hrenovke, kranjske klobase

in sploh vsi mesni izdelki žanjejo splošno pohvalo. — Oglasite se na velesejmu v našem paviljonu na veseljem prostoru. — Toči se tudi izborna »Unionsko« pivo.

Se priporoča

Ivan Javornik

Najcenejše čevlje kupite na odprodaji do preklica

Več tisoč parov čevljev vseh vrst po ZELO ZNIZANIH CENAH. Damski že od Din 120.— naprej. — Prepričajte se pri

„Doko“ Prešernova 9, dvorišče IV. ČARMAN.

Vse dni razstave se je pokazalo veliko zanimanje za naše solidno in elegantno izdelano pohištvo. — Za ogled in nakup na velesejmu se priporoča

Rok Berlič

Paviljon »F« 21—23—25

Pohištveno mizarstvo v Zupčah 22 pri št. Vidu

TVRDKA

J. C. MAYER, LJUBLJANA

priporoča svojo veliko zalogo manufakturnega blaga in lepo izbero damskih, moških in otroških čevljev tvrdke F. L. POPPER.

ZA BIRMO

bomo slikali ceneje — Foto STAUT.

Kolodvorska ulica št. 18, II., dvorišče, vhod za avtomobile tudi iz Čopove ul. 10

POLETNE NOVOSTI

ZA OBLEKE, PLAŠČE, POVRŠNIKE ITD. ITD.

PRI

NOVAK-U LJUBLJANA
KONGRESNI TRG 15V VELIKI
IZBIRI IN
NAJCENEJE!

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakih. Za odgovor znakom! — Na vprašanja brez znamke ne odgovorjamo. — Najmanjši oglas Din 5.—

Suho skladišče

97 m prostora se odda takoj. Ljubljanska ulica 28.

Blagajno prodam

Aleksandrova cesta 17. 1802

Trgovski lokal

z inventarjem, na prometnem kraju, kjer je bila že več let dobro ideoča trgovina, oddam za več let v najem. Stanovanje v hiši. Jos. Zupančič, čevljarški mojster in trg. z usnjem Dol. Logatec. 1798

Velika izbira rabljenih

avtomobilov, tovornih avtomobilov, avtobusov, nadelje motoklov z in brez prikolice nudi po konkurenčnih cenah O. Žužek, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 11. 1731

RADIO

Nostrodyn V, skoro nov, s čistim in jako glasnim zvočnikom, s priključkom na električni tok, kompleten, zelo ugodno napredaj. Naslov v upravi »Slov. Naroda/1801«

Izvežbano dekle

ki dobro razume kmečko in gosposko kuhinjo, iščem za takojšen nastop. Pri tem delu bi ji bilo dekle v pomoč. Plača po dogovoru. — Ponudbe na gospo. Ano Lenarčič, veleposelstnica na Vrhniki. 1799

Poceni in vendar najboljše je SEVERJEVA OTOMANA

s 32 peresi v sedežu in 4 v zglavju; velikost 185 x 78. Cena Din 570.— do 850.— po izbiri preobleke. — Zahtevajte vzorce!

najboljši material!
RUDOLF SEVER, Ljubljana,
Marijin trg št. 2

Posečajte

hotel-restavracijo »Mariborski dvor« Oset Premotična, garaže, kopalnice, avto 50/T

Stanovanje

2 sob in kuhinje oddam takoj za trajno ali le čez poletje na Črnučah št. 68, poleg železniške postaje. 1779

Pekovskega učenca

z obleko, hrano in stanovanjem v hiši, na 3/4 leta, sprejme pekarna Vrečko, Pišce pri Brežicah. 1778

Prodajam psa ovčjaka

starega poldrugo leto. Vprašati je pri Cegmca pri Škofljici št. 37.

Znanja želi

resen gospod s stalno službo s samostojno damo ne glede na premoženje, staro 18—16 let, event. z vdovo. Le resne ponudbe s polnim naslovom poslati na upravo pod »Poletje/1800«

P. t. kupcem klavirjev

sporočamo, da razstavlja svetovnoznana českoslovaška tvornica klavirjev »Dalibor« v Zakolaneh pri Pragi, CSR, svoje prvovrstne klavirje in pianine na velesejmu v Ljubljani, paviljon E 17. Cene brezkonkurenčne, lep zvok in ugodni plačilni pogoji. 1769

Tesan les

popolnoma suh, za takojšnjo uporabo, za stavbe ima stalno v zalogi lesa, dr. z o. z. Ljubljana — Dunajska c. 46, telefon števil 2820, 47/T

Prepir — kreg

in življenjske nevarnosti, izvrjajoče radi elektrike, 100% odpravim! Obisk — proračuni — brezplačno — brezobvezno, informacije na telef. št. 43-21. (Sv. Petra c. 5, dvorišče). 1771

Mlin

pred 8. leti na novo preurejen, 2 cilindrov, 1 čistilnik, stope, pšenar, vse v dobrem stanju, na prodaj. Nahaja se v hostah pri Zirovnici na zelo prometnem kraju. Plačilni pogoji ugodni. Več se izve pri Ivan Bizjak, Moste pri Zirovnici. 1741

L. Mikuš

Mestni trg števil 14

Tvornica dežnikov, zaloga izprehajalnih palic

Pozor na paviljon H 570

Sole, zastopniki, trgovci

tehn. novosti

Jugoautomat

Gramofonske plošče

več komadov, se ugodno prodaj. Ogleda se danes od 6.—7. zvečer in jutri dopoldne. Stan in dom, Vila Horvat, priključje. 1700

Uradnik

odvetniški sollicitator, književodja, slov., srbo-hrv. in nemški korespondent, stenograf in strojeopisec išče mesta v odvetniški pisarni ali večjem trg. podjetju. Ponudbe pod »Prvovrstna moč/1698«

TRIUMPH-AUTO

DRUŽBA Z O. Z. LJUBLJANA

SVETOVNOZNANIH

Osebnih tipov:

509 A, 514, 520, 521, 525, 525 S.

je otvorila stalno razstavo svojih avtomobilov za prodajo. Predno si nabavite osebni ali tovrni avtomobil, si oglejte pri priložnosti to razstavo in naši boste sigurno vozilo, ki Vam ugaja in odgovarja Vašim zahtevam.

Ljubljana VII, Medvedova cesta — zraven Gorenjskega kolodvora.

Garaže in delavnice:

CELOVSKA CESTA ŠTEV. 38. — TELEFON 2663.

KONSORCIJA

NA LJUBLJANSKEM VELESEJMU PAVILJON »I«

PROIZVODOV

Tovorni tipi:

621, 621 RL, SPA 25 C 10, 30, 31, 34.

najnovejši modeli 514

odprti in zaprti, to je izboljšani 501, v najmodernejši obliki in izdelavi na razstavi v prostorih

Telefon 2444

Pisarna in skladišče rezervnih delov:

DUNAJSKA CESTA ŠTEV. 31. — TELEFON 2187.

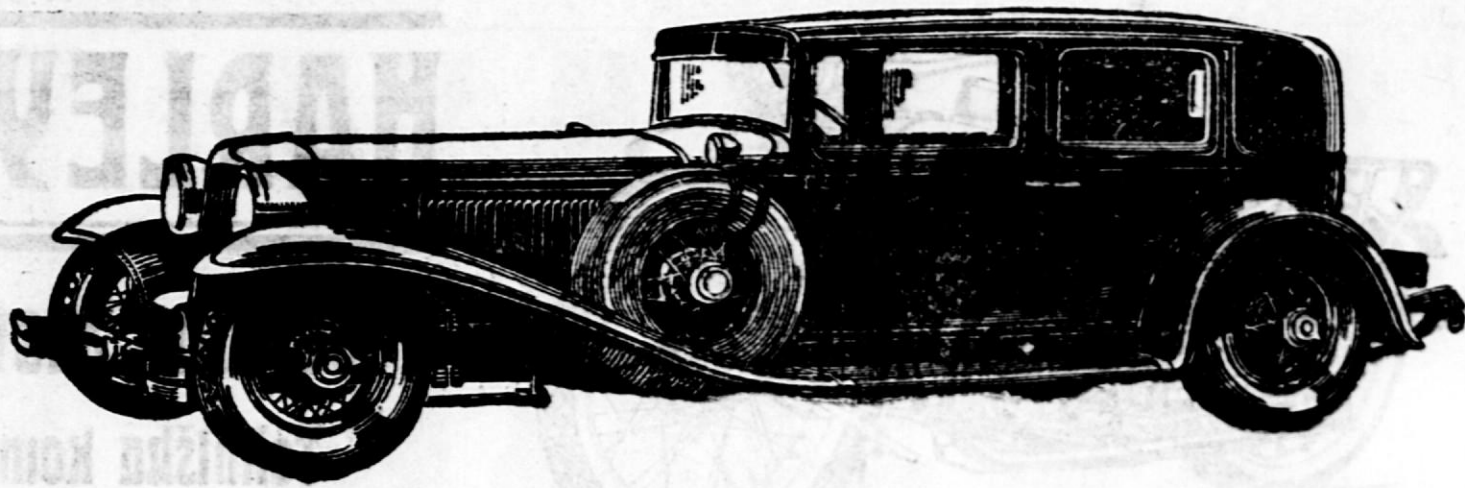
Svetovnoznana konstrukcija Duesenberga

6 in 8 cil. kvalitetni avtomobili Amerike

s pogonom na zadnja ali prednja kolesa, vsi modeli opremljeni s hidrauličnimi zavori, amortizerji in centralnim mazanjem sistema. — Modeli 1930 dospeli! Plačline olajšave! Rezervni deli na zalogi!

Generalno zastopstvo: O. ŽUŽEK, Ljubljana, Tavčarjeva št. 11.

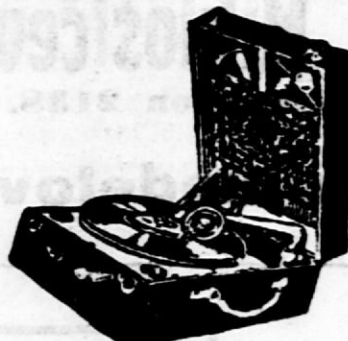
Oglejte si razstavo na velesejnu paviljon 24

Posetniki velesejma! Oglejte si
našo razstavo **KOLES** v paviljonu „I 589“ in razstavo **GRAMOFONOV, RADIO APARATOV** ter **ŠT. VALNIH STROJEV** v paviljonu „G 159“

Prišla nova velika pošiljka upogljivih, nezlomljivih in neizgorljivih, kot pero lahkih novovrstnih gramofonskih plošč. Cena 50 - 65 Din.

„Tehnik“ - Josip Banjai
Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 20
V palači Okrožnega urada.

Ribiške potreščine

palice, kolesa, vrvice, muhe, vezane in proste trnike ima vedno v zalogi

F. K. KAISER, puškar, Ljubljana, Kongresni trg.

DVOKOLESA — TEŽA OD 7 KG NAPREJ

najlažjega in najmodernejšega tipa najboljših svetovnih tovarov. Oroski vozički od najpreprostejšega do najkvalitetnejšega modela. Izdelujejo se tudi po okusu naročnika. Šivalni stroji, motorji, pnevmatika, posamezni deli. Velika zbera, najnižje cene. Prodaja na obroke. Ceniki franco.

TRIBUNA: F. B. L., tovarna dvokoles in oroskih vozičkov. Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

Novosti

strojev in orodja za vse obdelovanje lesa

Hch. WEISS, Wien X., Laxenburgerstrasse 75
Ljubljanski jubilejni velesejem, koja F 95-97.

Pristopajte k „Vodnikovim družbi“

Srečke drž. razr. loterije za 20. kolo so dospele

Naše srečke bo od jutri dalje dobili v sledečih uradih:

V Ljubljani:
V oglasnem oddelku „Jutra“ v Prešernovi ulici št. 4. — V Ekspozituri „Jutra“ v Šiški na Celovški cesti.

V Mariboru, v Celju, na Jesenicah in v Novem mestu pa v podružnicah „Jutra“.

L. žrebanje se bo vršilo dne 8. julija t. l. Bodite do tja vsi v posesti naših srečk. Zunanji naročniki bomo pravčasno priložili naročilnice.

Zadružna hranilnica, Ljubljana, r. z. z o. z., Sv. Petra cesta št. 19.

Kolodvor Vrhnika
restavracija, kavarna in prenočišče se priporoča. 1689

L. Mikuš
LJUBLJANA Mestn. trg 15

priporoča svojo zalogo
dežnikov in solčnikov
ter sprehajalnih palic.
Popravila se izvršujejo
— točno in solidno —

Beton, železobetonske vodne zgradbe, arhitektura ter vsakovrstne visoke zgradbe itd.
Sprejemanje v strokovno izvršitev vseh načrtov stavbne stroke.
Tehnična mnenja. — Zastopstvo strank v tehničnih zadevah.

GRADBENO PODJETJE
IN TEHNIČNA PISARNA

MIROSLAV ZUPAN, Ljubljana
STAVBNIK

Pošt. ček. račun št. 12.834,
telefon št. 2103.

Račun Poštne hranilnice
Ljubljana, št. 10.680
Telefon št. 2481.

KRANJSKA HRANILNICA

je denarni zavod dravske banovine, ki jamči za vlogo z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo.

Daje posojila

proti vknjižbi na prvem mestu, proti odplačilu na daljšo vrsto let, proti menici, vodi vse kontokorentne posle.

Najbolj varna naložba denarja

Vsa plesarska in ličarska dela

izvršene točno, solidno in po konkratnih cenah pod garancijo
J. HLEBS
pleskarstvo in ličarstvo
Ljubljana, Sv. Petra cesta 33.

Za birmo

ure, zlatnina in srebrnina s popustom 15 % pri

Ivan Pakiž

Ljubljana, Pred Škofijo 15.

Marija Rogeli

manufakturna trgovina

perilo za dame in gospode.

Blago dobro — cene nizke.

Sv. Petra cesta 26

I. Stjepušin

ZAGREB, Jurjevska 57

priporoča najboljšo
tamburo, žica, škole,
partiture i ostale potreščine za
sva glazbala. —
Odlikovan na
pariskoj izložbi
Cijeniški franco.

Za birmo

najlepša in najcenejša darila dobite le pri tvrdki

A. FUCHS

Ljubljana, Šelenburgova ulica 6

Vezenje nevestinih oprem, zaves, pregrinjaj

najcenejše in najfinije

MATEK & MIKEŠ, Ljubljana

(poleg hotela Strukey)

Entljanje, ašuriranje, predtiskanje tako!

Ivan Perdan nasledniki Ljubljana

Veletgovina kolonijalnega in špecerijskega blaga nudi po najnižji dnevni ceni: kavo, riž, najfinejše namizno olje, testenine, čaj, žganje in vse drugo špecerijsko blago. Postrežba točna in solidna

J. Warchalowski

Wien III.

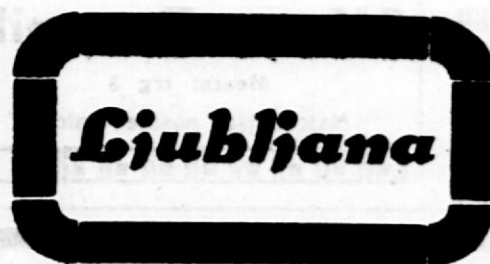
Paulusgasse 3

išče za prodajanje svojih
bencinskih motorjev preprodajalce in zastopnike,
dobro uvedene v kmetijstvu

Klišeeje

vseh vrst enobarvne in večbarvne izdeluje klišarna

Južografijska

Sv. Petra nasip
št. 23
Telefon 2495

V neizmereni žalosti nazanjamo, da je naš srčno ljubljani soprog, oče, brat, svak in stric, gospod

Ivan Ahlin, vulgo Svečar

mesar in posestnik

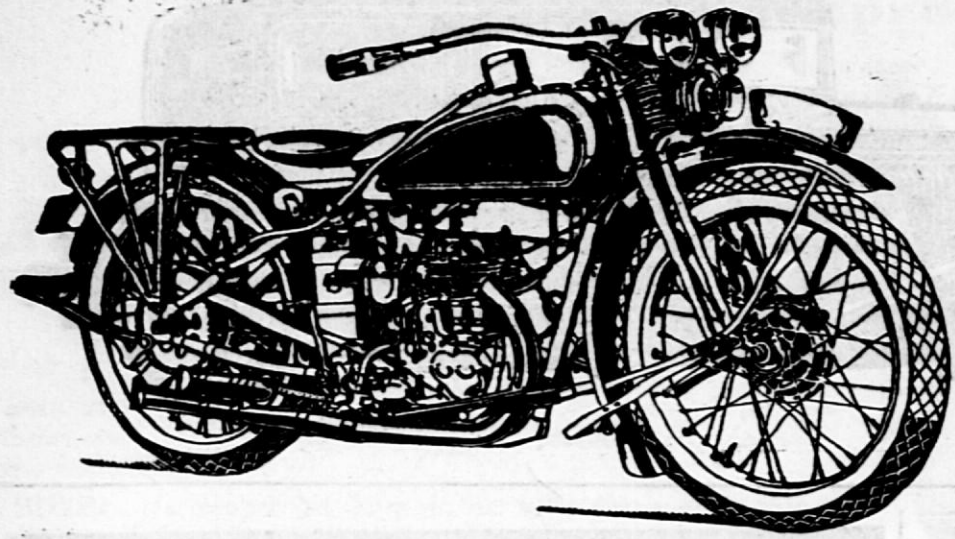
danes po kratki in mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere, bogu vdano preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, dne 8. junija 1930 ob 16.30 iz hiše žalosti, Karlovska cesta št. 17 na pokopališče k Sv. Križu, kjer bo truplo položeno v rodbinsko grobnico k večnemu počitku.

Strovesna zadušnica za blagopokojnega bo v torek 17. junija ob 16. uri v župni cerkvi sv. Jakoba.

Ljubljana, dne 6. junija 1930.

FRANČISKA, roj. BABNIK, soproga: — RADKA, IVICA, hčeri: — MICI DOLINŠEK, FRANČISKA KASTELIC, JOSIPINA MASLE, sestre: — PAVEL DOLINŠEK, ALOJZIJ KASTELIC, BUDIVOJ MASLE, svaki. — Nečakinje in ostalo sorodstvo.

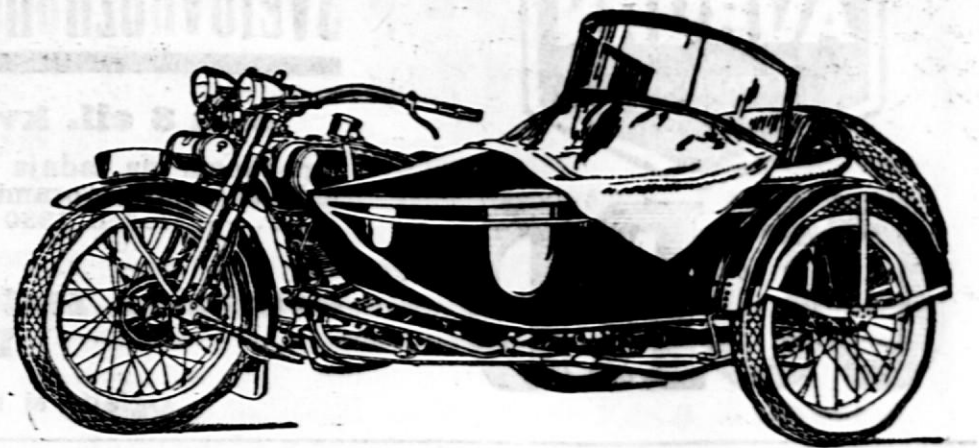
HARLEY DAVIDSON

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo

Tehniška komercialna družba z o. z.

Ljubljana, Miklošičeva cesta 17.

Telefon 2138.

Dobava promptna! Plačljivo na obroke!

Največja zaloga vseh rezervnih delov!

Zopet prispela velika pošiljka modelov 1930, ki so brez konkurence.

Pozor! Pristine perzijske preproge

V.H. Adjiman iz Carigrada
imetnik tvrdke „Teppichhaus zum Türken“,
Graz, Kalchberggasse

je zopet v Ljubljani in vabi p. n. odjemalce in reflektante na neobvezno ogledovanje bogate zaloge. — Na velesejmu: paviljon »E«, št. 14—16.
Pazite natančno na naslov. — Reelne cene!

SREČKO POTNIK
IN DRUG
Ljubljana

METELKOVA ULICA ŠT. 13. — TELEFON ŠT. 2110
Parna destilacija esenc, eteričnih proizvodov, eterov, izdelovanje sadnih sokov ter marmelad.

POZOR LOVCI!

Popravila orožja najceneje pri novootvorjeni puškarski tvrdki

ALBIN SIFRER

Ljubljana, Gosposvetska cesta 12
(poleg restavracije »Novi Svet«.)

Orožje, streljivo, ribarske potrebščine.

KRALJEVICA

Prekrasno morskopališče in letovišče, 3/4 ure od Sušaka s parnikom in dober avtobusni promet s postaje Plase-Crikvenica. Izleti v igličaste gozdove. Kopanje in različni športi na suhem in na vodi. Številni hoteli, pensioni in privatna stanovanja nudijo prijetno bivanje, in to so »Prah«, »Union«, »Riviera«, »Carovo«.

Restavracije: »Zrinjski«, »Bosna«, »Zagreb« in mnoge manjše gostilne.
Prospekte pošilja na željo: Lječilišno povjerenstvo, Kraljevica, in pisarne »Putnika«.

52/1

Klavirje

pianine in harmonije prodaja, izposojuje, popravlja in čisto uglašuje najceneje tudi na obroke — tovarna klavirjev WARBINEK, Ljubljana, Gregorčičeva ul. 5., Rimska c. 2. 1743

□□□□□□□□□□

Krušno moko

in vse mleske izdelke vedno sveže dobite pri

A. & M. ZORMAN

Stari trg 32, Ljubljana.

□□□□□□□□□□

□□□□□□□□□□

Klavirji!

Svarim pred nakupom navideznega blaga, cenih klavirjev!

Kupujte na obroke

od Din 400.—

prve svetovne fabrike: Bösendorfer, Steinway, Förster Höpfl, Stigl original, ki so nesporno najboljši (lahka, precizna mehanika). Prodaja jih izključno le sod. izvedenec in biv. učit. Glasbene Matice

Alfonz Breznik

Mestni trg 3

Najcenejša posojevalnica.

□□□□□□□□□□

Makulturni papir
kč à Din 4.—
prodaja uprava, Slovenskega Naroda,

Najboljši češki blagovi

Zajamčeno čistovoljno
moške in damske blagove
zadnjih novosti za
pomladno in letno sezijo

razpošilja starorenomirana ZALOGA TVORNIC
SUKNA

Siegel - Imhof — Brno

Palackého tř. 12, Češkoslovaška.
Največja izbira. — Najnižje tvorniške cene. — Najsolidnejša izvršitev vseh naročil. — Na zahtevo vzorci zastoj in poštnine prosto.

Šivalni stroji

„Gritzner“ „Adler“

in kolesa,

najboljši material,

precizna konstrukcija, krasna

oprema ter najnižja cena

kakor tudi

pisalni stroji

„Urania“

so samo

pri **Jos. Petelinec**, Ljubljana

Telefon 2913

ob vodi, v bližini Prešernovega spomenika.

Večletna garancija! Ponk v vrenju brezplačen.

Zastoni

pošljemo vsakemu na zahtevo bogato ilustrovani cenovnik električnih lestencev in drugih razsvetil.

Tvorniško skladišče lestencev, Zagreb, Gunduličeva ul. 7

„**Radiorad**“

NA DROBNO:

NA DEBELO:

Vrvarske lastne izdelke

in motvoz nudi po znižanih cenah

Prva kranjska vrvarna in

trgovina s konopnino

IVAN N. ADAMIČ

Ljubljana, Sv. Petra c. št. 31

Telefon 2441

Podružnici:

Maribor, Detrinjska ul. 20

Telefon 2454

Celje, Kralja Petra cesta 33

NA DEBELO-NA DROBNO

KUHINJSKO POSODO
PORCELAN - STEKLENINO
ŽELEZNINO - PLOČEVINO
NOSILKE - CEMENT
VSE VRSTE ORODJA

NAJCENEJE PRI

B. ŽILIČ - LJUBLJANA

Dunajska cesta štev. 11 — Poleg Figovca

OGLEDITE SI ZALOGO

**GRAZER WAGGON- und MASCHINEN-FABRIKS-
ACTIENGESSELLSCHAFT** vormals JOH. WEITZER
Graz Avstrija Wien

GRAŠKI
DVOTAKTNI DIESEL-OVI MOTORJI

od 8 konjskih sil naprej.

Graški štiritaktni Diesel-ovi motorji do največje delazmožnosti.

ZASTOPNIKA ZA JUGOSLAVIJO:

BEOGRAD: Ing. Oskar Meinhard, Knez Mihajlova ul. št. 49.

ZAGREB: Slavko Besendorfer, Gunduličeva ul. št. 35.

Iščemo okrajne zastopnike. — Pri vprašanjih se sklicujte na naš časopis.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica štev. 50 (v lastnem poslopiju)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predjuri in krediti vsake vrste, eskompt in inkasno menie ter nakazila v tu- in inozemstvo safe - deposits itd. itd. itd.

Brsojavke: Kredit, Ljubljana — Telefon št. 2040, 2457, 2548 Interurban 2706 2806 37-L